

Diagnoza lokalnych zagrożeń społecznych

Gmina Gniew
2023

SPIS TREŚCI

WSTĘP	4
METRYKA GMINY	5
DANE DEMOGRAFICZNE	7
METRYKA GMINY	10
DZIAŁALNOŚĆ MIESKO-GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ	10
PROCEDURA NIEBESKIEJ KARTY	12
SZKOLENIA PRACOWNIKÓW MGOPS.....	13
PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY PRZECIW PRZEMOCY W RODZINIE.....	14
DZIAŁALNOŚĆ GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH.....	15
RYNEK ALKOHOLOWY	16
ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH	17
WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY	17
INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY	17
PRZESTĘPCZOŚĆ.....	18
LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW	22
GRUPA BADANA.....	22
CEL BADANIA	23
PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ	24
PRZEMOC W RODZINIE	26
SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE	29
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA.....	33
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	34
UZALEŻNIENIE OD GIER HAZARDOWYCH	36
UZALEŻNIENIA BEHAVIORALNE – ZABURZENIA ODŻYWIANIA.....	39
POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY GNIEW	41
BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH	43

GRUPA BADANA	43
CEL BADANIA	43
WYNIKI BADAŃ	44
PROBLEMY SPOŁECZNE W ŚRODOWISKU DZIECI I MŁODZIEŻY	51
METODOLOGIA	51
CEL BADANIA	51
CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ	52
WYNIKI	52
RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI	52
PRZEMOC	55
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL	59
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA	65
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE	67
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD	71
CYBERPRZEMOC	80
CZAS WOLNY	84
PODSUMOWANIE	87

WSTĘP

Raport ma na celu przedstawienie wyników badań ankietowych przeprowadzonych w pierwszym kwartale 2023 roku. Obejmuje on podstawowe problemy społeczne związane z nadużywaniem alkoholu, nikotyny, dopalaczy i narkotyków oraz uzależnieniami behawioralnymi a także postawami społecznymi wobec powyższych zjawisk.

Dane dotyczące lokalnych zagrożeń społecznych uzyskane zostały w drodze anonimowych badań ankietowych przeprowadzonych w Gminie Gniew wśród trzech grup reprezentujących trzy lokalne środowiska:

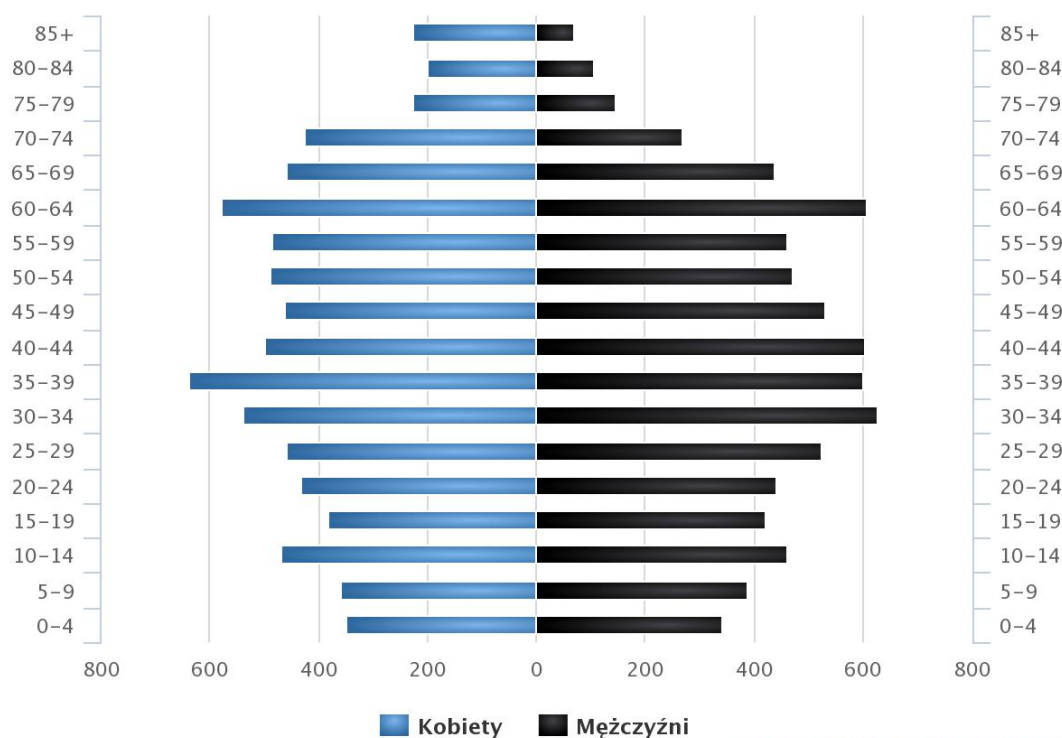
- a) dorośli mieszkańcy,
- b) dzieci i młodzież szkolna,
- c) sprzedawcy i właściciele punktów sprzedaży alkoholu.

METRYKA GMINY

Gmina Gniew to gmina miejsko-wiejska. Należy do województwa pomorskiego, powiatu tczewskiego. Gmina Gniew ma 15 180 mieszkańców, czyli zamieszkuje ją 13,1% ludności powiatu. Gmina stanowi 27,9% powierzchni powiatu. Siedzibą gminy jest miasto Gniew. W latach 2002-2021 liczba mieszkańców zmalała o 3,2%. Średni wiek mieszkańców wynosi 40,9 lat i jest porównywalny do średniego wieku mieszkańców województwa pomorskiego oraz nieznacznie mniejszy od średniego wieku mieszkańców całej Polski.

Piramida wieku mieszkańców gminy Gniew, 2021

(Źródło: GUS)

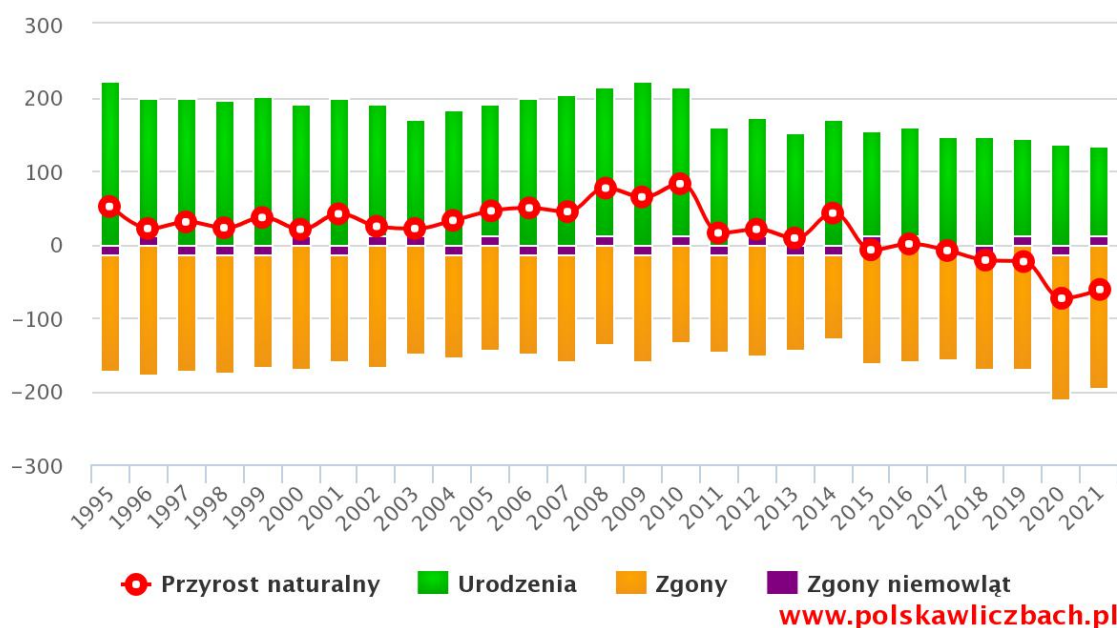

www.polskawliczbach.pl

Mieszkańcy gminy Gniew zawarli w 2021 roku 65 małżeństw, co odpowiada 4,3 małżeństwom na 1000 mieszkańców. Jest to mniej od wartości dla województwa pomorskiego oraz wartość porównywalna do wartości dla Polski. W tym samym okresie odnotowano 1,5 rozwodów przypadających na 1000 mieszkańców. 30,4% mieszkańców gminy Gniew jest stanu wolnego, 54,5% żyje w małżeństwie, 7,0% mieszkańców jest po rozwodzie, a 8,2% to wdowy/wdowcy.

Przyrost naturalny w latach 1995–2021 w gminie Gniew

(Źródło: GUS)

Gmina Gniew wykazuje ujemny przyrost naturalny wynoszący -62. Odpowiada to przyrostowi naturalnemu -4,07 na 1000 mieszkańców gminy Gniew. W 2021 roku urodziło się 135 dzieci, w tym 54,8% dziewczynek i 45,2% chłopców. Średnia waga noworodków to 3 427 gramów. Współczynnik dynamiki demograficznej, czyli stosunek liczby urodzeń żywych do liczby zgonów wynosi 0,71 i jest znacznie mniejszy od średniej dla województwa oraz znacznie większy od współczynnika dynamiki demograficznej dla całego kraju.

DANE DEMOGRAFICZNE

1. Liczba mieszkańców Gminy /Miasta (31.12.2022): **14704**
 - a. w tym kobiet: **7456**
 - b. w tym mężczyzn: **7248**

2. Liczba mieszkańców w wieku przedprodukcyjnym (31.12.2022): **3036**
 - a. w tym kobiet: **1499**
 - b. w tym mężczyzn: **1537**

3. Liczba mieszkańców w wieku produkcyjnym (31.12.2022): **8788**
 - a. w tym kobiet: **3983**
 - b. w tym mężczyzn: **4805**

4. Liczba mieszkańców w wieku poprodukcyjnym (31.12.2022): **2880**
 - a. w tym kobiet: **1974**
 - b. w tym mężczyzn: **906**

5. Liczba małżeństw zawartych przez mieszkańców Gminy/Miasta: USC
 - a. 2020: **73**
 - b. 2021: **89**
 - c. 2022: **65**

6. Liczba orzeczonych rozwodów mieszkańców Gminy/Miasta: USC
 - a. 2020: **55**

- b. 2021: **9**
 - c. 2022: **7**
7. Liczba orzeczonych separacji mieszkańców Gminy/Miasta:
- a. 2020: **1**
8. Liczba mieszkańców Gminy /Miasta (31.12.2022)
- a. stanu wolnego (kawaler/panna): **778/2956**
 - b. stanu wolnego (wdowiec/wdowa): **163/972**
 - c. stanu wolnego (po rozwodzie): **K-432/ M-404**
 - d. w związku małżeńskim: **K -3413/ M-3314**
9. Liczba urodzeń żywych w roku 2022: **105 zameldowanych**
- a. w tym chłopcy: **48**
 - b. w tym dziewczynki: **57**
10. Liczba urodzeń żywych w roku 2021: **142 zameldowanych**
- a. w tym chłopcy: **60**
 - b. w tym dziewczynki: **82**
11. Liczba urodzeń żywych w roku 2020: **139 zameldowanych**
- a. w tym chłopcy: **70**
 - b. w tym dziewczynki: **69**
12. Liczba zgonów w roku 2022: **188**
- a. w tym mężczyźni: **104**

b. w tym kobiety: **84**

13. Liczba zgonów w roku 2021: **213**

a. w tym mężczyźni: **126**

b. w tym kobiety: **87**

14. Liczba zgonów w roku 2020: **217**

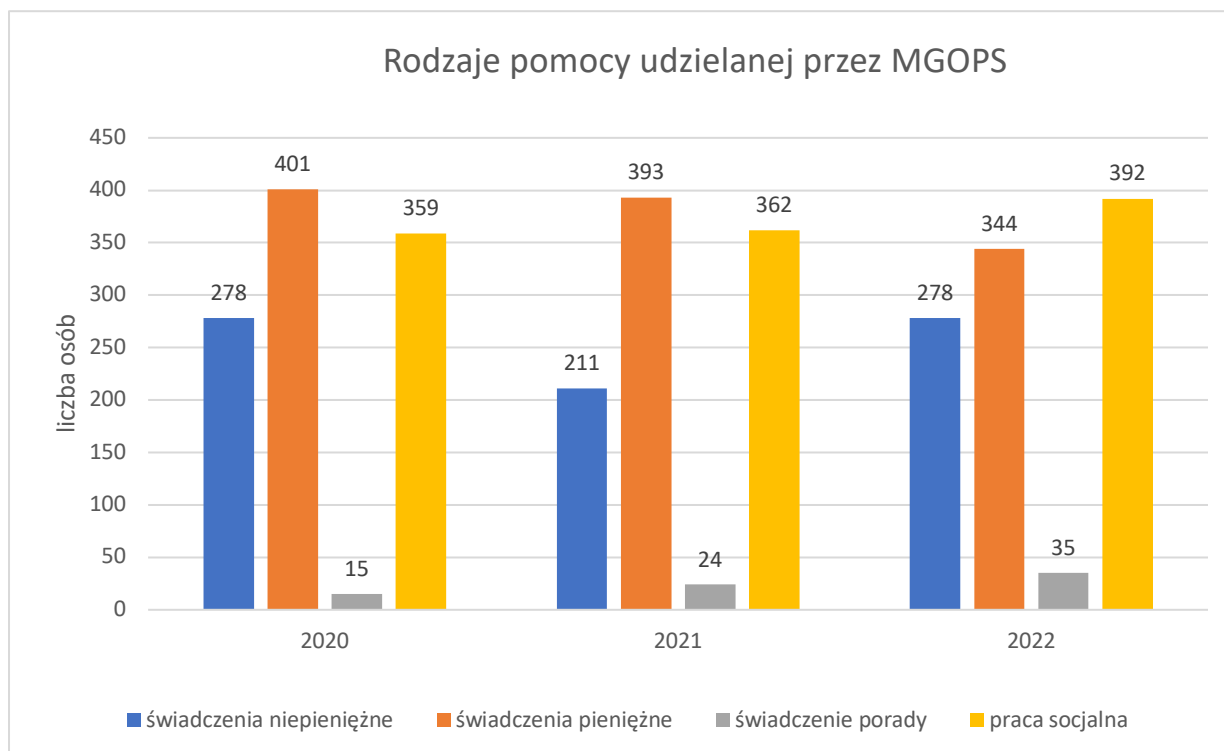
a. w tym mężczyźni: **118**

b. w tym kobiety: **99**

METRYKA GMINY

DZIAŁALNOŚĆ MIESKO-GMINNEGO OŚRODKA POMOCY SPOŁECZNEJ

<i>Pomoc Miejsko-Gminnego Ośrodka Pomocy Społecznej</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba rodzin ogółem	609	541	546
Rodziny korzystające ze świadczeń z powodu problemów uzależnień	19	28	25

Powody przyznawania pomocy społecznej			
(liczba osób)			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Niepełnosprawność	306	285	232
Bezrobocie	162	148	139
Ubóstwo	327	315	293
Bezradność opiekuńczo-wychowawcza	138	11	108
Osoby dotknięte długotrwałą chorobą	215	204	214
Alkoholizm	15	22	19
Inne	4	30	50
Struktura odbiorców pomocy społecznej ze względu na aktywność zawodową			
(liczba osób)			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Pracuje	18	21	19
Pracuje dorywczo	231	169	198
Nie pracuje	305	425	428
Studiuje	1	2	1
Na rencie i na emeryturze	105	91	85
Na zasiłku dla bezrobotnych	280	252	249
Bezrobotni bez prawa do zasiłku	189	193	329

W latach 2020-2022 zaobserwowano w gminie Gniew spadek liczby rodzin korzystających z pomocy Ośrodka Pomocy Społecznej, lecz również zauważalny jest wzrost liczby rodzin korzystających ze świadczeń z powodu problemu uzależnień.

Miejsko-Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej w latach 2020–2022 udzielał pomocy pieniężnej oraz niepieniężnej, a także świadczeń poradnictwa specjalistycznego i pracy socjalnej. Liczba udzielanych świadczeń w przeciągu ostatnich trzech lat utrzymywała się na podobnym poziomie lub w niektórych obszarach wykazała tendencję spadkową.

PROCEDURA NIEBIESKIEJ KARTY

W związku z procedurą Niebieskiej Karty założono:			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Ogółem NK	20	21	18
Ośrodek Pomocy Społecznej	1	1	2
KRPA	1	-	-
Policja	18	20	16

W latach 2020–2023 liczba zakładanych Niebieskich Kart utrzymuje się na podobnym poziomie, a większość z nich zakładana jest przez policję oraz OPS. Jak można zaobserwować poniżej, liczba zakończonych procedur niebieskiej karty w związku z brakiem zasadności podejmowania działań to ponad połowa przypadków w każdym roku.

W związku z procedurą Niebieskiej Karty Przewodniczący Zespołu powołał Grupy Robocze:

	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba powołanych grup roboczych	41	33	26

W związku z prowadzoną procedurą „Niebieskie Karty” Grupy Robocze odbyły spotkania:

2020: 82 spotkania,

2021: 118 spotkań,

2022: 108 spotkań,

Od marca 2020 roku z uwagi na pandemię Covid-19 posiedzenia grup roboczych odbywały się za pośrednictwem kontaktu telefonicznego oraz zdalnych środków komunikacji on-line, video konferencji. Nastąpił podział zadań pomiędzy członkami grupy roboczej. Pracownik socjalny był w stałym kontakcie z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że doznaje przemocy w rodzinie. Natomiast dzielnicowy pracował z osobą, co do której istnieje podejrzenie, że stosuje przemoc w rodzinie.

Liczba zakończonych procedur „Niebieskiej Karty” w przypadku:

2020:

- ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy - 6
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań - 18

2021:

- ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy - 9
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań - 16

2022:

- ustania przemocy w rodzinie oraz zrealizowania indywidualnego planu pomocy - 8
- rozstrzygnięcia o braku zasadności podejmowania działań - 10

Formy przemocy w rodzinie – liczba osób w rodzinie dotkniętych tą przemocą			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Przemoc fizyczna	38	26	25
Przemoc psychiczna/emocjonalna	57	32	52
Przemoc seksualna	2	1	0
Przemoc ekonomiczna	3	5	7
Zaniedbanie	0	4	2

SZKOLENIA PRACOWNIKÓW MGOPS

Liczba szkoleń, w których uczestniczyli pracownicy MGOPS	
2020	Członkowie Zespołu oraz Grup Roboczych poszerzali swoją wiedzę poprzez udział w szkoleniach, konferencjach dotyczących problematyki z zakresu przeciwdziałania przemocy w rodzinie. Ze względu na sytuację epidemiczną szkolenia oraz konferencje odbywały się zazwyczaj za pośrednictwem

	zdalnych środków komunikacji on-line, video konferencji.
2021	<p>W dniu 17.11.2021 roku członkowie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Gniewie uczestniczyli w szkoleniu pt.: „Razem czy osobno? - praktyczne aspekty współpracy służb w obszarze przeciwdziałania przemocy w rodzinie”.</p> <p>W czerwcu 2021 roku członkowie Zespołu odbyli konferencję szkoleniową pt.: „Kompleksowa praca z rodziną z problemem przemocy domowej – procedury, formy, interwencja.”</p>
2022	<p>W lutym 2022 roku członek Zespołu uczestniczył w szkoleniu pt.: „Procedura Niebieskiej Karty - krok po kroku, przeciwdziałanie przemocy w rodzinie. Najważniejsze propozycje zmian w projekcie ustawy o przeciwdziałaniu przemocy domowej.”</p> <p>W marcu 2022 roku członek Zespołu Interdyscyplinarnego brał udział w szkoleniu z zakresu pt.: „Najnowsze zmiany w 2022r – ustawa o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie nowe obowiązki samorządów w zapowiedzi nowelizacji ustawy o przeciwdziałaniu przemocy w rodzinie.”</p> <p>W listopadzie 2022 roku członkowie Gminnego Zespołu Interdyscyplinarnego w Gniewie odbyli szkolenie pt.: „Diagnozowanie problemu przemocy w rodzinie i budowanie skutecznej strategii pracy z rodziną dotkniętą przemocą”.</p>

PUNKT KONSULTACYJNO-INFORMACYJNY PRZECIWIW PRZEMOCY W RODZINIE

Liczba rodzin korzystających z pomocy punktu:

- 2020: 35

- 2021: 40

- 2022: 26

W okresie ostatnich trzech lat, liczba rodzin korzystających z pomocy punktu najpierw wzrosła (w 2021 r.), następnie zmalała (w 2022 r.).

DZIAŁALNOŚĆ
GMINNEJ KOMISJI ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW ALKOHOLOWYCH

GKRPA			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Posiedzenie KRPA - ogółem	12	12	12
Posiedzenia podkomisji interwencyjno-motywującej	13	11	11
Przeprowadzone rozmowy	34	40	32
Kontrole punktów sprzedaży	26	30	32
Postanowienia opiniujące lokalizację punktów sprzedaży napojów alkoholowych	12	11	19
Działalność podkomisji interwencyjno-motywującej			
Wniosków o leczenie odwykowe	15	15	12
Zleceń przeprowadzenia badania przez biegłych sądowych	8	11	5
Wniosków do Sądu w sprawie obowiązku leczenia odwykowego	7	10	4

Gminna Komisja Rozwiązywania Problemów Alkoholowych odbywała w latach 2020 – 2022 regularne posiedzenia oraz przeprowadzała kontrole punktów sprzedaży napojów alkoholowych, których liczba na przestrzeni trzech lat uległa zwiększeniu. Podkomisja interwencyjno-motywująca w 2021 roku najwięcej razy zlecała przeprowadzenie badań przez biegłych sądowych. Również w 2021 r liczba wniosków o leczenie odwykowe była najwyższa na przestrzeni ostatnich trzech lat.

RYNEK ALKOHOLOWY

**Liczba punktów sprzedaży napojów alkoholowych dla poszczególnych
ich rodzajów:**

do spożycia poza miejscem sprzedaży - (wg zawartości alkoholu)	
do 4,5%	32
od 4,5% do 18%	27
powyżej 18%	26
do spożycia w miejscu sprzedaży - (wg zawartości alkoholu)	
do 4,5%	19
od 4,5% do 18%	9
powyżej 18%	9

ZASOBY W ZAKRESIE ROZWIĄZYWANIA PROBLEMÓW SPOŁECZNYCH

WAŻNIEJSZE ODDZIAŁYWANIA PROFILAKTYCZNE DLA MŁODZIEŻY

2020:

- ✓ Warsztaty i szkolenia z zakresu profilaktyki uzależnień

Ilość osób uczestniczących:

- uczniów **628**
- nauczycieli **47**
- rodziców **34**

2021:

- ✓ Warsztaty i szkolenia z zakresu profilaktyki uzależnień

Ilość osób uczestniczących:

- uczniów **864**
- nauczycieli **62**
- rodziców **0**

2022:

- ✓ Warsztaty i szkolenia z zakresu profilaktyki uzależnień

Ilość osób uczestniczących:

- uczniów **1673**
- nauczycieli **135**
- rodziców **0**

INNE DZIAŁANIA PROFILAKTYCZNE SKIEROWANE DO DZIECI I MŁODZIEŻY

2020:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem przemocy (**liczba uczestników: 20**)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (**liczba uczestników: 1400**)

2021:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem przemocy (**liczba uczestników: 23**)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (**liczba uczestników: 952**)

2022:

- Kolonie i obozy z programem zajęć socjoterapeutycznych dla dzieci i rodzin z problemem przemocy (**liczba uczestników: 20**)
- Pozalekcyjne zajęcia sportowe realizowane w ramach gminnego programu profilaktyki i rozwiązywania problemów alkoholowych (**liczba uczestników: 1100**)

PRZESTĘPCZOŚĆ

Poniższa tabela przedstawia dane pozyskane od Policji dotyczące problemów społecznych związanych z nadużywaniem alkoholu.

W Gminie Gniew z roku na rok spada liczba odnotowanych przypadków prowadzenia pojazdów po drodze publicznej w stanie nietrzeźwości, lecz wzrasta liczba osób zatrzymanych do wytrzeźwienia. Na przestrzeni lat 2020-2022 stale wzrasta też liczba odnotowanych przypadków kradzieży oraz kradzieży z włamaniem na terenie gminy. Zauważalna jest również tendencja spadkowa co do liczby stwierdzanych przypadków uchylania się od płacenia alimentów.

<i>Przestępstwa/wykroczenia popełnione pod wpływem alkoholu</i>			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej w stanie nietrzeźwości	33	20	10
Prowadzenie pojazdów na drodze publicznej po użyciu alkoholu	7	0	5

Zakłócanie porządku publicznego	2	11	5
Podejmowanie czynności zawodowych pod wpływem alkoholu	2	0	2
Liczba wypadków pod wpływem alkoholu	0	0	2
Osoby zatrzymane do wytrzeźwienia ogółem	34	41	45

Przestępstwa na terenie Gminy Gniew			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Kradzież z włamaniem	9	13	25
Fizyczne i psychiczne znęcanie się nad rodziną	8	13	9
Pobicie	2	2	2
Uszkodzenie mienia	12	0	12
Kradzież	13	12	24
Inne	215	22	215

Artykuł KK Kwalifikacja prawna wszczętych / stwierdzonych / zakończonych			
2019 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	8	6	8
Groźby karalne	2	1	2
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	48	27	48
2020 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się nad rodziną	13	6	13
Groźby karalne	9	2	9

Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	32	15	29
2021 r.			
	Wszczęte	Stwierdzone	Zakończone
Znęcanie się na rodziną	9	1	8
Groźby karalne	5	1	5
Rozpijanie małoletniego	0	0	0
Uchylanie się od płacenia alimentów	36	8	33

Na przestrzeni ostatnich trzech lat zaobserwowano wzrost liczby interwencji związanych z przemocą domową na terenie gminy Gniew – zwłaszcza w roku 2021, kiedy to w porównaniu z rokiem 2020 liczba interwencji wzrosła o 80 przypadków. Sprawcami przemocy w rodzinie zazwyczaj są mężczyźni, lecz w latach 2021-22 w tej roli występują również kobiety.

Liczba zdarzeń związanych z przemocą domową			
	2020 r.	2021 r.	2022 r.
Liczba interwencji	170	240	196
Dotyczące przemocy w rodzinie	21	22	29
Liczba ofiar przemocy w rodzinie ogółem, w tym:	23	22	37
○ Kobiety	21	17	20
○ Mężczyźni	0	3	6

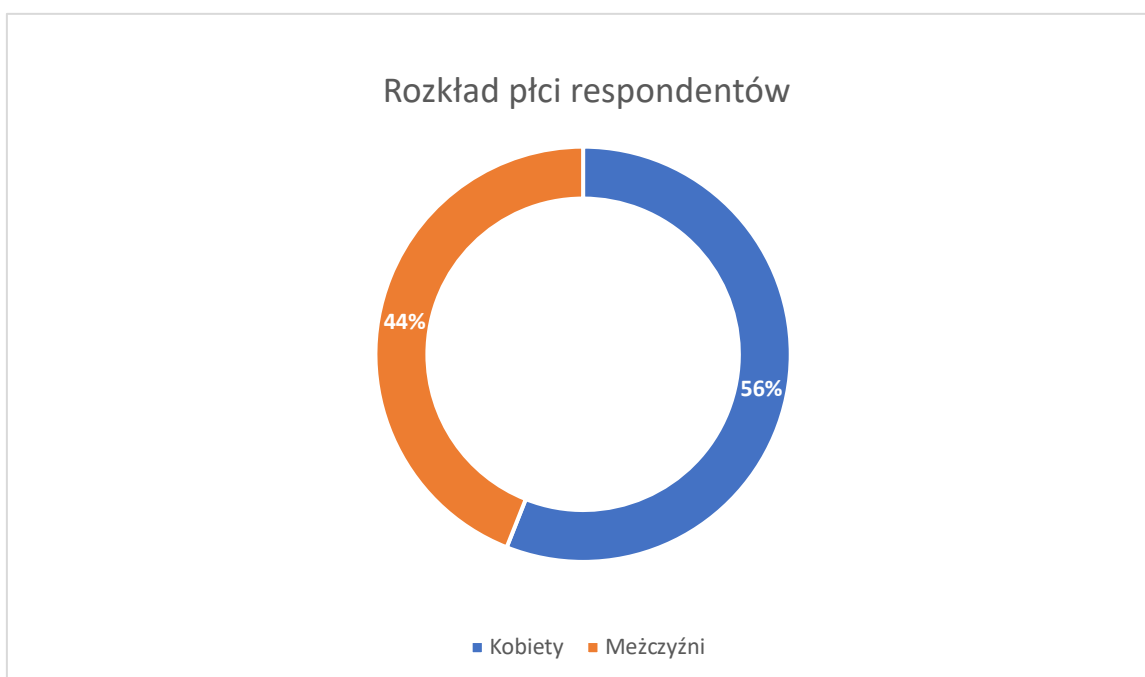
○ Dzieci (do 18 r.ż.)	2	2	11
Liczba sprawców przemocy domowej ogółem, w tym:	22	22	24
○ Kobiety	0	1	3
○ Mężczyźni	22	21	21
○ Nieletni	0	0	0
Liczba sprawców przemocy domowej pod wpływem alkoholu ogółem, w tym:	14	14	5
○ Kobiety	0	0	1
○ Mężczyźni	14	14	4
Liczba dzieci obecnych podczas interwencji	-	-	-

LOKALNE ZAGROŻENIA SPOŁECZNE W GRUPIE DOROSŁYCH MIESZKAŃCÓW

GRUPA BADANA

Badania obejmowały mieszkańców **Gminy Gniew**, którzy ukończyli osiemnasty rok życia, metoda zastosowana w badaniu to **PAPI** (ang. *Paper & Pen Personal Interview*) – metoda zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, bezpośredni indywidualny wywiad kwestionariuszowy. Respondenci byli informowani o anonimowym charakterze ankiety oraz możliwości rezygnacji z badania w dowolnym momencie.

W badaniu wzięło udział 150 osób, w tym 84 kobiety oraz 66 mężczyzn. Średnia wieku respondentów wyniosła 38 lat.

CEL BADANIA

Celem badania była identyfikacja zagrożeń społecznych w środowisku lokalnym, w szczególności obejmujących:

- postawy społeczne dotyczące problemów istotnych w środowisku lokalnym;
- zagadnienia związane z substancjami psychoaktywnymi, takimi jak narkotyki i dopalacze;
- zagadnienia związane ze spożywaniem alkoholu, postawami wobec alkoholu oraz problematyką uzależnienia;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od papierosów oraz e-papierosów;
- zagadnienia związane z uzależnieniem od hazardu;
- zagadnienia związane z przemocą w rodzinie;
- zagadnienia związane z uzależnieniami od czynności związanych z nowymi technologiami.

**PROBLEMY SPOŁECZNE W OPINII MIESZKAŃCÓW
W KONTEKŚCIE UZALEŻNIEŃ**

W pierwszej części badania poprosiliśmy o ocenę ważności różnych problemów społecznych w środowisku lokalnym. Przyjętą w tych badaniach miarą ważności różnych problemów społecznych jest odsetek respondentów, którzy wskazują dany problem jako bardzo ważny i raczej istotny. Poniższa tabela przedstawia rozkład odpowiedzi uzyskanych w badaniu mieszkańców Gminy Gniew.

<i>Ocena ważności lokalnych problemów społecznych przez badanych mieszkańców</i>				
<i>Problem</i>	<i>Bardzo istotny</i>	<i>Raczej istotny</i>	<i>Raczej nieistotny</i>	<i>Zdecydowanie nieistotny</i>
<i>Zanieczyszczenie powietrza (smog)</i>	47%	41%	12%	0%
<i>Uzależnienia behawioralne (hazard, uzależnienie od Internetu, nowoczesne technologie)</i>	28%	42%	28%	2%
<i>Uzależnienie od alkoholu</i>	23%	44%	30%	3%
<i>Bezrobocie</i>	30%	51%	17%	2%
<i>Bieda, ubóstwo</i>	40%	43%	16%	1%
<i>Zaburzenia odżywiania (anoreksja, bulimia, kompulsywne objadanie się)</i>	29%	43%	24%	4%
<i>Przestępczość</i>	36%	50%	13%	1%
<i>Cyberprzemoc</i>	50%	39%	11%	0%
<i>Przemoc domowa</i>	56%	33%	10%	1%
<i>Uzależnienie od narkotyków, dopalaczy</i>	29%	47%	23%	1%
<i>Uzależnienie od papierosów</i>	29%	44%	24%	3%

Z powyższej tabeli wynika, że dla mieszkańców Gminy Gniew najistotniejszymi problemami społecznymi w ich opinii są: **przemoc domowa (89%), cyberprzemoc (89%) oraz zanieczyszczenie powietrza – smog (88%)**. Należy zauważyć, że wszystkie

z zaproponowanych problemów w kwestii istotności, zdaniem mieszkańców są dość ważne, gdyż większość uzyskało wskazania ponad 70% badanych.

Poprosiliśmy również mieszkańców Gminy Gniew o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci dokonywali subiektywnej oceny zaprezentowanych uzależnień od bardzo powszechnego zjawiska do jego braku. Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższa tabela.

	Bardzo powszechne	Dość powszechne	Dość rzadkie	Bardzo rzadkie	Nie występuje
Alkoholizm	35%	53%	11%	1%	0%
Narkomania	2%	10%	49%	37%	2%
Nikotynizm	27%	41%	23%	8%	1%
Zakupoholizm (uzależnienie od zakupów)	35%	42%	16%	7%	0%
Pracoholizm (uzależnienie od pracy)	36%	35%	21%	8%	0%
Siecioholizm (uzależnienie od Internetu)	83%	15%	1%	1%	0%
Uzależnienie od hazardu	14%	15%	38%	28%	5%
Zaburzenia odżywiania	8%	22%	27%	28%	15%

W kwestii rozpowszechnienia poszczególnych uzależnień w lokalnym środowisku, za najbardziej powszechne uzależnienia mieszkańcy Gminy Gniew uznali: siecioholizm (98%), alkoholizm (88%) oraz zakupoholizm (77%).

Według badań przeprowadzonych w 2019 roku z deklaracji badanych wynika, że w zdecydowanej większości rodzin zdarzają się nieporozumienia i konflikty (71%), przy czym w większości dochodzi do nich bardzo rzadko (54%), natomiast w co szóstej (17%) kłótnie wybuchają przynajmniej kilka razy w miesiącu. W ciągu ostatnich siedmiu lat częstość występowania konfliktów w rodzinach w zasadzie się nie zmieniała.

Dom – obok pracy, szkoły oraz ulic poza najbliższą okolicą – jest miejscem, gdzie najwięcej osób doświadczyło przemocy (według deklaracji po 8%). Niewiele mniej ankietowanych przyznało, że padło jej ofiarą w najbliższej okolicy (7%). Nieco rzadziej ankietowali zetknęli się z agresją w restauracji, kawiarni, na dyskotecę (5%), w środkach komunikacji – pociągu, autobusie, tramwaju, taksówce (5%) lub w innych miejscach (4%)¹.

Przemoc w rodzinie zachodzi wówczas, gdy mąż, żona lub inny członek rodziny wyrządza krzywdę fizyczną lub psychiczną najbliższemu, z którym mieszka pod jednym dachem. Sprawca przemocy domowej, wykorzystując swoją przewagę nad ofiarą, próbuje ją zdominować, zastraszyć, poniżyć i wymusić na niej określone zachowania. Jeśli osoba doświadczająca pomocy domowej w porę nie zareaguje i nie uwolni się od tyranii partnera, z czasem będzie jej coraz trudniej przerwać błędny krąg przemocy. Miesiące, a czasem nawet całe lata upokorzeń zmieniają u ofiary postrzeganie samej siebie – zaczyna ona stopniowo przejmować taki obraz własnej osoby, jaki wmawia jej oprawca. Wówczas jedynym wyjściem jest zwrócenie się do instytucji, które dysponują środkami prawnymi pomagającymi karać sprawców przemocy.

O przemocy domowej można mówić wówczas, gdy spełnia następujące cechy:

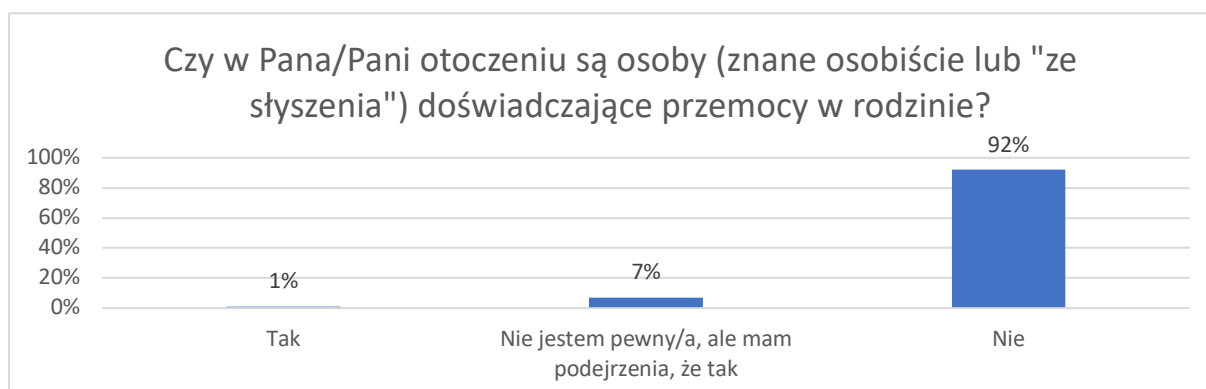
- ma charakter intencjonalny co oznacza, że działania sprawcy są świadome i zamierzone;
- jest rodzajem relacji, w której jedna ze stron podporządkowana jest drugiej – sprawca wykorzystuje swoją przewagę fizyczną, psychiczną, ekonomiczną lub społeczną, aby zdominować ofiarę;
- jest relacją, w której sprawca podejmując działania lub zaniechując ich narusza prawa i dobra osobiste ofiary;

¹ CBOS, *Komunikat z badań: Przemoc i konflikty w domu*, Warszawa, kwiecień 2019

- powoduje szkody fizyczne i psychiczne oraz wywołuje cierpienie u osoby, która doznaje przemocy.

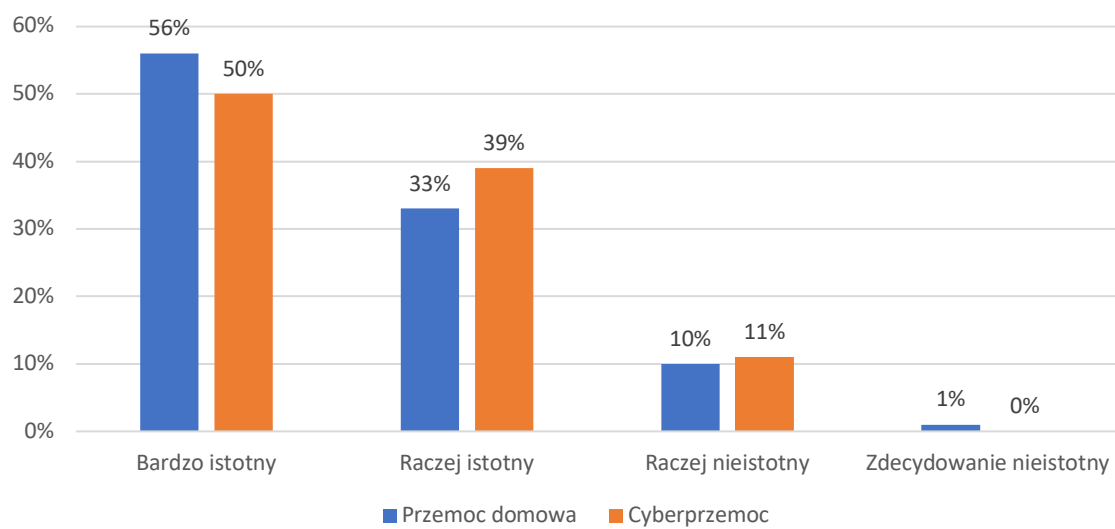
Przemoc, zarówno ta fizyczna, jak i psychiczna, jest zjawiskiem dość powszechnym w polskiej społeczności. Jest to zjawisko niezwykle trudne do zbadania, ponieważ osoby doświadczające przemocy w różny sposób zniekształcają swoje doświadczenia, np. racjonalizując zachowanie sprawcy lub go usprawiedliwiając. Z tego względu zbadaliśmy rozpowszechnienie przemocy fizycznej oraz psychicznej w środowisku lokalnym bez kierowania bezpośredniego pytania o bycie ofiarą lub sprawcą przemocy w rodzinie.

1% mieszkańców Gminy Gniew deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 7% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić. Należy pamiętać, że tego rodzaju przemoc jest w dużej mierze zjawiskiem ukrytym i wiele osób jej doświadczających nie zgłasza się po pomoc, ani też nie sygnalizuje, że jej doświadcza.

Na podstawie subiektywnej oceny mieszkańców co do ważności problemów lokalnego środowiska można zauważyć, że w sumie 89% mieszkańców uważa, iż przemoc jest istotnym problemem w środowisku lokalnym. Również 89% ankietowanych uważa, że cyberprzemoc jest ważnym problemem. Warto zauważyć, że cyberprzemoc skupia się najczęściej wokół najmłodszych użytkowników Internetu. Dobrym rozwiązaniem byłoby przekazanie wiedzy dorosłym mieszkańcom gminy jak reagować na cyberprzemoc, jak ją rozpoznawać i jak chronić siebie i dzieci przed tego typu atakami.

Ocena ważności lokalnych problemów społecznych związanych z przemocą

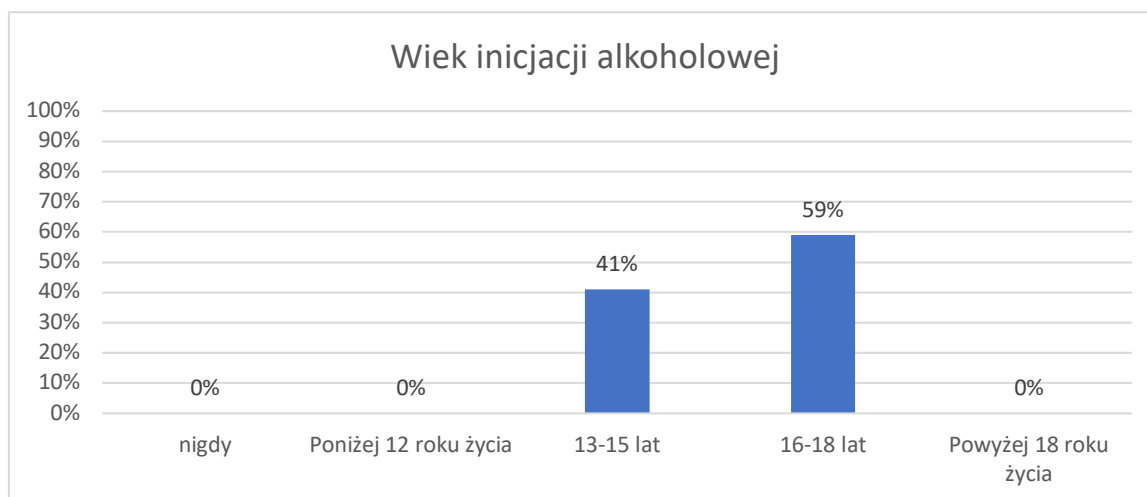

SPOŻYWANIE ALKOHOLU ORAZ ZWIĄZANE Z NIM INNE PROBLEMY SPOŁECZNE

Przyjęło się sądzić, że Polacy piją alkohol często, w dużych ilościach. Należałoby więc wnioskować, że istnieje społeczne przyzwolenie, norma, która nie potępia częstego spożywania alkoholu, lecz przeciwnie – czyni je społecznie akceptowalnym wzorem postępowania.² Jak wynika z badania przeprowadzonego w 2019 roku przez CBOS wśród Polaków powszechny jest pogląd, że nadużywanie alkoholu jest w naszym kraju dużym problemem (91%). Tylko 6% badanych uważa, że jest to mały problem, a 3% nie ma zdania w tej sprawie³.

W przeprowadzonej ankiecie zbadano postawy i przekonania dorosłych mieszkańców gminy na temat alkoholu.

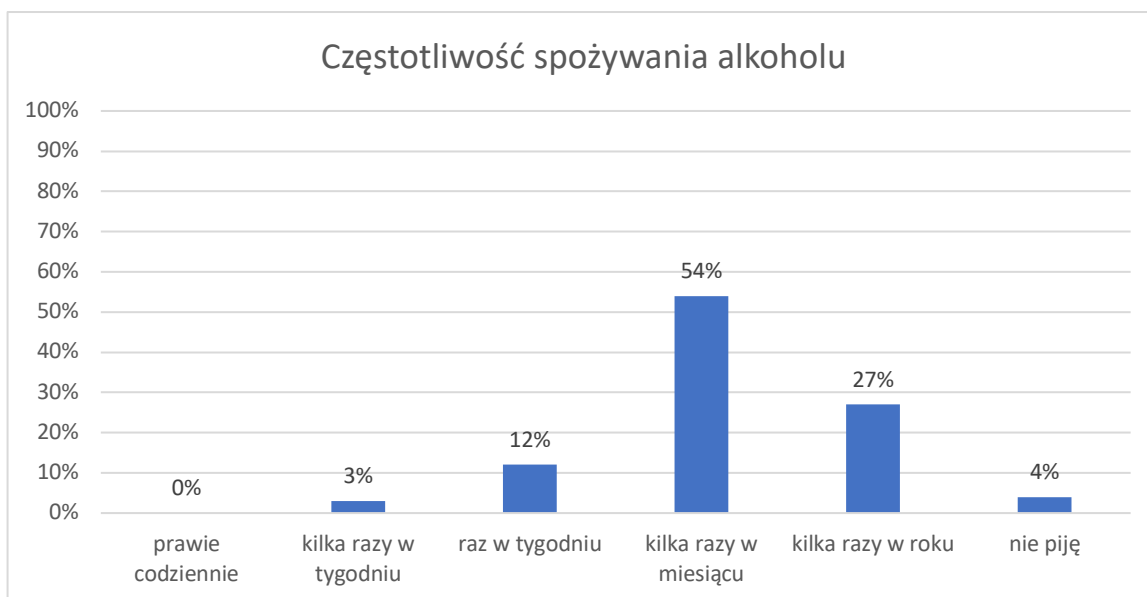
Pierwszą z poruszanych kwestii był wiek inicjacji alkoholowej. **Żaden z ankietowanych nie deklaruje, że alkohol spróbował po raz pierwszy po uzyskaniu pełnoletności.** 59% osób wskazało na wiek między 16 a 18 r. ż. a kolejne 41% na wiek poniżej 15 lat.

Kolejną kwestią była **częstotliwość spożywania alkoholu**. 4% z respondentów zadeklarowało **abstynencję**. Największa liczba badanych przyznała, że spożywa alkohol **kilka razy w roku (27%) oraz kilka razy w miesiącu (54%)**.

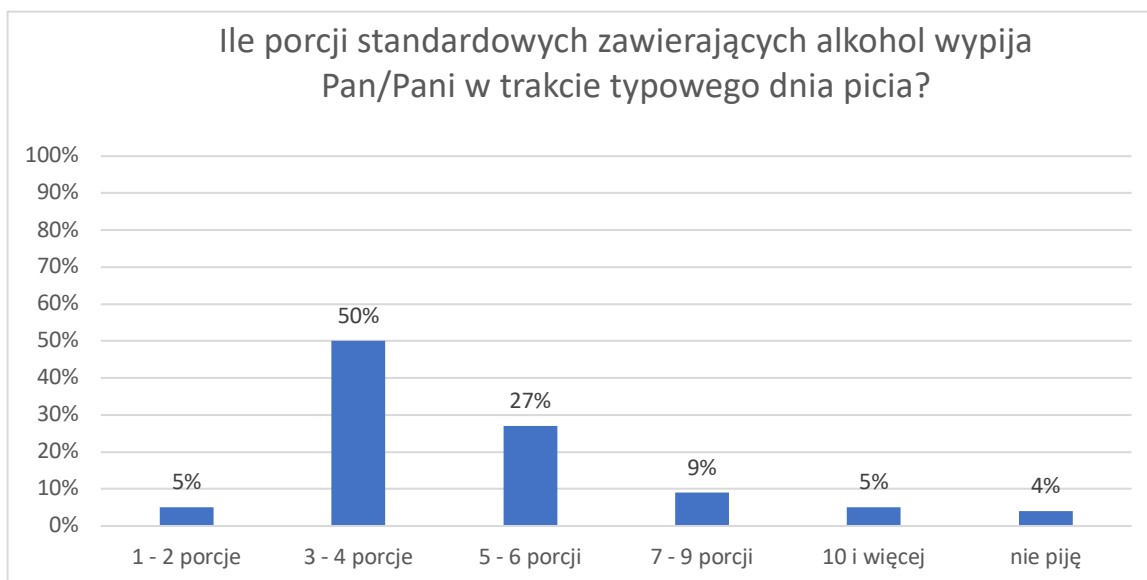
² Centrum Badania Opinii Społecznej, *Komunikat z badań: Postawy wobec wybranych substancji psychoaktywnych*, Warszawa, marzec 2007.

³ Komunikat CBOS „Konsumpcja alkoholu w Polsce”, grudzień 2019 (oprac. M. Bożewicz).

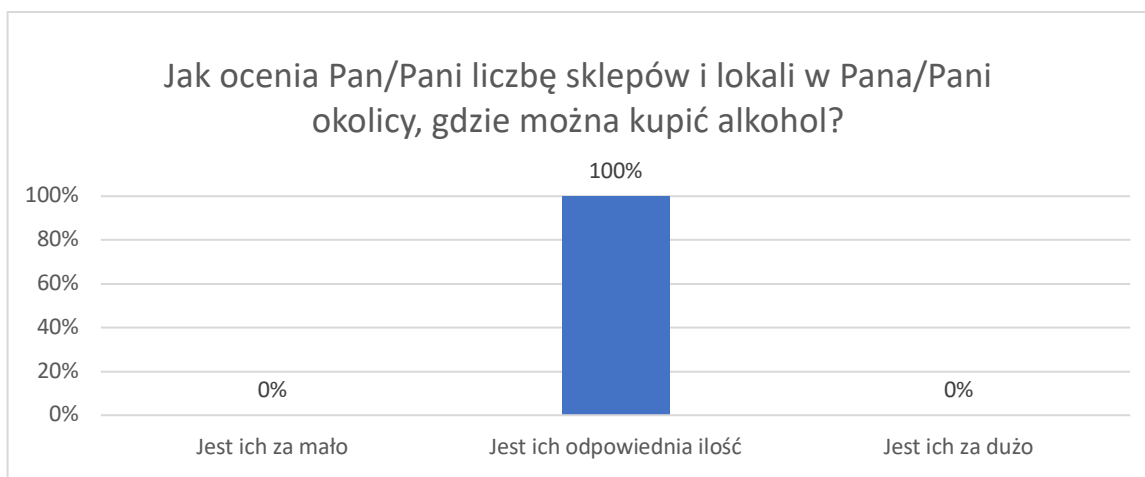

Oprócz częstotliwości spożywania alkoholu ważne są także jego ilości. Porcja standardowa alkoholu (tzn. 10g czystego, 100% alkoholu) zawarta jest w ok. 250 ml piwa o mocy 5% (pół butelki), w ok. 100 ml wina o mocy 12% (jeden kieliszek wina) oraz w ok. 30 ml wódki o mocy 40% (mały kieliszek wódki).

Badani deklarowali najczęściej, że spożywają jednorazowo 3-4 porcje alkoholu (50%) oraz 5-6 porcji (27%).

100% mieszkańców Gminy Gniew uważa, że **w okolicy znajduje się odpowiednia liczba punktów**, w których można kupić alkohol.

Zachowania związane z pićm alkoholu są w dużej mierze zależne od postaw, czyli chociażby wiedzy na temat szkodliwego działania alkoholu, emocji i motywacji, które towarzyszą jego spożywaniu.

Pierwsze z pytań w tej części dotyczyło mitu, jakoby alkohol zawarty w „słabszych” napojach (piwie, winie) był mniej szkodliwy niż ten zawarty w wysokoprocentowych napojach (np. w wódce). Wyniki świadczą o tym, że to błędne przekonanie nie jest rozpowszechnione wśród dorosłej społeczności Gminy Gniew, ponieważ **łącznie 83% mieszkańców nie zgodziło się z tym twierdzeniem.**

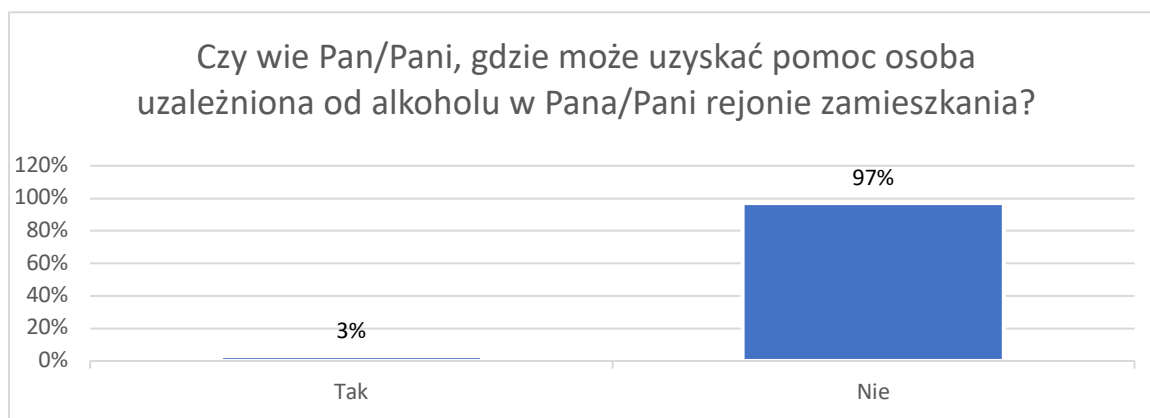
Kolejne pytanie badające postawy względem alkoholu dotyczyło dostępności i kontroli sprzedaży alkoholu. **Łącznie 32% mieszkańców uważa, że należy lub raczej należy ograniczać dostęp do napojów alkoholowych bądź kontrolować jego sprzedaż.** Jednocześnie, łącznie **42% respondentów ocenia osoby pijące alkohol jako zagrażające bezpieczeństwu w środowisku lokalnym.** Łącznie 30% respondentów przychyliła się do stwierdzenia, że osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.

94% respondentów uważa, że **kobiety w ciąży nie mogą pić bezpiecznie nawet niewielkich ilości alkoholu.** 84% badanych twierdzi, że **alkohol nie pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.** Łącznie 88% badanych mieszkańców **nie zgadza się z tym, aby prowadzić samochód po spożyciu nawet niewielkich ilości alkoholu.**

<i>Twierdzenie</i>	<i>Zdecydowanie zgadzam się</i>	<i>Raczej zgadzam się</i>	<i>Raczej nie zgadzam się</i>	<i>Zdecydowanie nie zgadzam się</i>

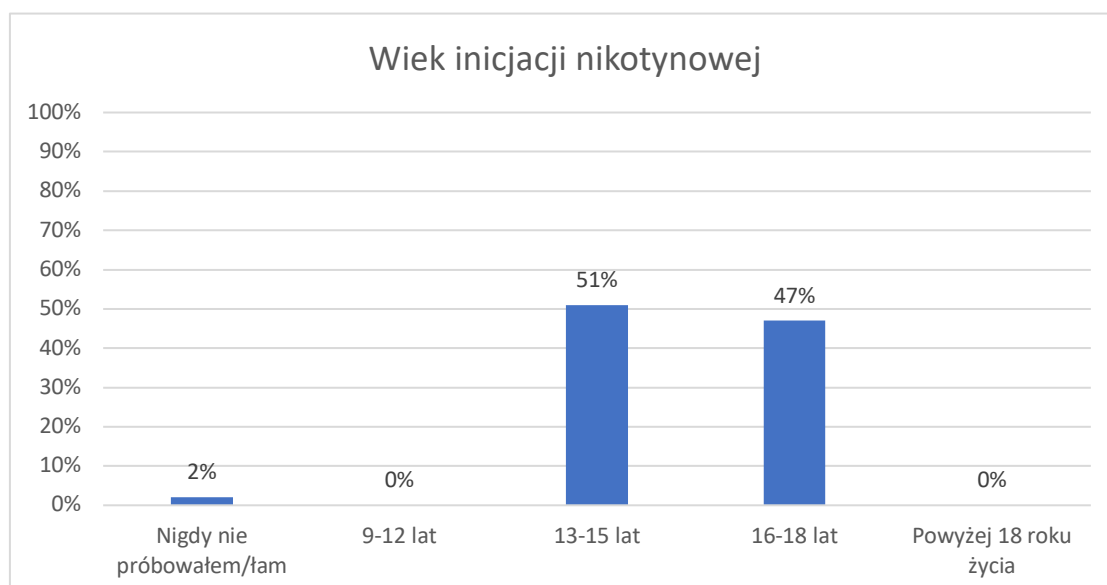
Alkohol zawarty w piwie jest mniej groźny niż ten zawarty w wódce.	33%	50%	15%	2%
Dostęp do alkoholu powinien być ograniczony lub kontrolowany.	5%	27%	60%	8%
Osoby pijące alkohol zagrażają bezpieczeństwu w moim środowisku lokalnym.	9%	33%	41%	17%
Osoby nieletnie mogą z łatwością kupić alkohol w lokalnych sklepach.	5%	25%	36%	34%
Picie alkoholu pomaga w trudnych sytuacjach życiowych.	4%	12%	29%	55%
Prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu jest bezpieczne.	3%	9%	23%	65%
Kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.	1%	5%	11%	83%

Zapytaliśmy również mieszkańców Gminy Gniew, czy wiedzą, gdzie może otrzymać pomoc osoba uzależniona od alkoholu – **97% badanych wskazało, że nie posiada takiej wiedzy**. Z kolei 3% wskazało na następujące miejsca: MOPS.

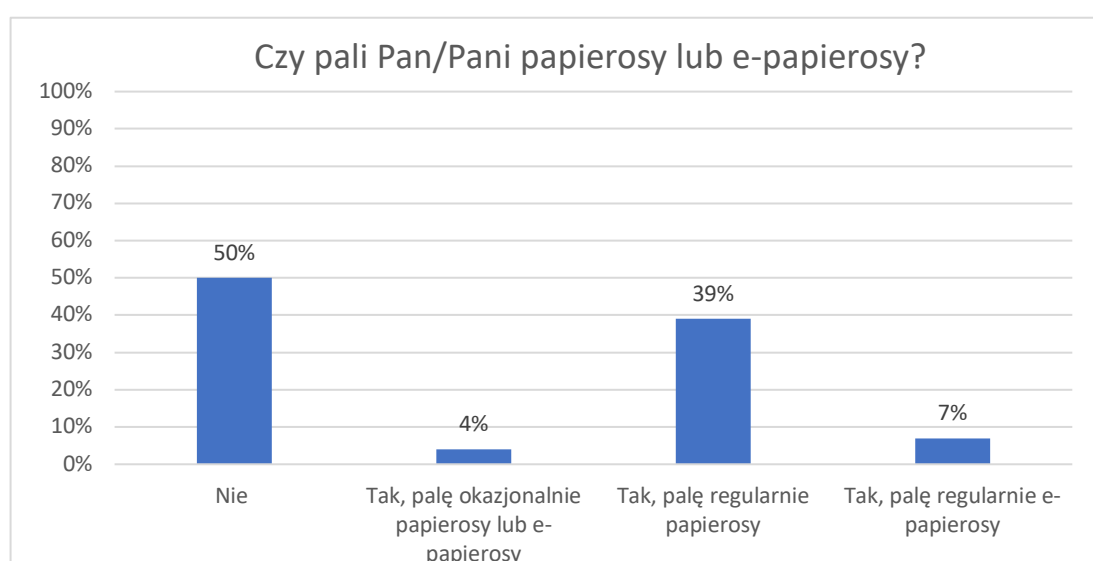

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

Pierwszą z poruszanych kwestią w tej części był wiek inicjacji nikotynowej. Okazuje się, 47% mieszkańców deklaruje, że zapaliło po raz pierwszy papierosa będąc w wieku 16-18 lat, 51% ankietowanych przyznaje, że spróbowało papierosa w wieku poniżej 15 lat, a 2% deklaruje, że nigdy nie próbowało palenia.

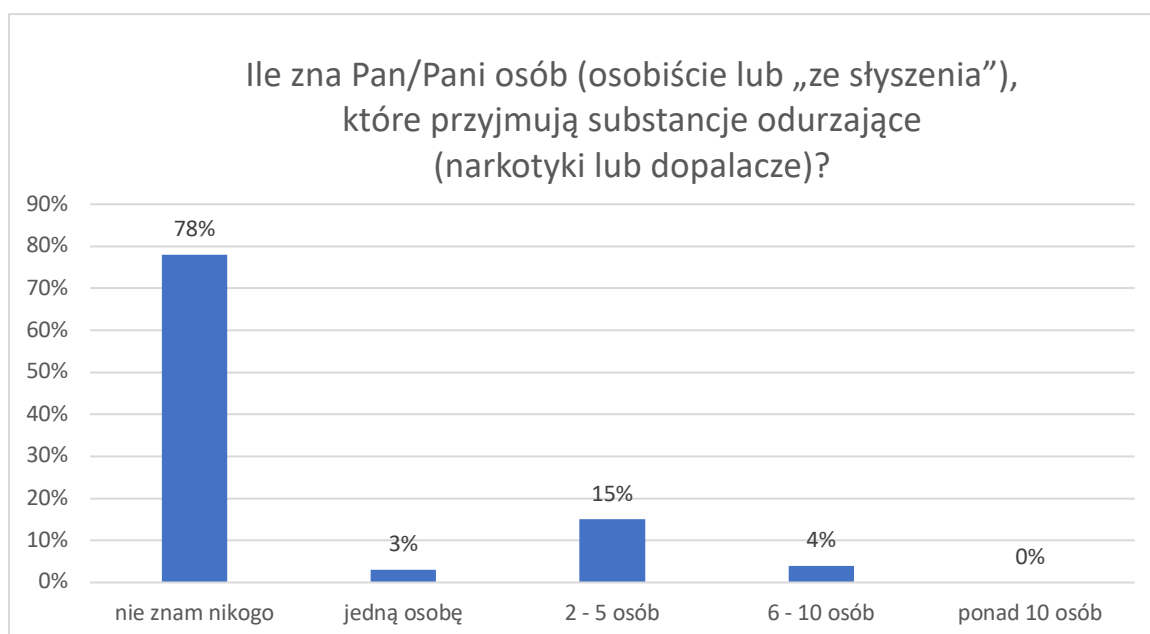
39% ankietowanych mieszkańców wskazało, że regularnie pali papierosy, a 7% deklaruje regularne palenie e-papierosów, natomiast **50% nie pali papierosów i wyrobów tytoniowych w ogóle** a 4% robi to okazjonalnie.

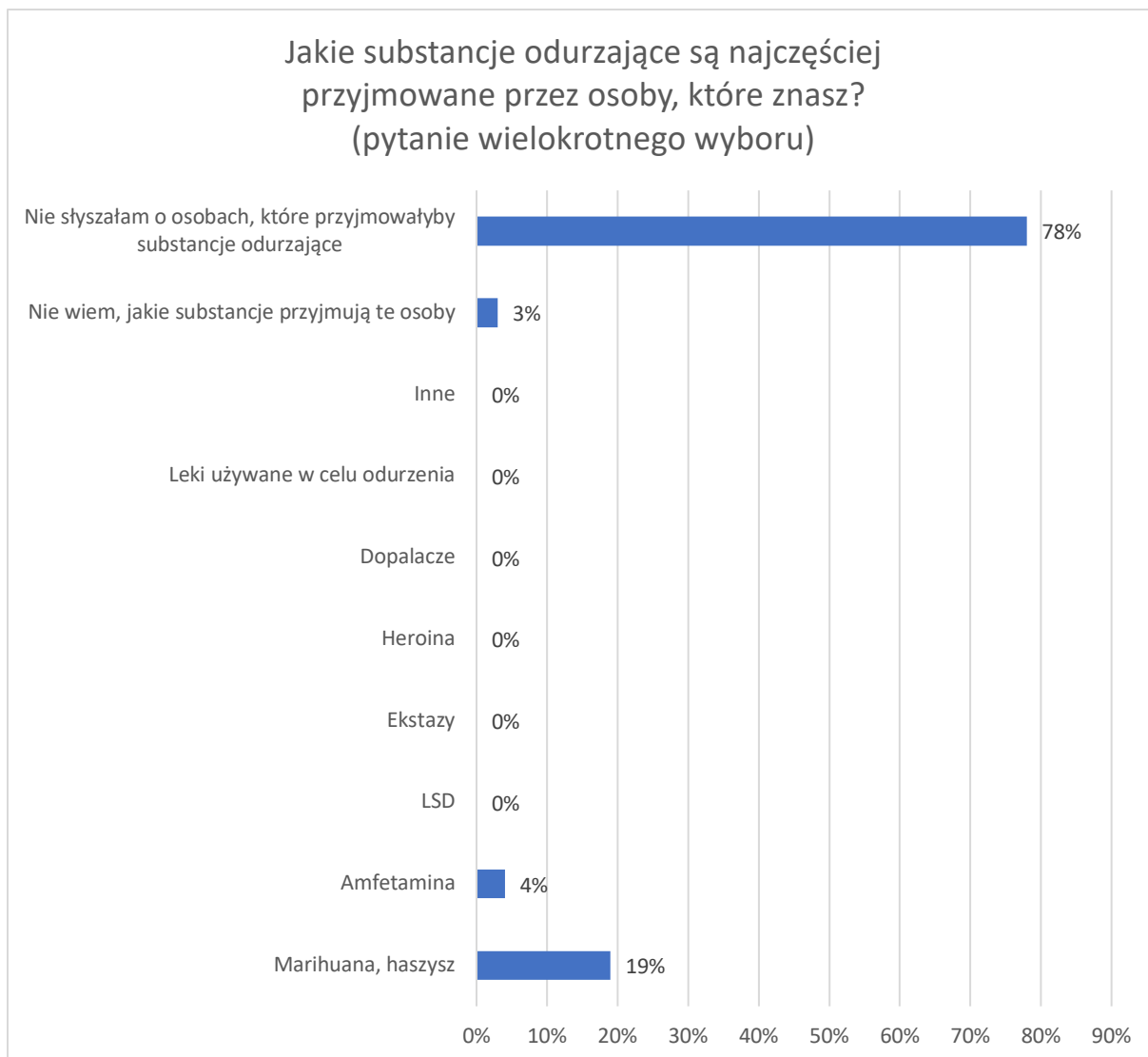

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Badanie rozpoczęliśmy od pytania niezagrażającego, tj. niebudzącego oporu oraz motywujące do wyrażenia swojego rzeczywistego stanowiska. Dotyczy ono osób zażywających narkotyki i dopalacze w najbliższym środowisku badanych osób. Poniższy wykres prezentuje otrzymane wyniki.

22% badanych zna co najmniej jedną osobę zażywającą narkotyki lub dopalacze. Natomiast 78% badanych twierdzi, że nie ma w swoim otoczeniu osób przyjmujących substancje odurzające. Wśród najczęściej przyjmowanych w środowisku lokalnym substancji znalazły się: marihuana oraz amfetamina.

99% respondentów nie wie, gdzie może nabyć substancje psychoaktywne takie, jak narkotyki czy dopalacze.

Uzależnienie od hazardu należy do uzależnień behawioralnych i jest definiowane, jako powtarzające się działanie, które nie może być kontrolowane i jest ze szkodą dla osoby uzależnionej, jej wartości, zobowiązań społecznych, zawodowych, ekonomicznych i rodzinnych, oraz związanych z naruszaniem norm społecznych i prawa. Jest określane jako patologiczny hazard, nałogowe granie, hazard przymusowy. Bywa nazywane ukrytym nałogiem, bowiem w przeciwieństwie do innych uzależnień nie wywołuje widocznych dla otoczenia symptomów i można go dość łatwo ukryć. O diagnozie tego zaburzenia nie decyduje rodzaj uprawianej gry, lecz sposób grania, który z czasem staje się sensem życia dla osoby uzależnionej i główną motywacją życiową. Aktywność związana z graniem jest dominującą aktywnością, która często prowadzi do utraty pracy, rodziny, dóbr materialnych i marginalizacji społecznej. Bez względu na ponoszone koszty nałogowy hazardzista wraca do gry.

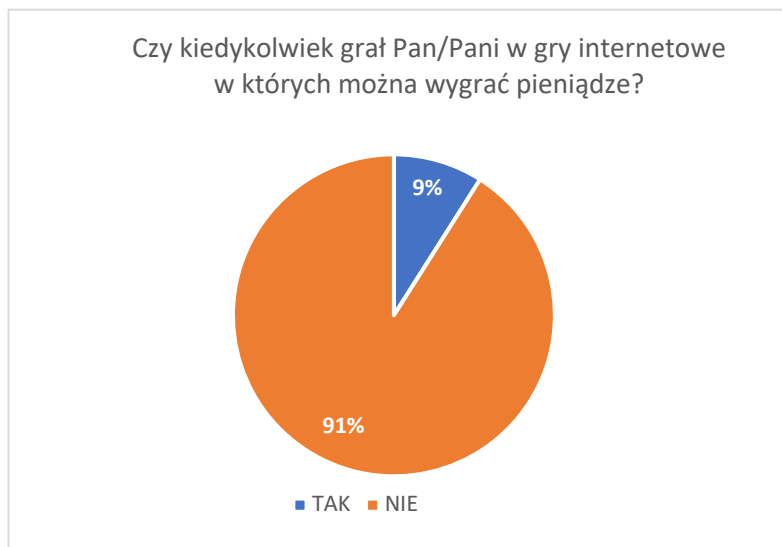
W Polsce problem patologicznego uzależnienia narasta i choć staje się coraz bardziej powszechny, to świadomość społeczna konieczności leczenia tej choroby, jak i samych form pomocowych pozostaje ciągle marginalna. Ocenia się, że ponad 380 tys. osób może być uzależnionych od gier hazardowych, a około 200 tys. jest narażonych na ryzyko uzależnienia. Uważa się, że ponad 6 mln osób cierpi i doświadcza negatywnych skutków uzależnienia swoich dzieci, rodziców, partnerów. Niebezpiecznym jest to, że inicjacja hazardowa dotyka osoby w coraz młodszym wieku. We współczesnym świecie, zagrożenie ryzykiem nałogu hazardowego jest związane z preferowanym sposobem spędzania relaksacyjnego czasu i łatwym dostępem do nowych typów hazardu np. internetowego czy publiczne miejsca pełne elektronicznych gier.⁴

O hazardzie mówi się, że jest to ukryty nałóg, ponieważ nie widać od razu wyraźnych symptomów uzależnienia. Niestety, uzależnienie od hazardu często współwystępuje z innymi problemami, jak nadużywanie alkoholu czy narkotyków. Pierwsze kroki w świecie hazardu, to zwykle korzystanie z gier internetowych, automatów czy zakładów

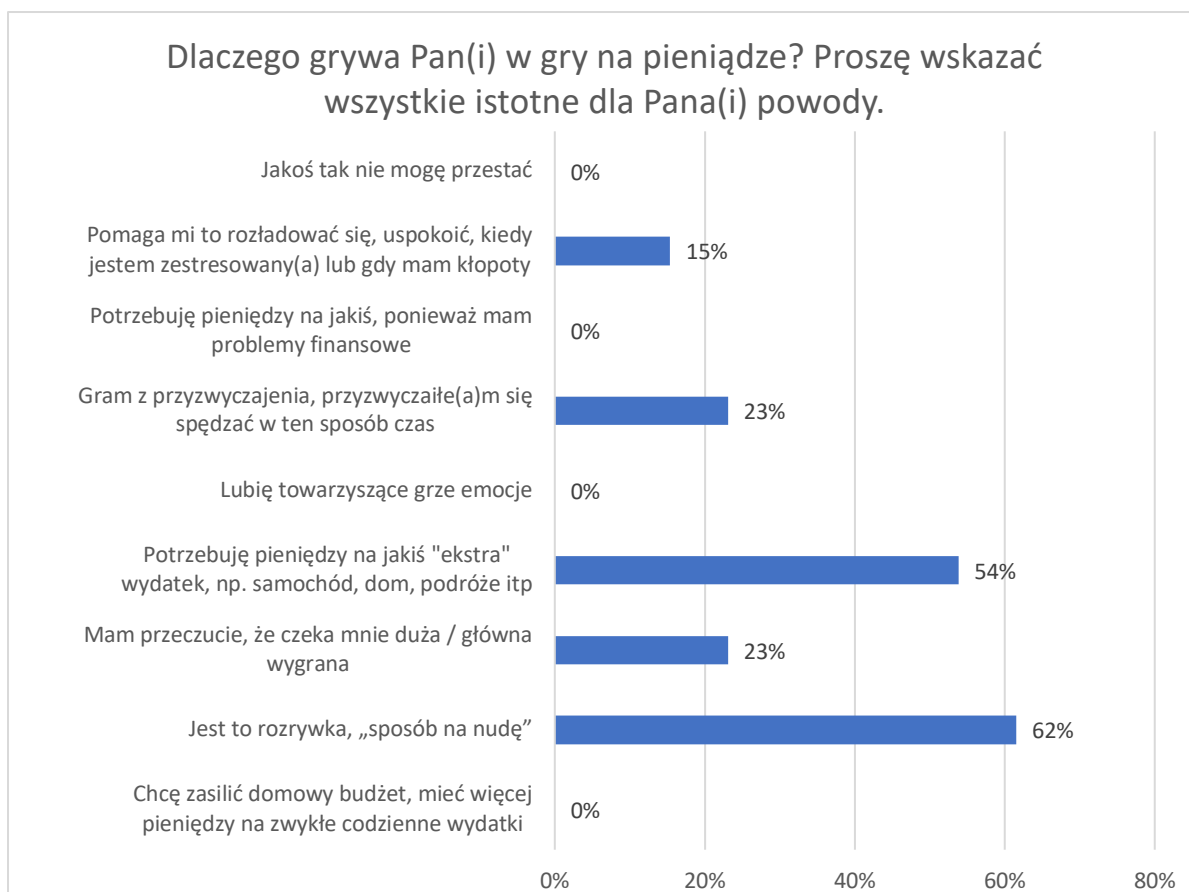
⁴ www.salusprodomo.pl

bukmacherskich. Zapytaliśmy mieszkańców Gminy Gniew o ich doświadczenia z tego typu formami rozrywki.

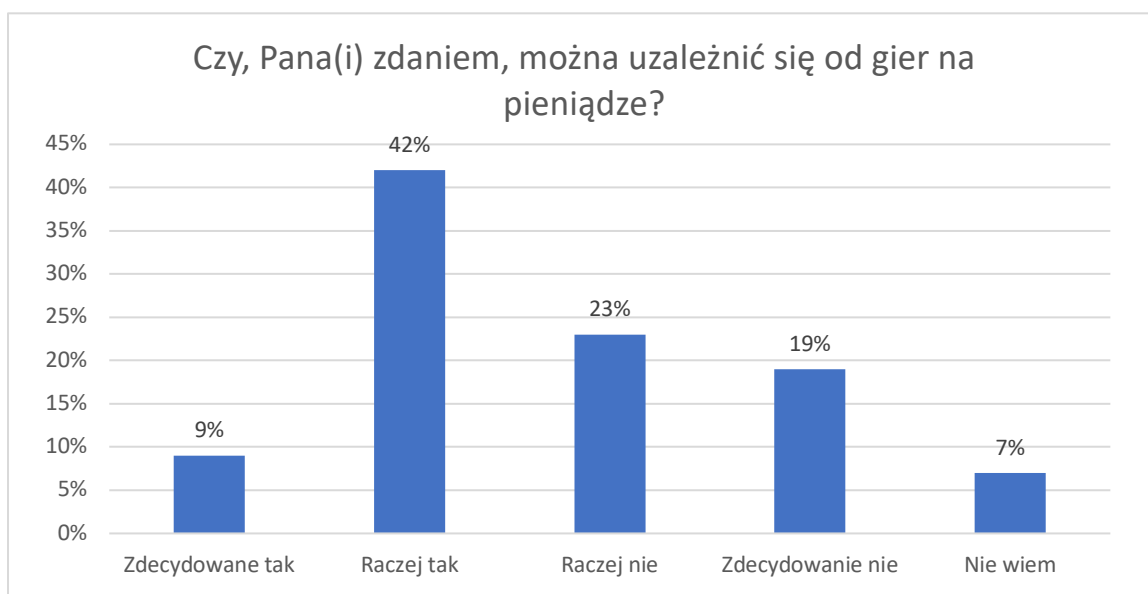
Respondenci zostali zapytani o ich doświadczenia związane z graniem w gry internetowe w których można wygrać pieniądze. Jak wynika z przeprowadzonych badań, **9% dorosłych mieszkańców Gminy Gniew potwierdza, że ma za sobą doświadczenia związane z grą w wymienione gry.**

Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują głównie motywy finansowe oraz rozrywkowe. Ankietowani grają, ponieważ, chcą zasilić domowy budżet lub potrzebują pieniędzy na extra wydatek; mają pręczenie o wysokiej wygranej, jest to dla nich sposób na spędzanie czasu i nudę.

51% ankietowanych mieszkańców Gminy Gniew jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić. Przeciwnego zdania jest 42% respondentów a 7% nie ma wiedzy w tym temacie.

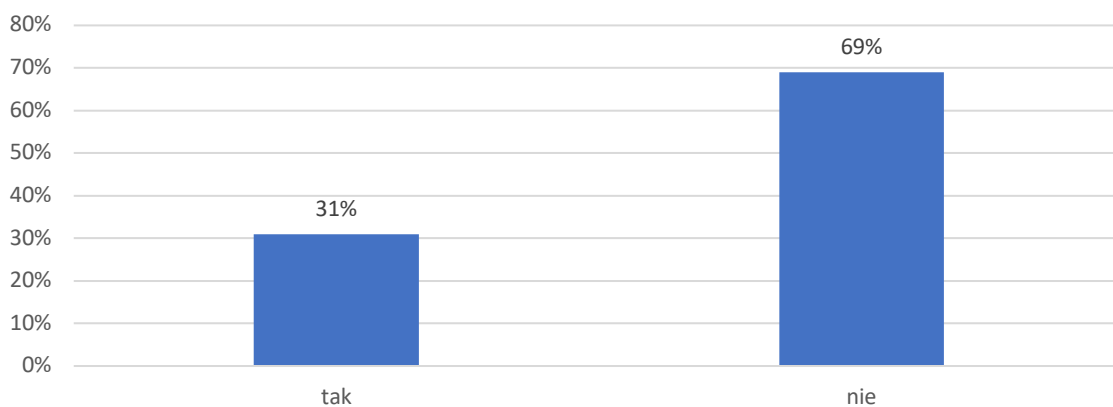
Na rozwój jedzenioholizmu, podobnie jak na rozwój innych uzależnień behawioralnych, wpływa wiele różnorodnych czynników. Wymienia się wśród nich czynniki genetyczne, środowiskowe i psychologiczne. Wśród tych pierwszych sytuują się predyspozycje, na które nie mamy świadomego wpływu, to czynniki biologiczne. Należą do nich na przykład zaburzenia mechanizmów odpowiadających za brak apetytu czy uszkodzenie ośrodka sytości i głodu – wówczas organizm nie wysyła do mózgu człowieka informacji, że jedzenia już dość. Przyczyną kłopotów bywa też zaburzona gospodarka hormonalna organizmu. Jednym z jej objawów jest nadmiar insuliny (hormonu odpowiedzialnego za metabolizm węglowodanów), kolejnym zwiększający łaknienie niedobór serotoniny, zwanej potocznie hormonem szczęścia. Obniżenie jej poziomu wywołuje trudności w zapanowaniu nad przymusem jedzenia ponad miarę. A czy istnieje coś takiego, jak hormon obżarstwa? Zakłada się, że tak. Hormon nazywa się grelina i działa na układ nagrody w mózgu, wzmacniając uczucie przyjemności związane z jedzeniem. Można się zatem doszukać podobieństwa w działaniu mechanizmów uzależnienia od jedzenia i uzależnienia od substancji psychoaktywnych⁵.

31% badanych dorosłych mieszkańców Gminy Gniew w sytuacjach stresowych reaguje objadaniem się. Co więcej, 7% badanych przyznaje się, że ma problemy z kontrolowaniem zachowań jedzeniowych, co jest typowe dla zachowań kompulsywnych – czyli takich, które w wielu przypadkach wymyka się spod kontroli.

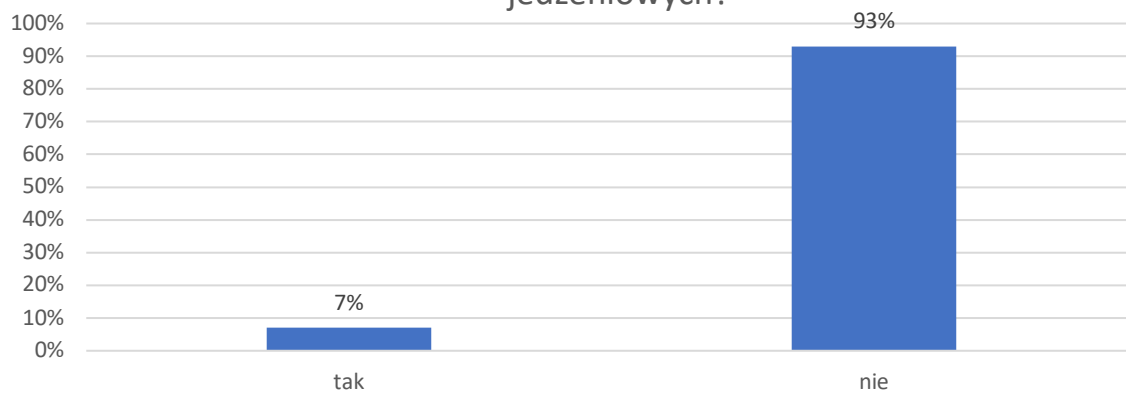
⁵ N. Ogińska – Bulik, Uzależnienie od czynności. Mit czy rzeczywistość? Difin, Warszawa 2010;

K. Gąsior, Gdy jedzenie staje się problemem. Czy jesteś uzależniony? Fundacja ETOH, Warszawa 2013.

Czy zdarza się Pani/Panu "zajadać" stresy, trudne emocje?

Czy miewa Pani/Pan trudności w kontrolowaniu zachowań jezdniowych?

POTRZEBA REALIZACJI DZIAŁAŃ PROFILAKTYKI UZALEŻNIEŃ W OPINII MIESZKAŃCÓW GMINY GNIEW

Zgodnie z ustawą o wychowaniu w trzeźwości i przeciwdziałaniu alkoholizmowi prowadzenie działań związanych z profilaktyką i rozwiązywaniem problemów alkoholowych oraz integracji społecznej osób uzależnionych od alkoholu należą do zadań własnych gminy. Ponadto zgodnie z art. 10 ust. 1 Ustawy z dnia 29 lipca 2005 r. o przeciwdziałaniu narkomanii, również przeciwdziałanie narkomanii należy do zadań własnych gminy. Podstawą tych działań jest zaś Gminny Program Profilaktyki i Rozwiązywania Problemów Alkoholowych oraz Przeciwdziałania Narkomanii. Elementem gminnego programu mogą być również zadania związane z przeciwdziałaniem uzależnieniom behawioralnym⁶.

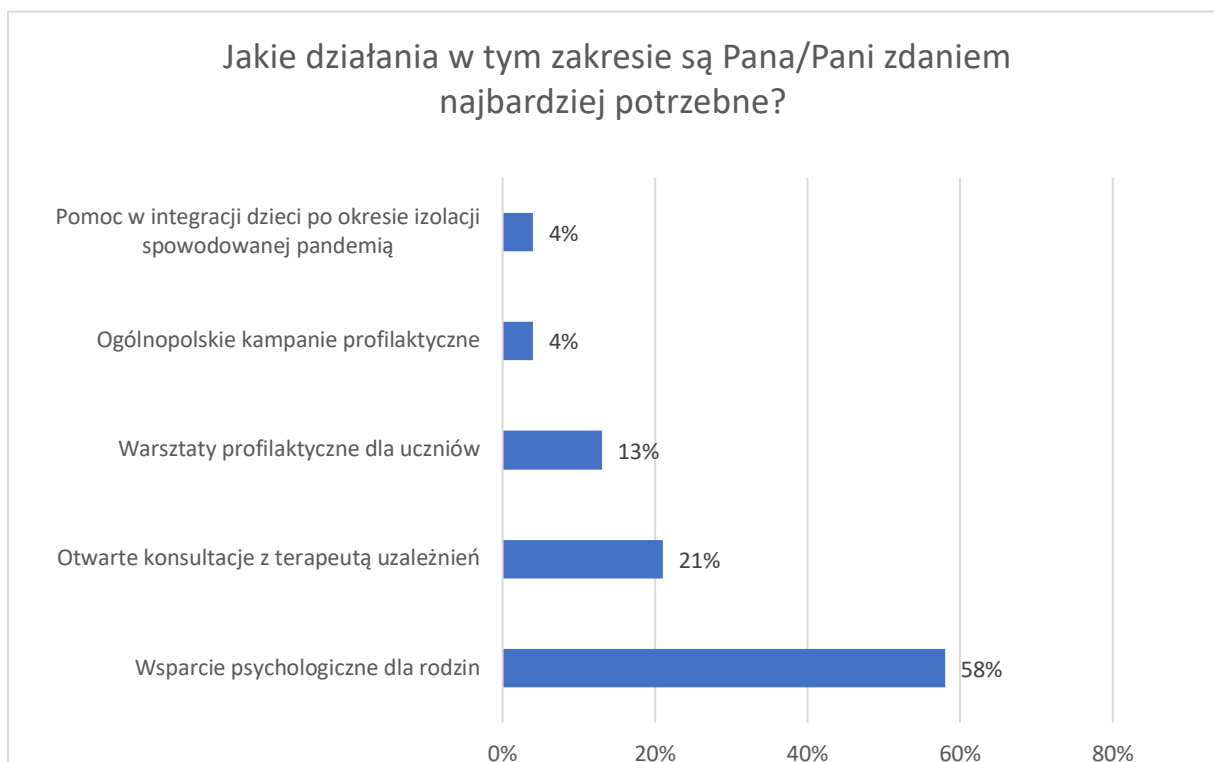
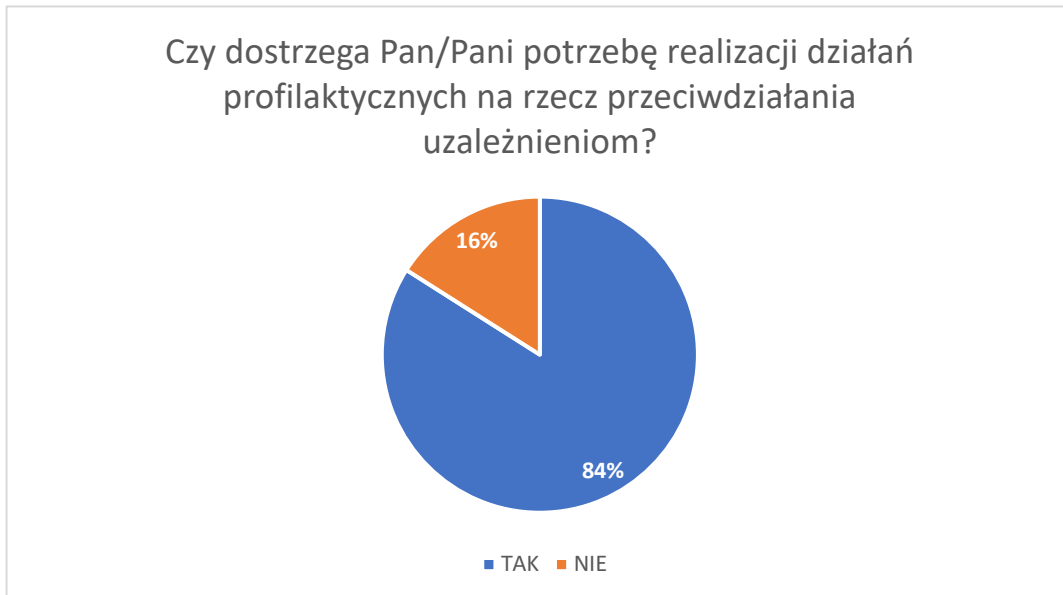
Mieszkańcy Gminy Gniew zostali zapytani o to czy widzą potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień oraz o to, jakie działania w tym obszarze są w ich opinii najbardziej potrzebne.

Jak wynika z przeprowadzonych badań **84% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień**. Świadczy to o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane, takim jak: groźne choroby i infekcje, wypadki drogowe, zatrucia i przedawkowania, uzależnienia, niepełnosprawność, marginalizacja, konflikty z prawem, problemy młodych ludzi w uzyskaniu zatrudnienia, akty agresji, problemy w relacjach z innymi, problemy w nauce i inne destrukcyjne lub szkodliwe czyny popełniane pod wpływem substancji psychoaktywnych oraz w związku z nimi.

Respondenci, którzy dostrzegają potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień zostali poproszeni o wskazanie, które z owych działań są w ich opinii

⁶ Na podstawie przepisów Ustawy z dnia 17 grudnia 2021 r. o zmianie ustawy o zdrowiu publicznym oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. 2021 poz. 2469)

najbardziej potrzebne. Badani wskazali na potrzebę **wsparcia psychologicznego dla rodzin (58%)** otwartych konsultacji terapeuty uzależnień (21%), oraz organizacji **warsztatów profilaktycznych dla uczniów (13%)**.

BADANIA SPRZEDAWCÓW NAPOJÓW ALKOHOLOWYCH

Niewątpliwie ważną grupą, która może zarysować szczególny obraz problemów związanych z alkoholem występujących w gminie są sami pracownicy punktów sprzedaży alkoholu, spotykający się codziennie w swojej pracy z konsumentami tego napoju. Ich postawy wobec osób nabywających/konsumujących alkohol oraz przestrzeganie prawa w zakresie sprzedaży alkoholu mogą w znaczącym stopniu przyczynić się do ograniczenia problemów związanych z nadużywaniem alkoholu zarówno przez nieletnich jak i dorosłych.

GRUPA BADANA

Badanie zostało przeprowadzone wśród sprzedawców napojów alkoholowych w punktach sprzedaży na terenie Gminy Gniew. Grupę badaną stanowiło 25 kobiet oraz 5 mężczyzn. 26 z respondentów to pracownicy punktów sprzedaży alkoholu. Średnia wieku przebadanych sprzedawców wyniosła 36,7 lat.

CEL BADANIA

Ten obszar przeprowadzonych badań miał na celu poznanie postawy sprzedawców napojów alkoholowych względem następujących zagadnień:

- sprzedaży alkoholu osobom nieletnim,
- sprzedaży alkoholu osobom nietrzeźwym,
- spożywania alkoholu w miejscu jego sprzedaży,
- nieprzyjemnych sytuacji zainicjowane przez osoby spożywające alkohol.

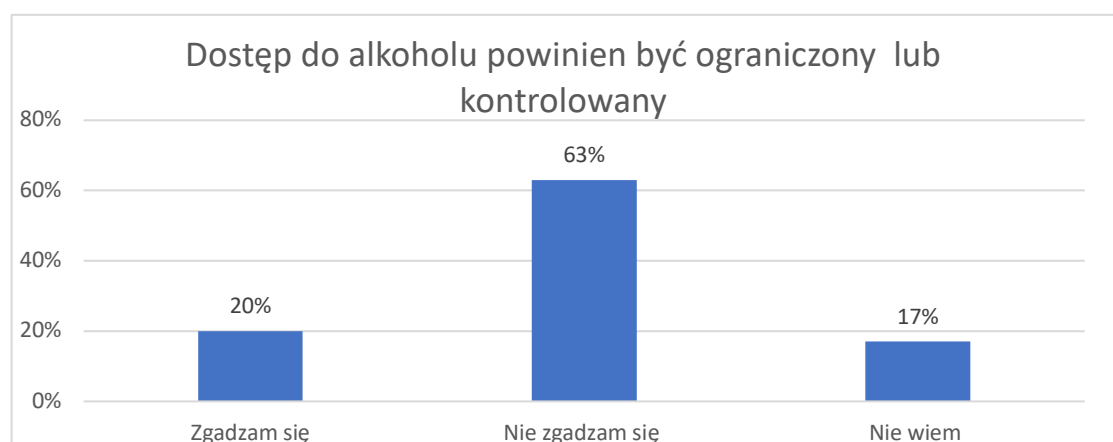
WYNIKI BADAŃ

Jednym z pierwszych zagadnień poruszonych w kwestionariuszu ankiety dla sprzedawców alkoholu było określanie poziomu świadomości na temat niebezpieczeństw wynikających z zawartości alkoholu w poszczególnych rodzajach napojów alkoholowych.

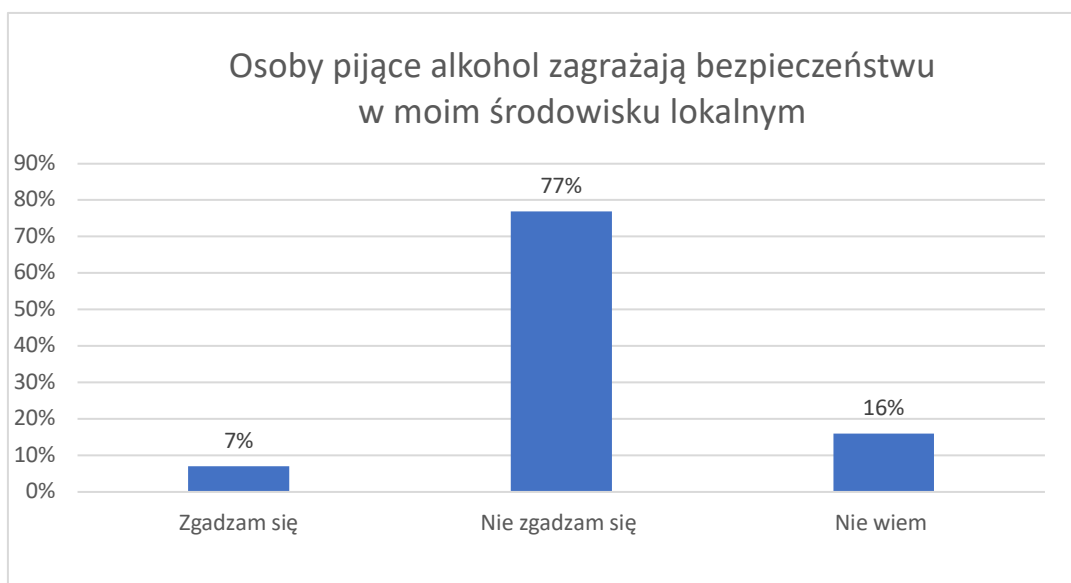
50% badanych sprzedawców napojów alkoholowych wskazało, że nie zgadzają się z twierdzeniem, aby alkohol zawarty w piwie był mniej groźny niż ten zawarty w wódce. Świadczy, to pośrednio o **średnim** poziomie świadomości badanych na temat szkodliwości napojów o potencjalnie niższej zawartości procentowej alkoholu.

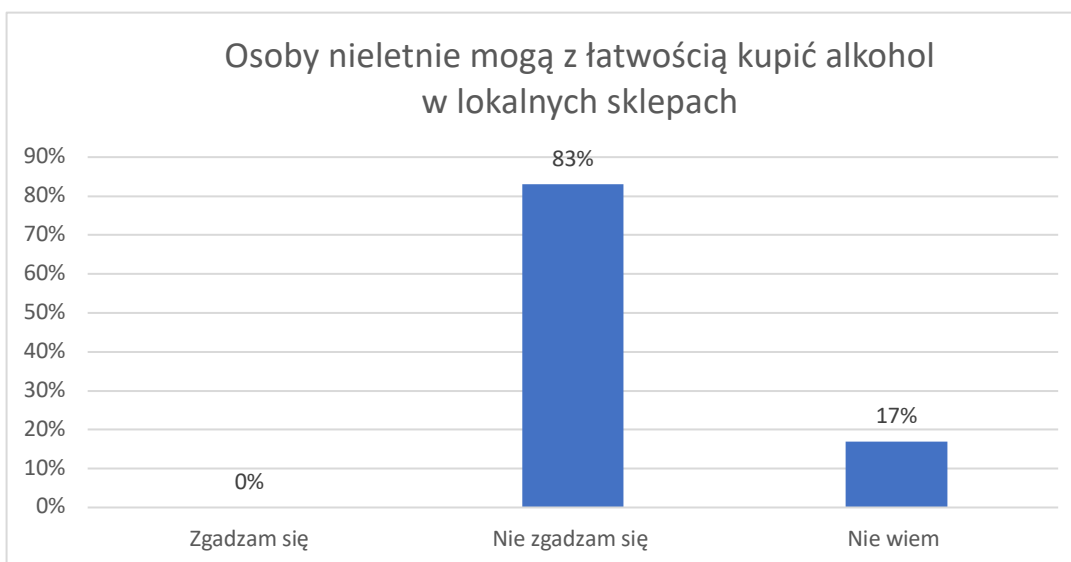
Tylko 20% sprzedawców uważa, że dostęp do napojów alkoholowych powinien być ograniczony lub kontrolowany.

Zaledwie 7% badanych uważa, że osoby, które piją alkohol nie zagrażają bezpieczeństwu w ich lokalnym środowisku.

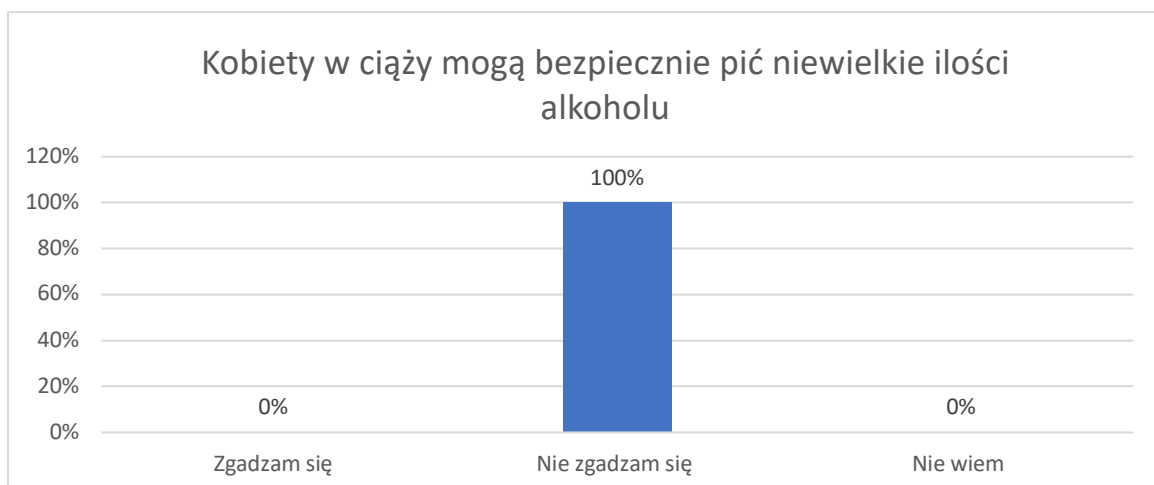
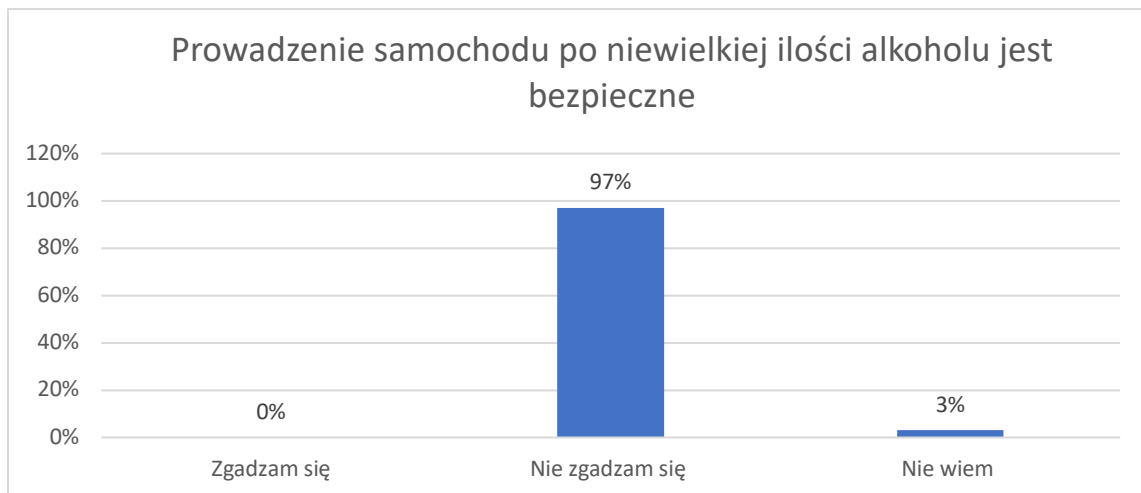
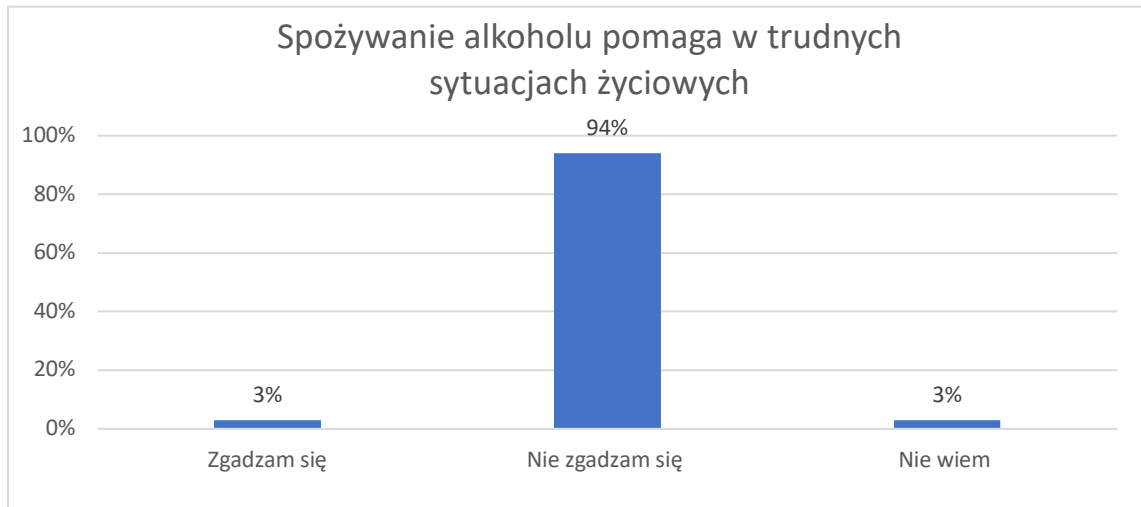

Kolejne pytanie dotyczyło subiektywnej oceny dostępności alkoholu dla osób poniżej 18. roku życia. **83% z przebadanych sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby osoby małoletnie miały łatwy dostęp do alkoholu.**

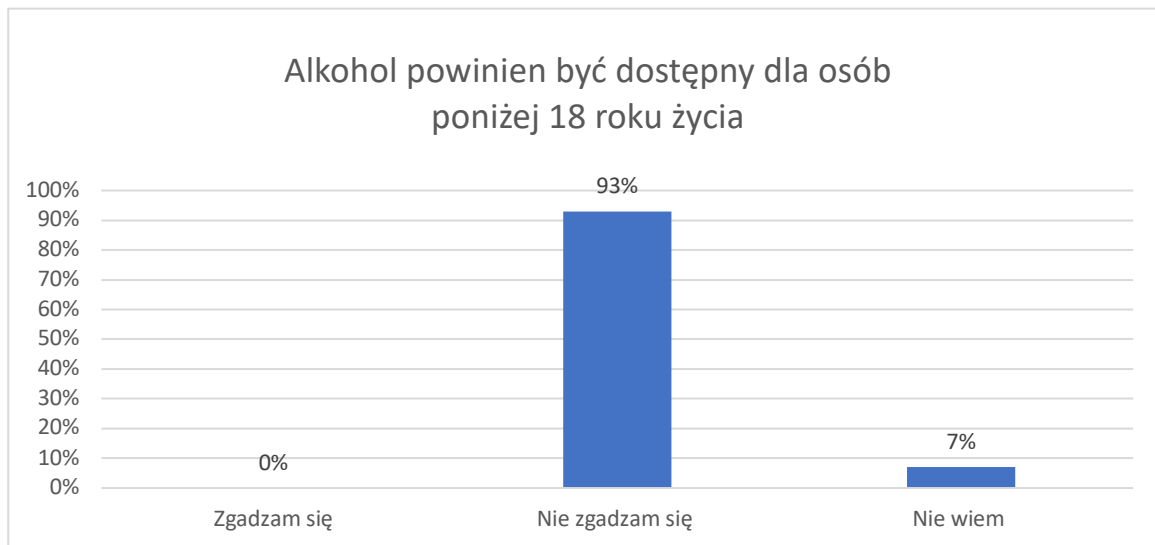

94% sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, aby spożywanie alkoholu pomagało w trudnych sytuacjach życiowych. Co więcej, 97% badanych odpowiedziało, że prowadzenie samochodu po niewielkiej ilości alkoholu nie jest bezpieczne.

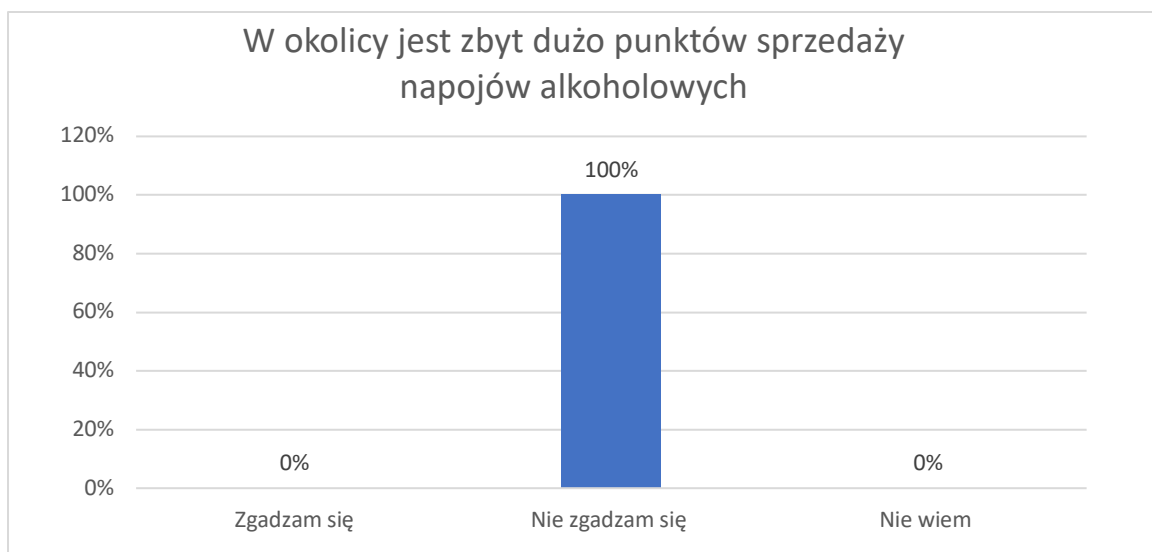
Łącznie **100%** sprzedawców nie zgadza się ze stwierdzeniem, że **kobiety w ciąży mogą bezpiecznie pić niewielkie ilości alkoholu.**

93% sprzedawców napojów alkoholowych w Gminie Gniew **uważa, że alkohol nie powinien być dostępny dla osób poniżej 18. roku życia.**

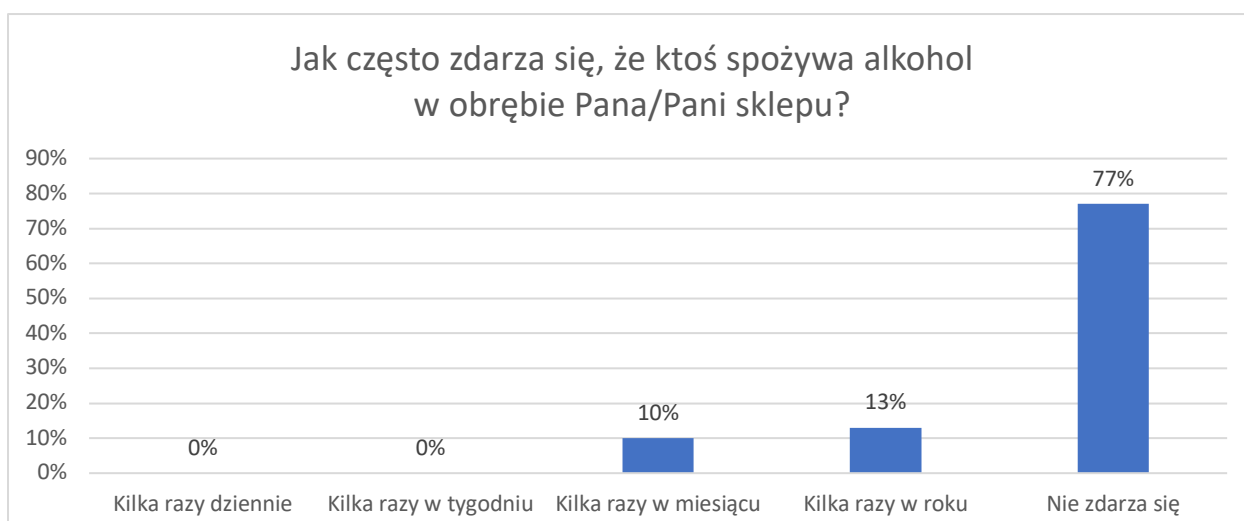
100% badanych **nie zgadza się** ze stwierdzeniem, że w okolicy jest zbyt dużo punktów sprzedaży napojów alkoholowych.

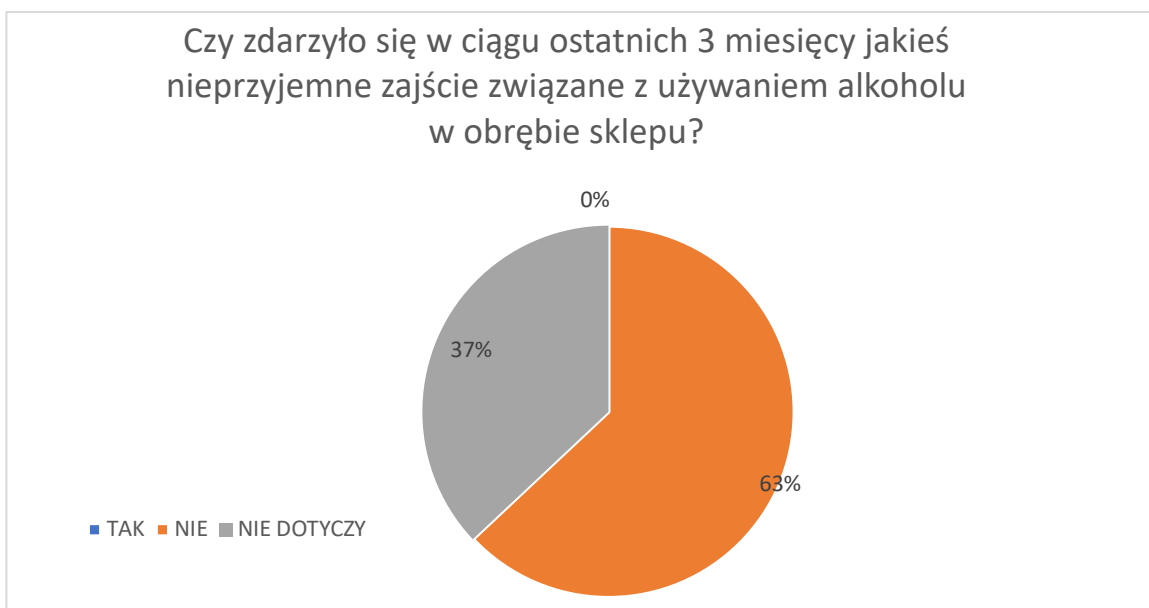
Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Gniew deklarują, że przypadki **próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (20%), kilka razy w miesiącu (47%).**

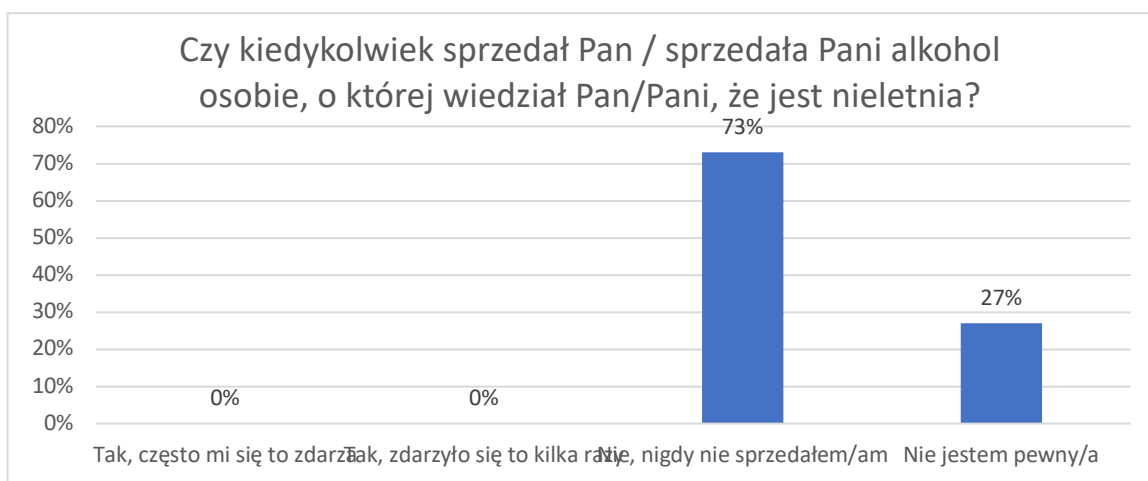
Spożywanie alkoholu w obrębie punktu sprzedaży wydaje się być rzadkim zjawiskiem. 13% badanych stwierdziło, że zdarza się to kilka razy w roku a zdaniem 77% badanych nie ma to miejsca.

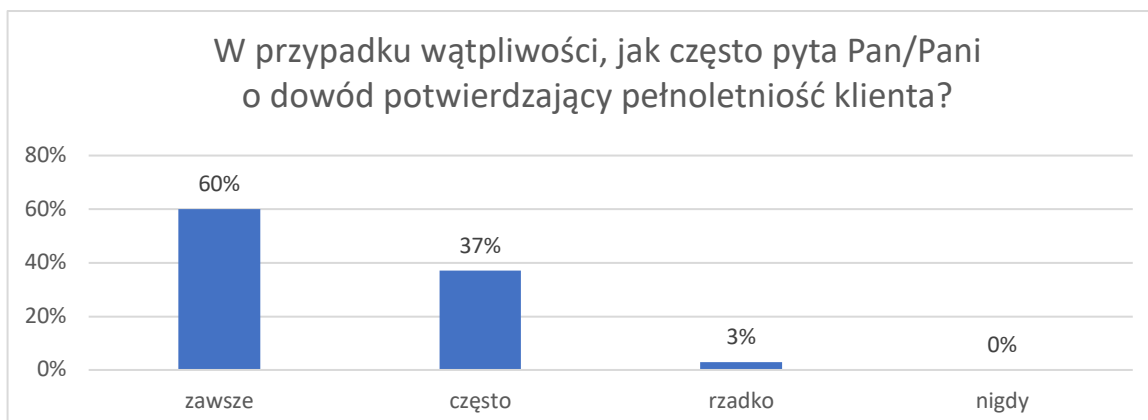
67% ankietowanych sprzedawców przyznaje, że w ciągu ostatnich 3 miesięcy nie miało miejsce nieprzyjemne zajście związane ze spożywaniem alkoholu w obrębie sklepu.

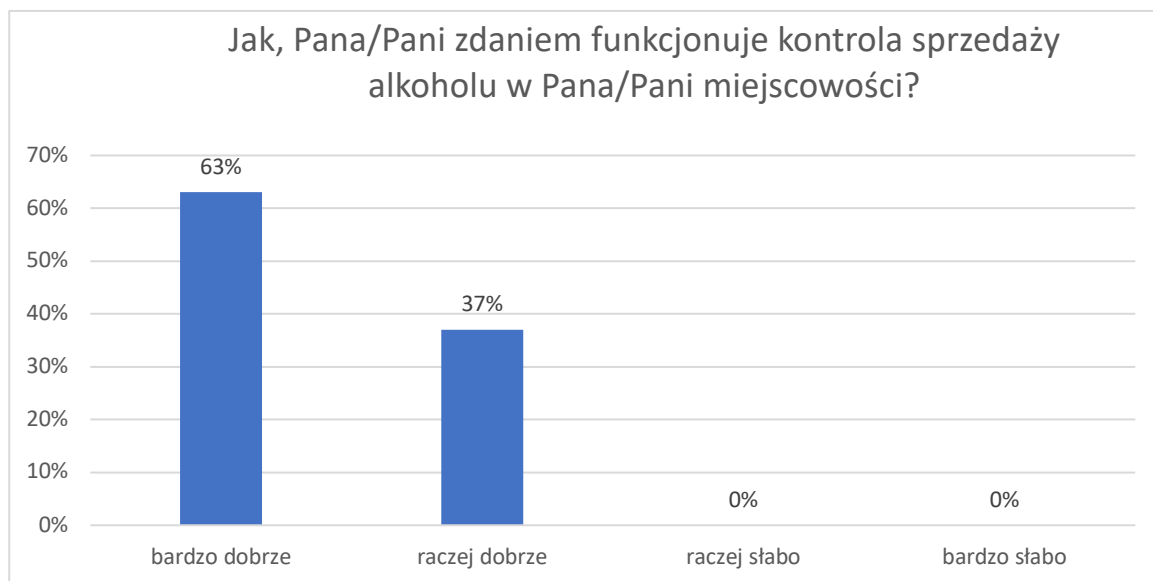
73% sprzedawców napojów alkoholowych z Gminy Gniew deklaruje, że nigdy nie sprzedała alkoholu osobie, która budziła wątpliwości co do pełnoletniości.

W przypadku wątpliwości, co do wieku tylko **60% badanych zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek** a 37% robi to często.

Ostatnie badane zagadnienie dotyczyło subiektywnej oceny funkcjonowania kontroli punktów sprzedaży alkoholu w Gminie Gniew. **Łącznie 100% badanych oceniło jej funkcjonowanie raczej dobrze i bardzo dobrze.**

METODOLOGIA

Badanie przeprowadzono metodą CAWI (ang. *Computer-Assisted Web Interview* – wspomagany komputerowo wywiad przy pomocy strony WWW (wykorzystane narzędzie badawcze to program CORIGO rekomendowany przez ORE) – technika zbierania informacji w ilościowych badaniach rynku i opinii publicznej, w której respondent jest proszony o wypełnienie ankiety w formie elektronicznej. Użycie tej metody pozwala na efektywne badanie postaw uczniów. Forma ankiety internetowej jest dla dzieci i młodzieży atrakcyjna oraz pozwala na upewnienie się, że na wszystkie pytania zostanie udzielona odpowiedź.

CEL BADANIA

Podstawowym celem przeprowadzonych badań była analiza postaw i przekonań wobec substancji psychoaktywnych:

- alkoholu,
- narkotyków,
- dopalaczy,
- zagadnienia związane z uzależnieniami behawioralnymi.

CHARAKTERYSTYKA GRUPY BADANEJ

W badaniu wzięli uczniowie klas 4-6 i 7-8 Szkół Podstawowych oraz uczniowie Szkół Ponadpodstawowych z Gminy Gniew.

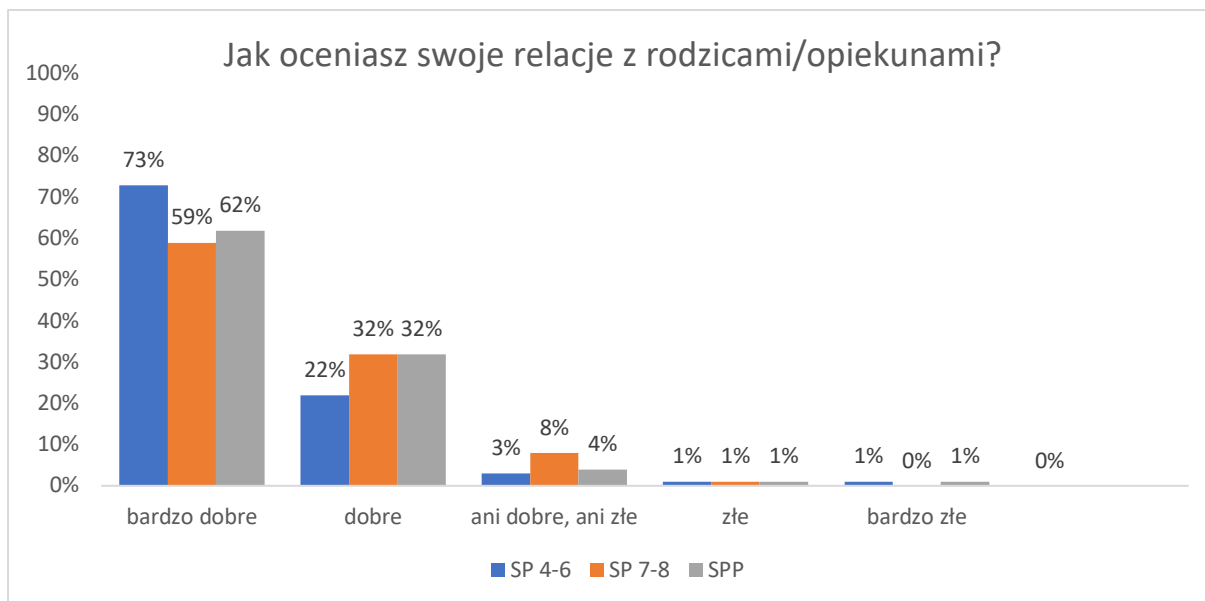
<i>Liczebność grup badanych</i>	
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 4-6 (SP 4-6)	201
Szkoły Podstawowe - uczniowie klas 7-8 (SP 7-8)	117
Szkoły Ponadpodstawowe (SPP)	98
ŁĄCZNIE	416

WYNIKI

RELACJE Z RODZICAMI, NAUCZYCIELAMI ORAZ RÓWIEŚNIKAMI

Rozwijanie pozytywnych relacji międzyludzkich w okresie dorastania jest jednym z kluczowych elementów sprzyjających skuteczności programów profilaktycznych. Czynnikiem chroniącym przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży są niewątpliwie dobre relacje z osobami dorosłymi, którzy stanowią mogą dla nich oparcie i źródło wiedzy.

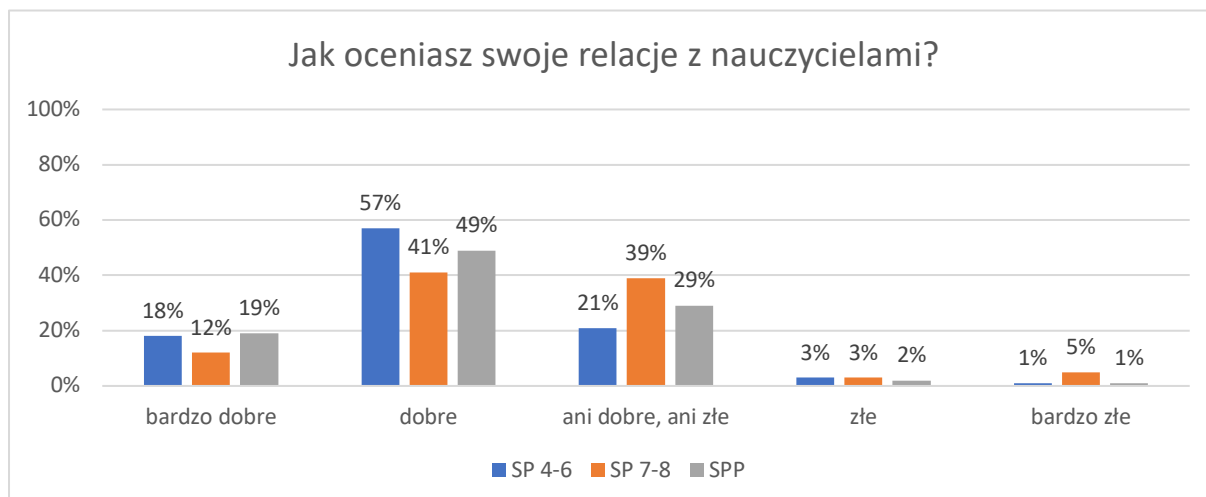
Uczniowie w Gminie Gniew deklarują bardzo dobre lub dobre relacje z rodzicami /opiekunami (SP4-6: 95%; SP7-8: 91%; SPP: 94%). Pozytywne relacje rodzinne i umiejętne postępowanie wychowawcze rodziców jest jednym z silniejszych czynników chroniących dorastające dzieci przed angażowaniem się w zachowania ryzykowne/problemowe.

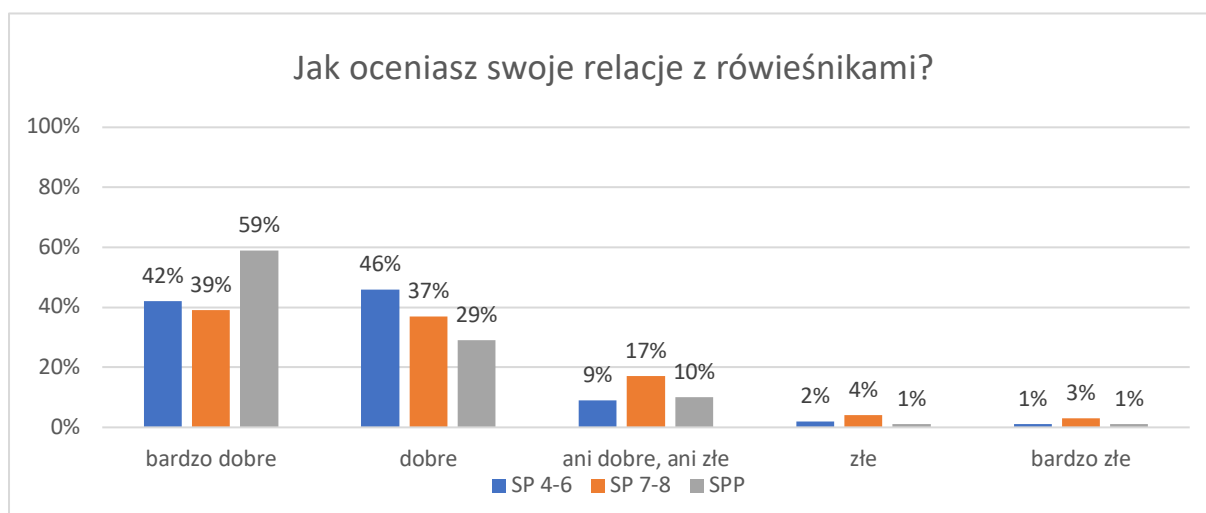
Klimat szkoły jest jednym z tych elementów środowiska społecznego, które w istotny sposób mogą modyfikować procesy socjalizacyjne i rozwojowe. Wiele badań wskazuje na to, że pozytywny klimat szkoły należy do istotnych czynników wspierających karierę szkolną dzieci i młodzieży, a także należy do czynników chroniących przed zachowaniami ryzykownymi. Dobry klimat w szkole sprzyja przystosowaniu uczniów do wymagań i obowiązków szkolnych; wiąże się z lepszymi wynikami w nauce, wyższą motywacją do uczenia się, większym zaangażowaniem uczniów w pracę na lekcjach, wyższymi wskaźnikami frekwencji oraz mniejszymi wskaźnikami „wypadania” uczniów z systemu szkolnego. Badacze przedmiotu wskazują także na związki dobrego klimatu szkoły z korzystnymi postawami uczniów wobec szkoły, wobec działalności prospołecznej w szkole, a także z zadowoleniem z siebie i poczuciem własnej wartości. Dodatkowo, wyniki badań mówią o tym, że postrzeganie przez uczniów swoich związków ze szkołą i z nauczycielami jako przeważnie pozytywnych jest związane z mniejszym rozpowszechnieniem zachowań ryzykownych młodzieży, w tym: używania substancji psychoaktywnych, stosowania przemocy, ryzykownych zachowań seksualnych oraz zaburzeń emocjonalnych i zachowania⁷.

⁷ K. Ostaszewski, *Zachowania ryzykowne młodzieży w perspektywie mechanizmów resilience*, Warszawa 2014.

Ważnym elementem relacji uczniów ze szkołą jest jakość kontaktów z nauczycielami. Uczniowie mniejszym zaufaniem obdarzają nauczycieli niż rodziców, jednakże jak wynika z przeprowadzonych badań, uczniowie szkół podstawowych i ponadpodstawowych z Gminy Gniew mają w większości **bardzo dobre i dobre relacje z nauczycielami: SP 4-6: 75%; SP 7-8: 53%; SPP: 68%.**

Kolejnym istotnym elementem są relacje z rówieśnikami – uczniowie z Gminy Gniew **relacje z rówieśnikami oceniają w większości bardzo dobrze lub dobrze – SP 4-6: 88%; SP 7-8: 76%; SPP – 88%.**

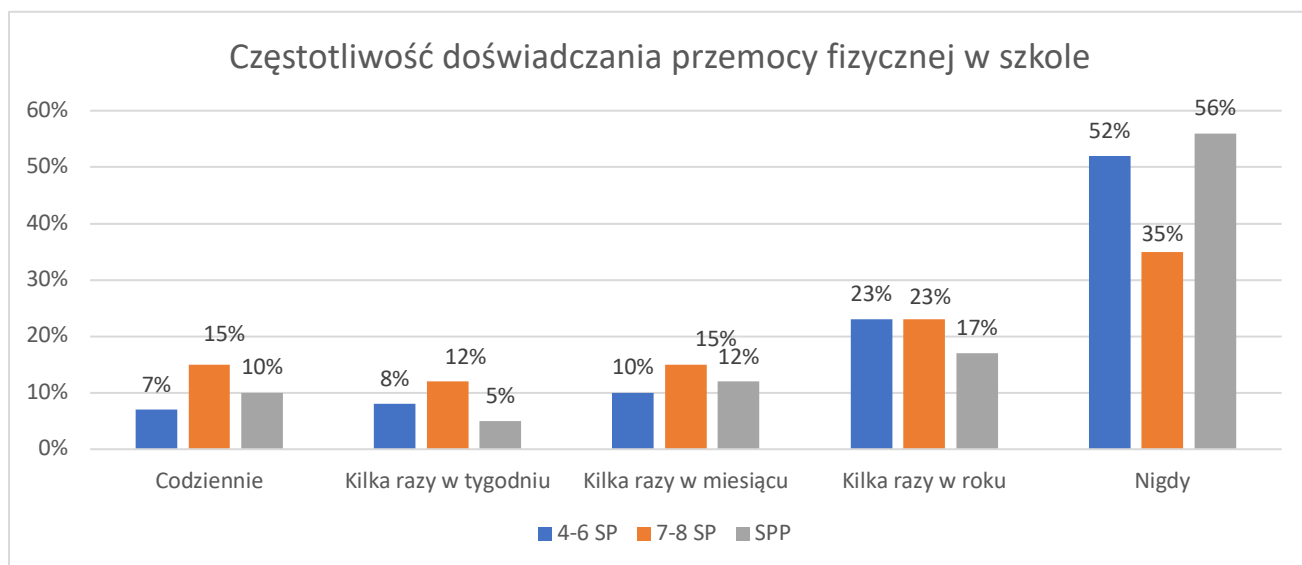
Powyższe wyniki wskazują na korzystną atmosferę wychowawczą oraz przyjazne środowisko szkolne w Gminie Gniew, co stanowi niezwykle istotny czynnik chroniący przed podejmowaniem zachowań ryzykownych i niepożądanych u dzieci i młodzieży.

PRZEMOC

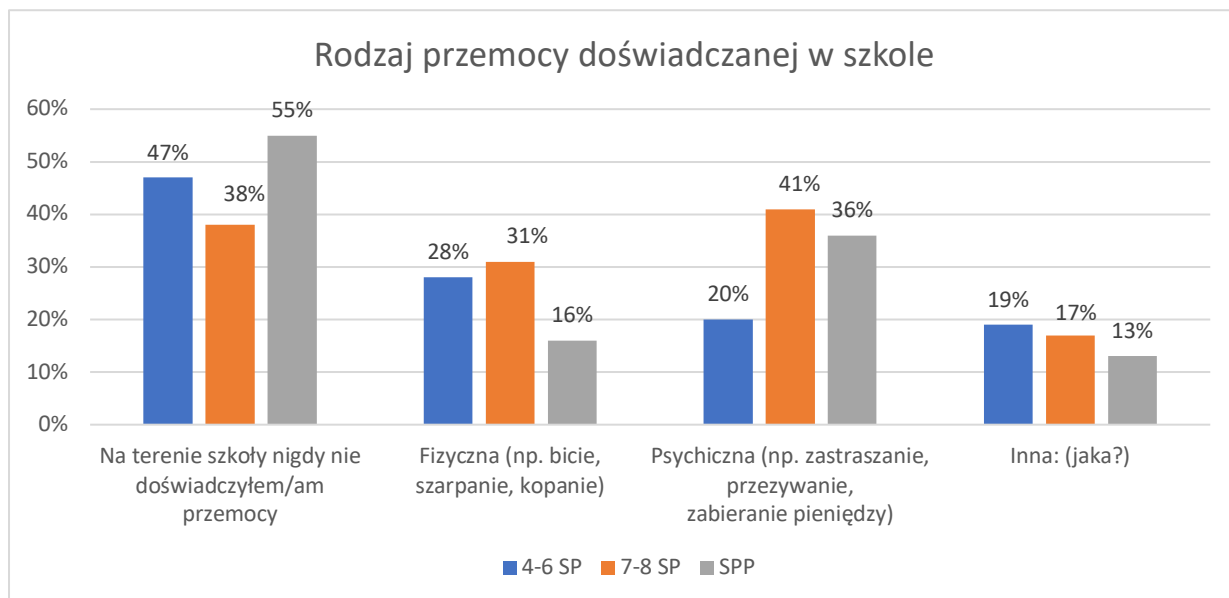
Zjawisko przemocy w środowisku młodych ludzi staje się problemem coraz bardziej aktualnym i wymagającym podjęcia odpowiednich rozwiązań. Agresja ujawniająca się w szkole często ma swoje źródła w przemocy domowej, kiedy rodzice uczą swoje dzieci niewłaściwych wzorców reagowania i podejmowania kontaktów z innymi ludźmi. Przeprowadzone ankiety w Gminie Gniew pozwalają przyjrzeć się dokładniej nasileniu zjawiska agresji w środowisku szkolnym. W ankiecie wytłumaczyliśmy uczniom, że przemoc może mieć formę fizyczną (np. bicie, popychanie) lub psychiczną (np. przezywanie, straszenie, wykluczanie z grupy). Zapytaliśmy ich, jak często doświadczają jakichkolwiek form przemocy.

Spora część uczniów deklaruje, że nie są ofiarami przemocy fizycznej doświadczanej ze strony innych uczniów (52% 4-6 SP; 35% 7-8 SP, 56% SPP).

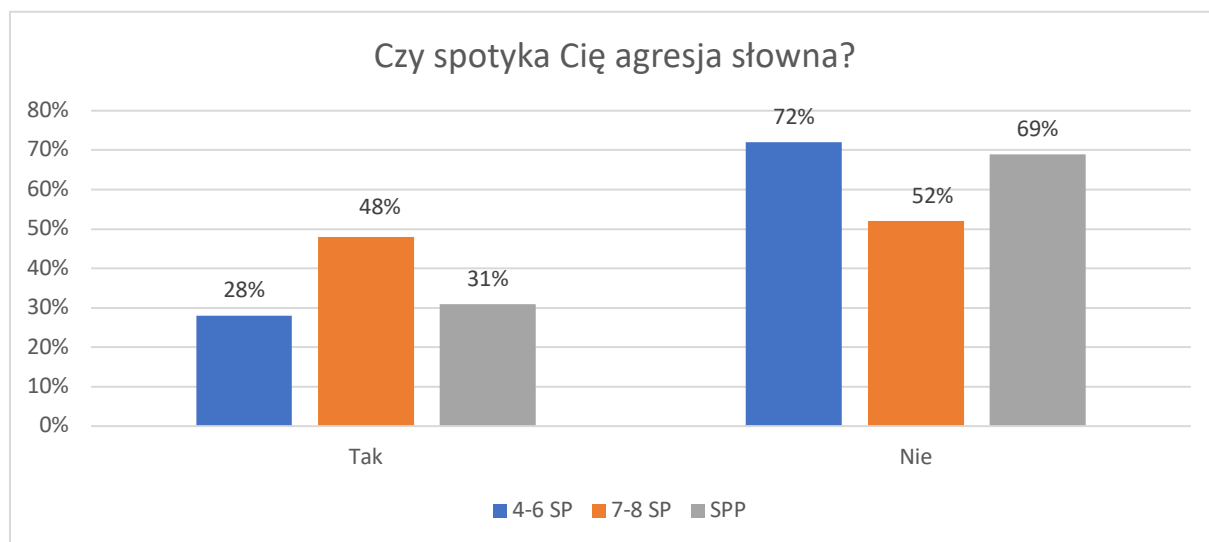
Niepokojące, wydają się dane, że jest grupa uczniów, która przyznaje, iż **codziennie doświadcza w szkole przemocy fizycznej (7% SP 4-6, 15% 7-8 SP, 10% SPP) ze strony rówieśników**. Należy również zwrócić uwagę na fakt, że we wszystkich badanych grupach uczniów pojawiły się deklaracje mówiące o doświadczaniu przemocy w szkole: kilka razy w tygodniu, kilka razy w miesiącu i roku.

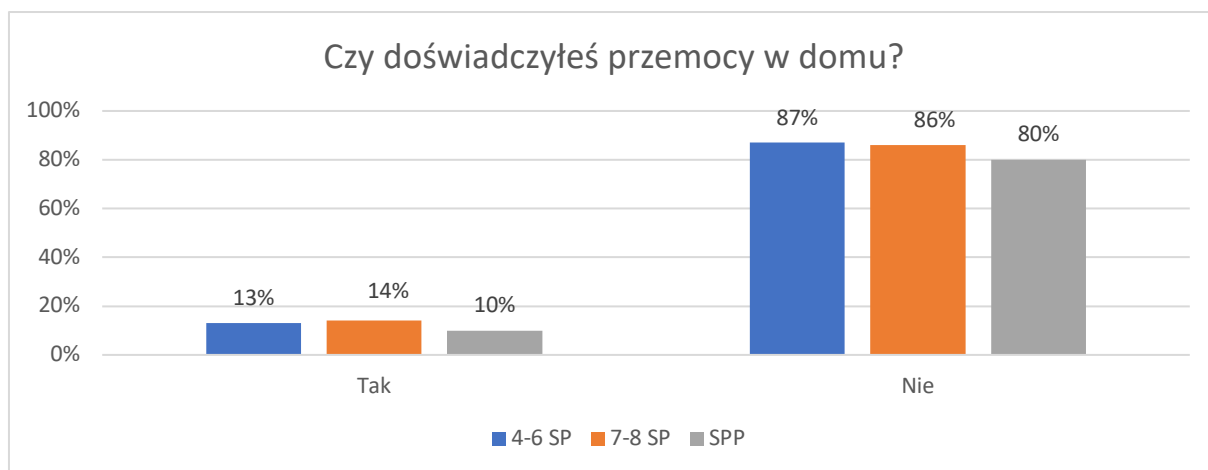
Zapytaliśmy też uczniów o rodzaj doświadczonej przez nich przemocy w szkole. Wyniki wskazują, że młodsi uczniowie szkół podstawowych (klasy 4-6) są częściej ofiarami przemocy fizycznej, natomiast starsi uczniowie SP oraz szkół ponadpodstawowych częściej są ofiarami przemocy psychicznej niż fizycznej.

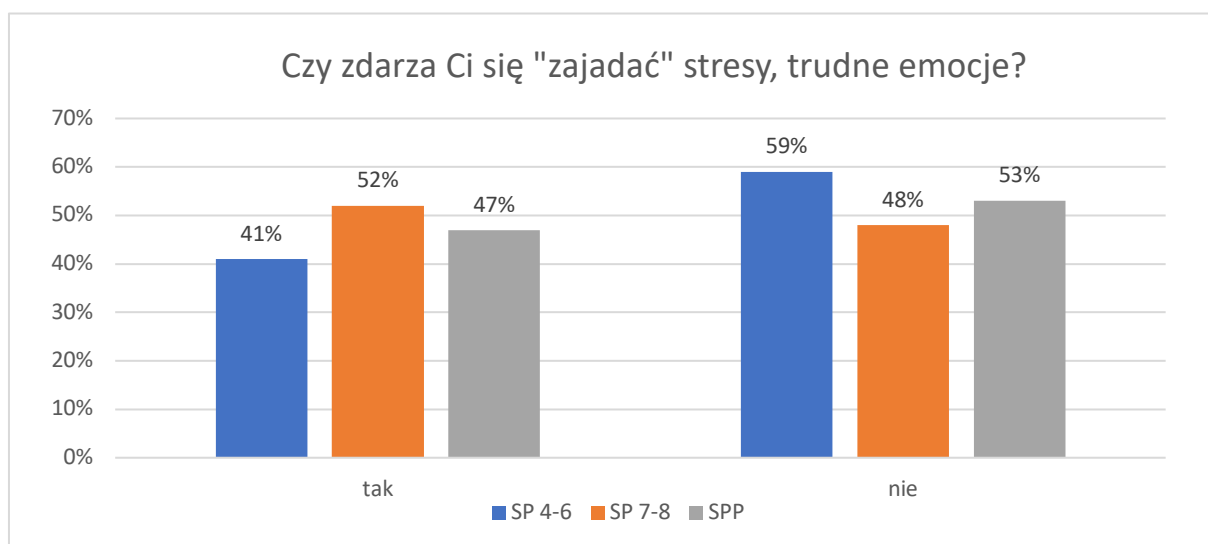
Jedną z form przemocy, równie dotkliwą jak ta fizyczna jest agresja słowna. Uczniowie szkół Gminy Gniew w większości deklarują, że nie doświadczają agresji słownej (SP 4-6: 72%, SP 7-8: 52%, SPP: 69%).

W części ankiety dotyczącej przemocy, zapytano uczniów czy doświadczyli przemocy w domu. Większość uczniów nie doświadczyła przemocy w swoich domach, nie można jednak bagatelizować faktu, że jest grupa uczniów, która wskazała przeciwnie.

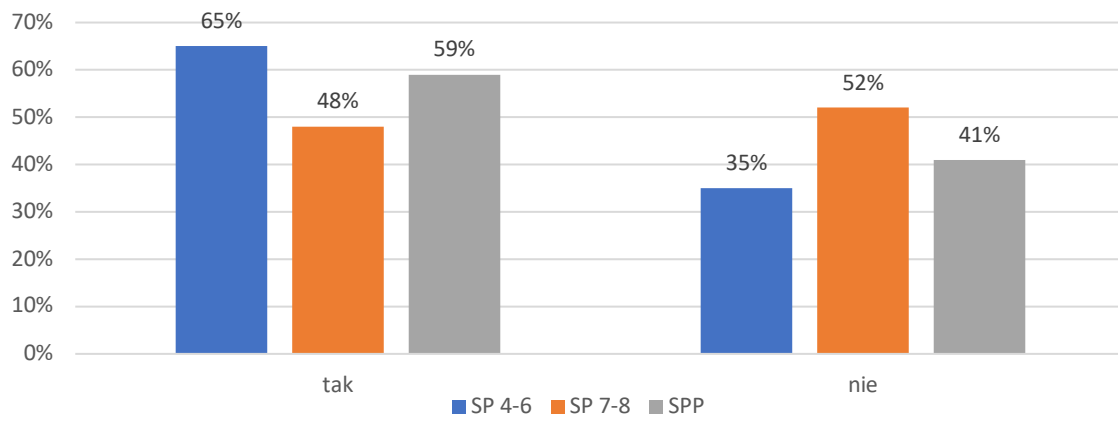
Jak wskazały badania, spora część uczniów nie radzi sobie ze stresem oraz trudnymi emocjami i wówczas niekontrolowanie sięga po jedzenie (tzw. zjawisko zajadania stresu).

Z przeprowadzonych badań można wywnioskować, że uczniowie nie końca pozytywnie oceniają swój wygląd. Poczucie własnej wartości bezpośrednio determinowane jest stopniem samooceny. Blisko 1/3 z badanych w każdej grupie wiekowej nie jest zadowolona ze swojego wyglądu.

W związku z powyższym – bardzo istotnym wydaje się, aby planując działania profilaktyczne dla dzieci i młodzieży, wspierać ich również w zakresie kształtowania właściwej samooceny.

Czy jesteś zadowolony/zadowolona ze swojego wyglądu?

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: ALKOHOL

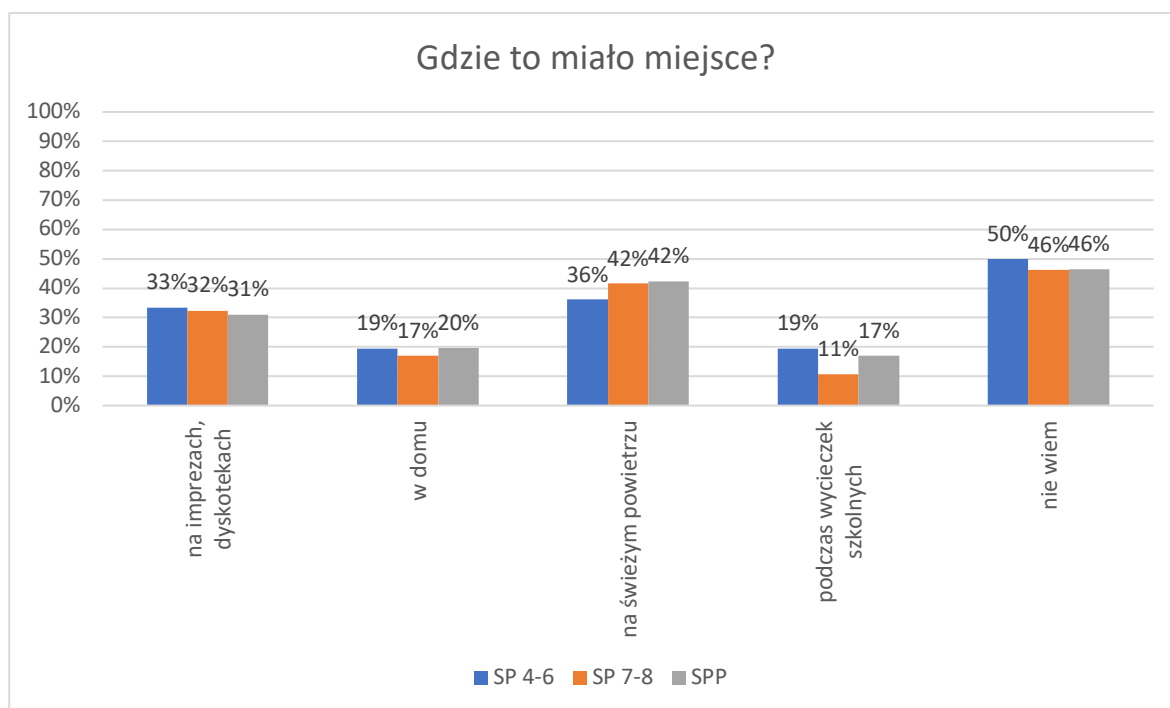
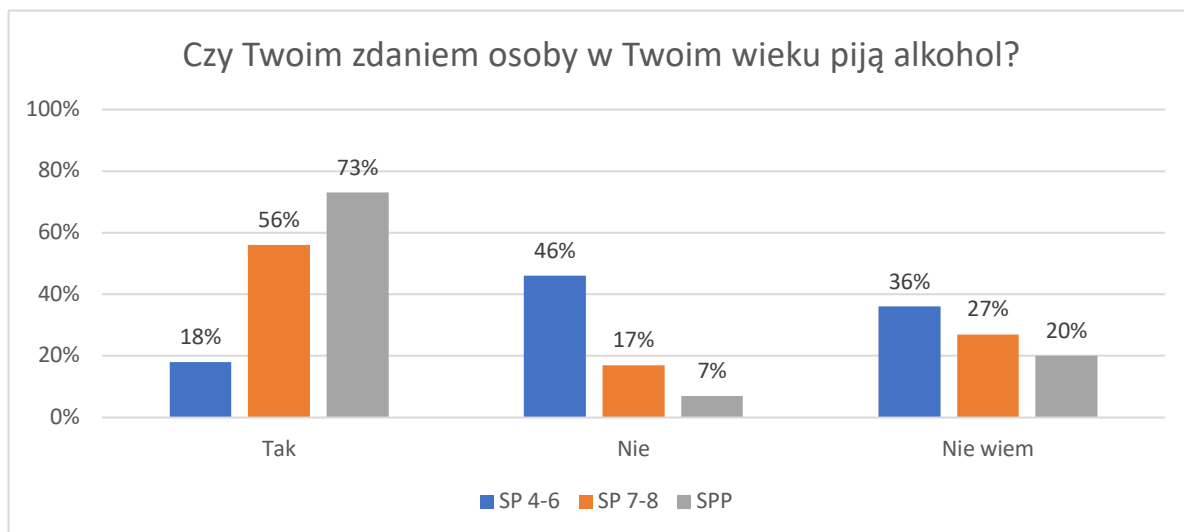
Ekspansja i globalizacja mediów i rynków w dużym stopniu kształtuje poglądy i wartości młodzieży, jej wybory i zachowania. Młodzi ludzie w obecnej rzeczywistości mają więcej swobody, większe możliwości i częściej dysponują własnymi środkami pieniężnymi. Jednocześnie, grupa ta jest coraz bardziej narażona na oddziaływanie presji zewnętrznej, technik sprzedaży i marketingu, których agresywność w odniesieniu do towarów konsumpcyjnych i potencjalnie szkodliwych substancji, takich jak alkohol i inne substancje psychoaktywne, stale rośnie.

Jak wynika z badań ESPAD (Europejski Program Badań Ankietowych w Szkołach na temat Używania Alkoholu i Narkotyków) z 2019 roku napoje alkoholowe są najbardziej rozpowszechnioną substancją psychoaktywną wśród młodzieży. Chociaż raz w ciągu całego swojego życia piło 80,0% uczniów z młodszej grupy i 92,8% uczniów z starszej grupy. Picie napojów alkoholowych jest na tyle rozpowszechnione, że w czasie ostatnich 30 dni przed badaniem piło 46,7% piętnasto-szesnastolatków i 76,1% siedemnasto-osiemnastolatków. Najbardziej popularnym napojem alkoholowym wśród całej młodzieży jest piwo, a najmniej – wino. Wysoki odsetek badanych przyznaje się do przekraczania progu nietrzeźwości. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem, chociaż raz upiło się 11,3% uczniów z młodszej grupy wiekowej i 18,8% ze starszej grupy wiekowej. W czasie całego życia ani razu nie upiło się tylko 66,7% uczniów młodszych i 43,4% uczniów starszych. W ciągu miesiąca poprzedzającego badanie: 74% (72% w 2016) uczniów przynajmniej raz piło piwo, 62% (63% w 2016) – wódkę i inne mocne alkohole, a 43% (41% w 2016) – wino⁸.

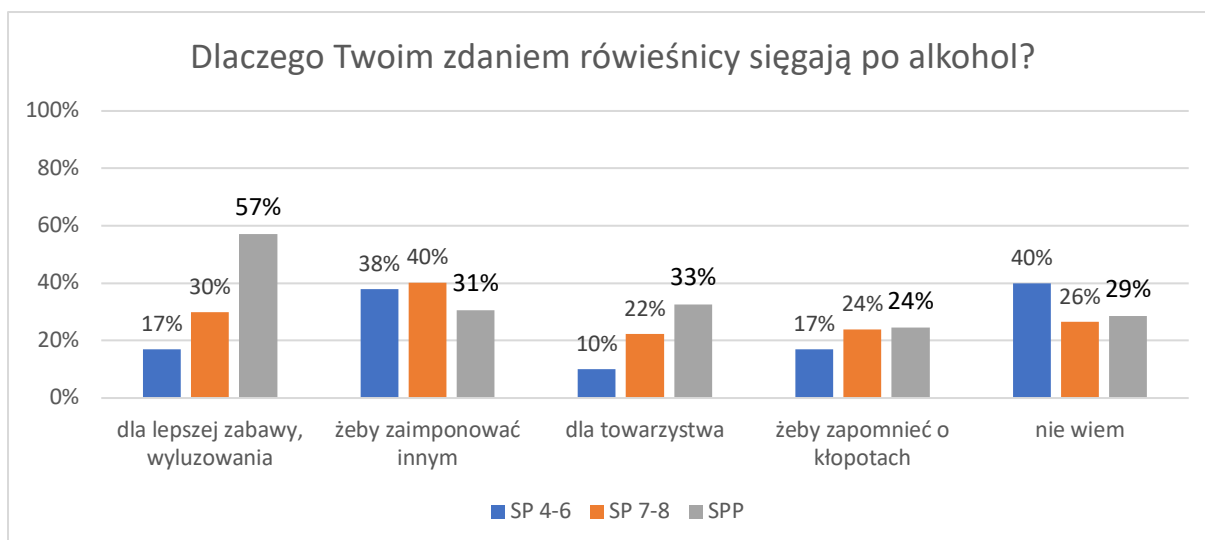
W pierwszej kolejności uczniowie zostali poproszeni o subiektywną ocenę, czy ich rówieśnicy spożywają alkohol. Z badań wynikała zależność, że im starsi uczniowie tym większe prawdopodobieństwo picia przez nich alkoholu. Uczniowie przyznają, że ich rówieśnicy sięgają po wspomnianą używkę – **SP 4-6: 18%; SP 7-8 – 56%; SPP – 19%**. Następnie, badanych zapytano o to, w jakich miejscach ich koledzy/koleżanki spożywają alkohol. Uczniowie wskazywali na następujące miejsca: imprezy/dyskoteki, świeże

⁸ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

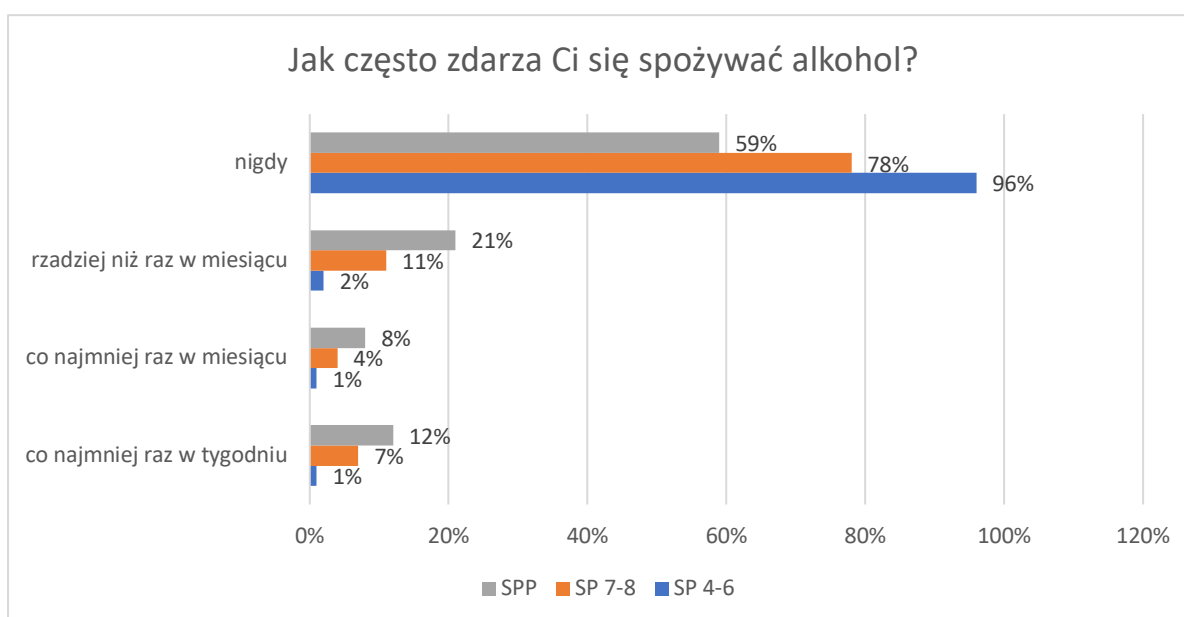
powietrze. Należy zaznaczyć, że problem ten występuje także podczas wycieczek szkolnych (SP 4-6: 19%; SP 7-8: 11%; SPP: 17%).

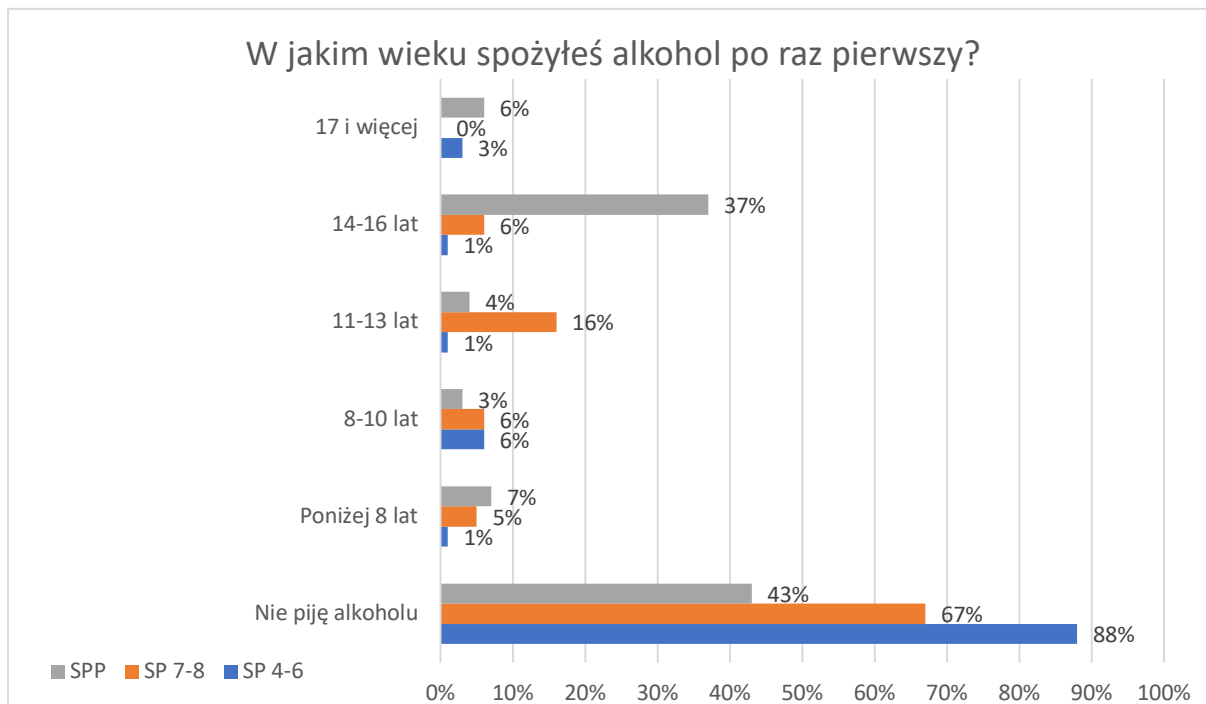
Jeżeli chodzi o przyczyny, dlaczego młodzi ludzie sięgają po alkohol, respondenci szkół podstawowych wskazywali, że przyczyną sięgania przez ich rówieśników po alkohol może być chęć zaimponowania innym (SP 4-6: 38%; SP 7-8: 40%). Natomiast uczniowie szkół średnich odpowiedzieli, iż ich rówieśnicy sięgają po tę używkę w celu lepszej zabawy (57%). Niepokojące są motywy sięgania po alkohol przez młodych mieszkańców Gminy Gniew związane z piciem, aby zapomnieć o kłopotach i przeżywanych problemach (SP 4-6: 17%; SP 7-8: 24%; SPP: 24%).

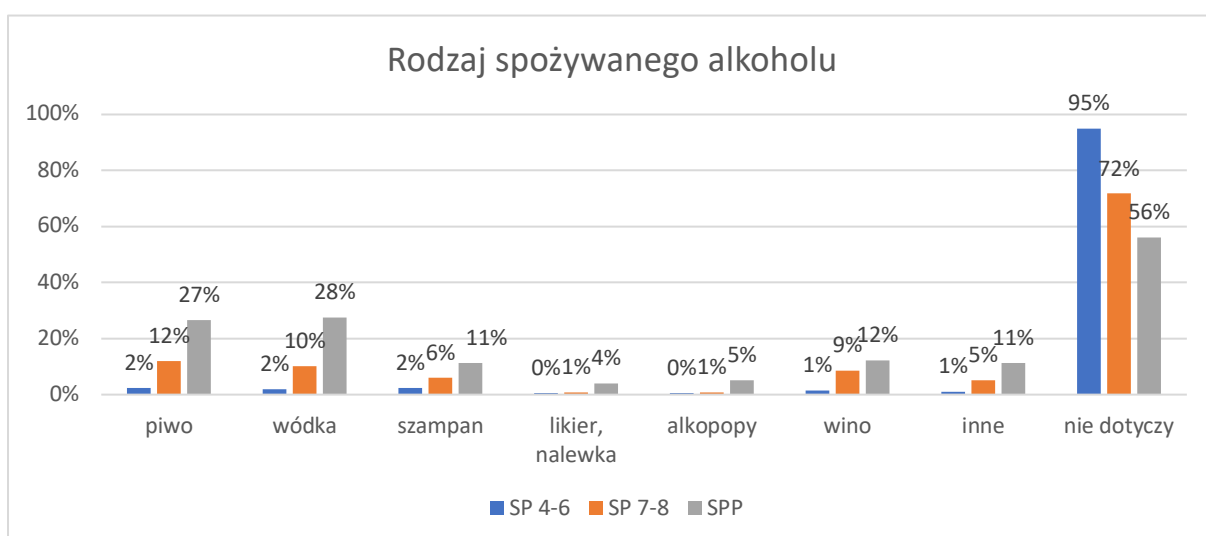
W celu zbadania, ile procent uczniów ma za sobą inicjację alkoholową – zapytaliśmy jak często młodzi ludzie sięgają alkohol. W tym pytaniu 96% najmłodszych uczniów szkół podstawowych i 78% uczniów klas SP 7-8 deklaruje, że nigdy nie próbowała alkoholu. Wraz z wiekiem ta tendencja się zmienia – 41% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje inicjację alkoholową. Wśród uczniów starszych klas najczęściej pojawiały się dwie kategorie odpowiedzi, które odnosiły się do picia rzadziej niż raz w miesiącu (SP 7-8: 11%, SPP: 21%) oraz raz w miesiącu (SP 4-6: 1%, SP 7-8: 4%, SPP: 8%). Aż 12% uczniów szkół ponadpodstawowych deklaruje, że pije alkohol co najmniej raz w tygodniu.

Zapytaliśmy uczniów deklarujących spożycie alkoholu, w jakim wieku pili go po raz pierwszy. W tym pytaniu abstynencję zadeklarowało 88% uczniów najmłodszych ankietowanych klas, 67% SP 7-8 oraz zaledwie 43% najstarszych uczniów. Uczniowie szkół średnich, którzy próbowali już alkohol zadeklarowali, że inicjacja najczęściej miała miejsce w wieku 14-16 lat (37%).

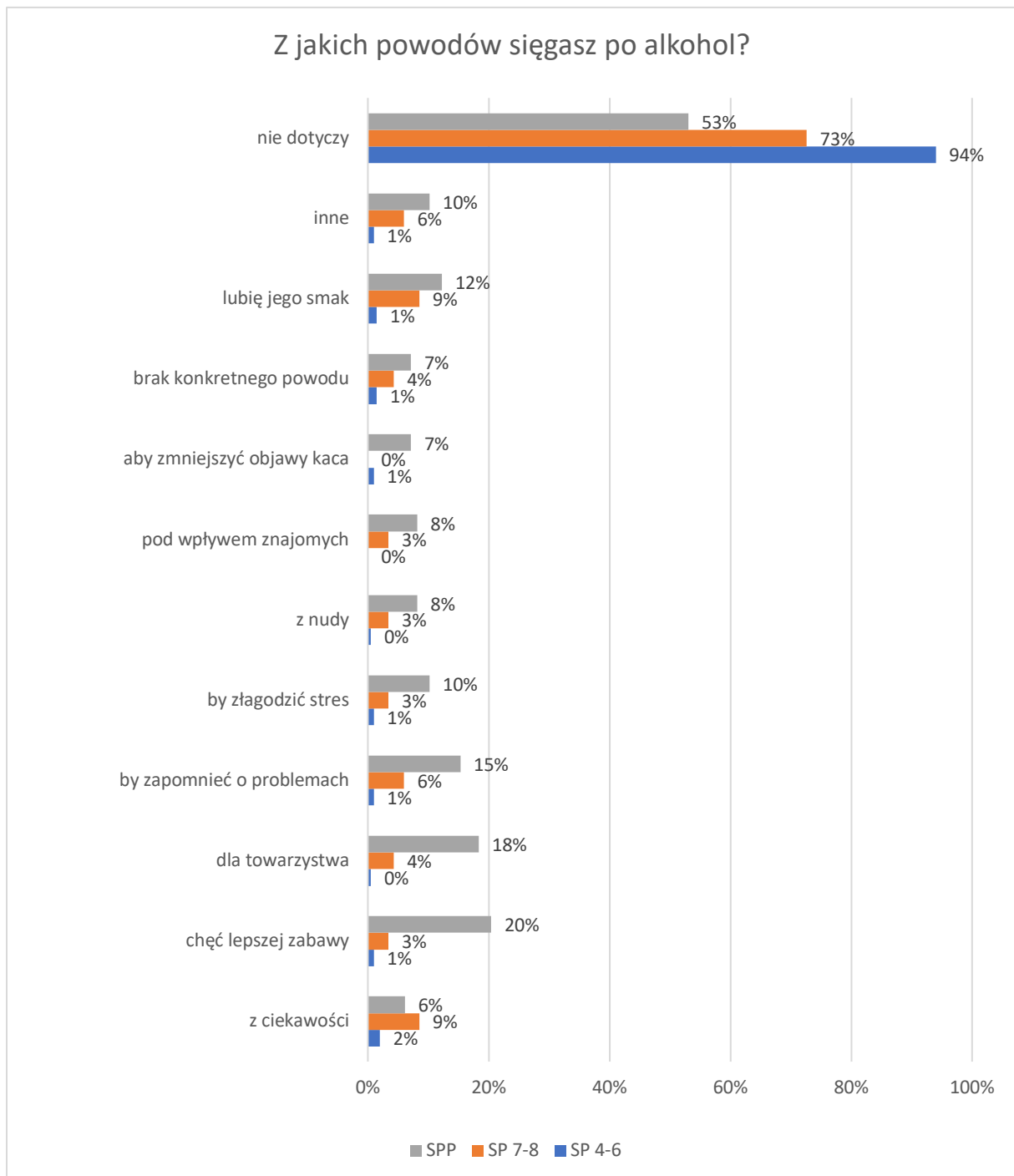

W następnej kolejności zapytaliśmy uczniów o rodzaj wypijanego alkoholu. Uczniowie najczęściej sięgają po piwo, wino oraz wódkę.

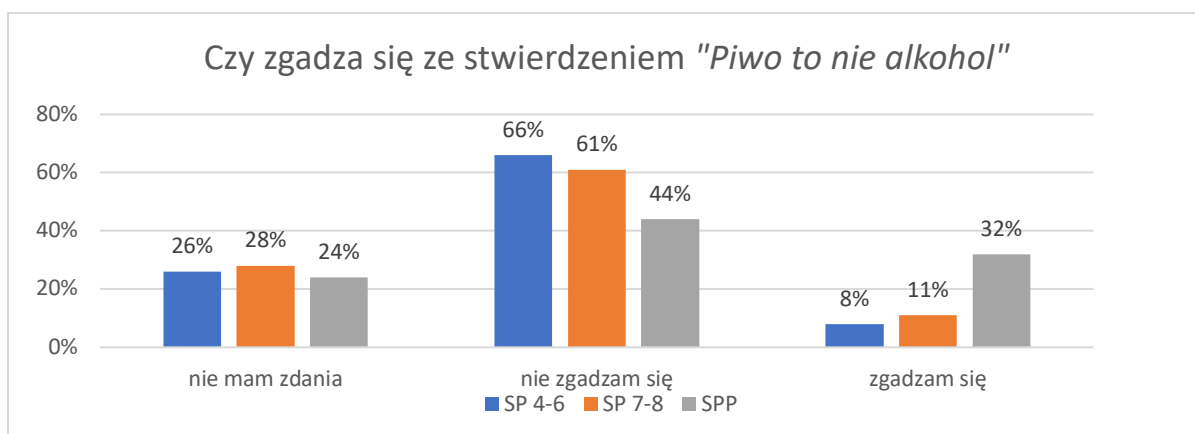
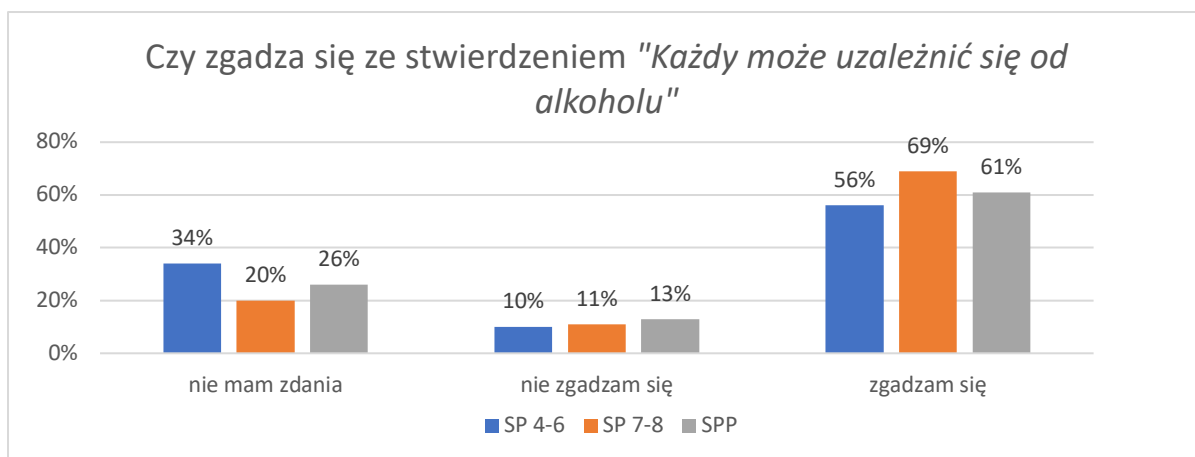

Wśród powodów, z jakich sięgają po alkohol uczniowie wskazywali na różnorodne przyczyny: piją alkohol z powodu chęci lepszej zabawy (SP 4-6: 1%; SP 7-8: 3%; SPP:

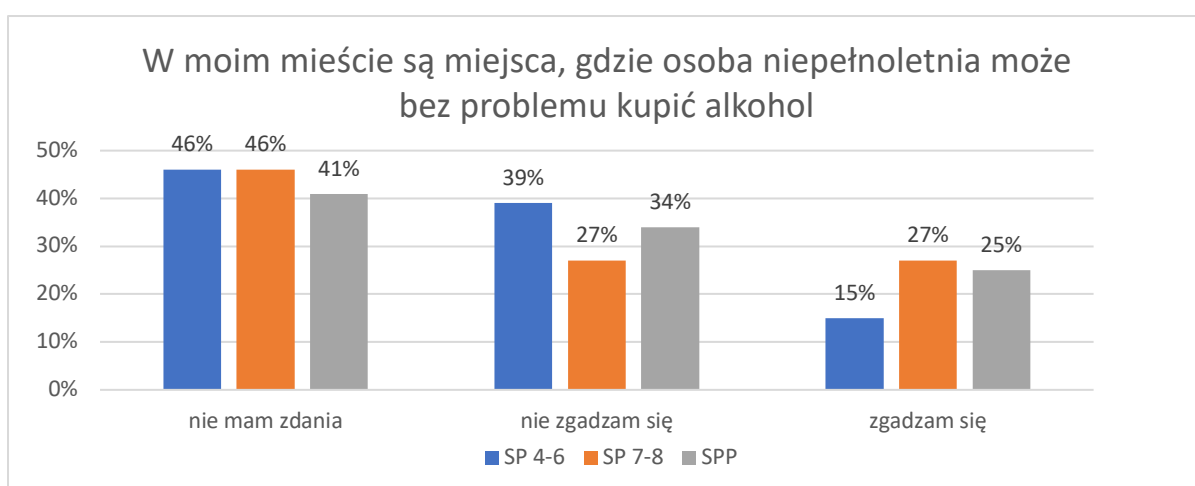
20%), dla towarzystwa (SP 7-8: 4%, SPP: 18%) oraz upodobania jego smaku (SP 7-8: 9%, SPP: 12%). Warto również zwrócić uwagę na odpowiedzi wskazujące na chęć zapomnienia o problemach (SP 7-8: 6%, SPP: 15%).

Większa część (SP 4-6: 56%; SP 7-8: 69%; SPP: 61%) ankieterowanych uczniów ma świadomość spożywania alkoholu i stwierdza, że każdy może uzależnić się od alkoholu. Dodatkowo, większość uczniów nie zgodziło się ze stwierdzeniem, iż piwo nie jest alkoholem (SP 4-6: 66%; SP 7-8: 61%; SPP: 44%). Co potwierdza, że spora część badanych uczniów jest świadoma wpływu alkoholu na zdrowie i samopoczucie człowieka.

Wydaje się, że alkohol w Gminie Gniew jest dość łatwo dostępny dla uczniów, ponieważ **15% uczniów SP 4-6 oraz 27% uczniów SP 7-8 oraz 25% uczniów SPP-odpowiedziało, iż zna takie miejsca w swojej okolicy, gdzie osoba niepełnoletnia może bez problemu kupić alkohol.**

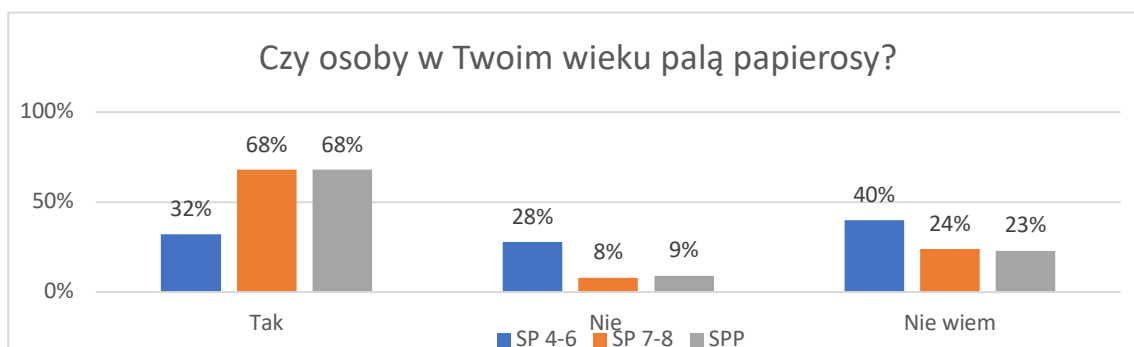

SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NIKOTYNA

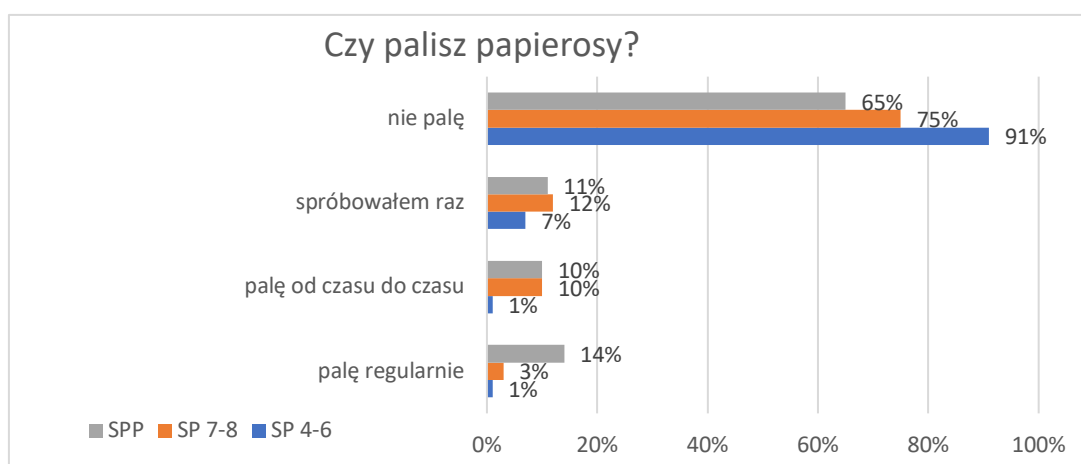
Jak wynika z badania ESPAD palenie tytoniu jest wśród uczniów z polskich szkół zachowaniem mniej powszechnym niż spożywanie alkoholu. Chociaż raz w życiu paliło 49,9% uczniów z młodszej i 65,5% uczniów ze starszej grupy. W czasie ostatnich 30 dni przed badaniem paliło 23,0% uczniów z grupy młodziej i 35,5% ze starszej.

Mimo słabnącej popularności papierosy w naszym społeczeństwie są wciąż atrakcyjną używką dla młodzieży. Zapytano więc uczniów czy ich rówieśnicy palą papierosy oraz czy sami kiedykolwiek próbowali papierosa.⁹

Jak wynika z przeprowadzonych badań, młodsi uczniowie często nie wiedzą, czy ich rówieśnicy palą papierosy (SP 4-6: 40%; SP 7-8: 24%). Jednakże 32% uczniów klas SP 4-6, 68% uczniów SP 7-8 oraz 68% SPP – wskazało, że osoby w ich wieku palą papierosy.

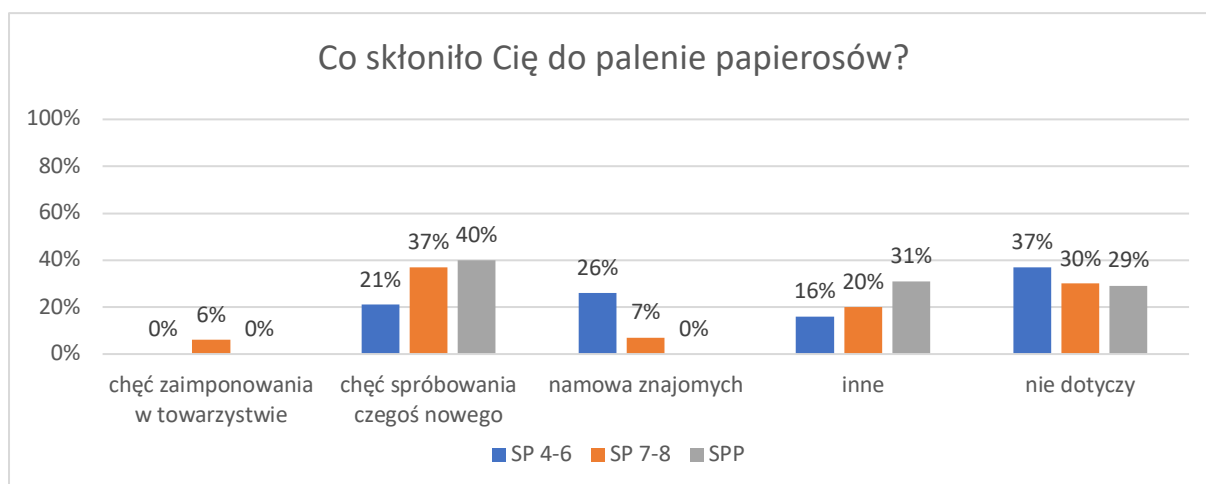
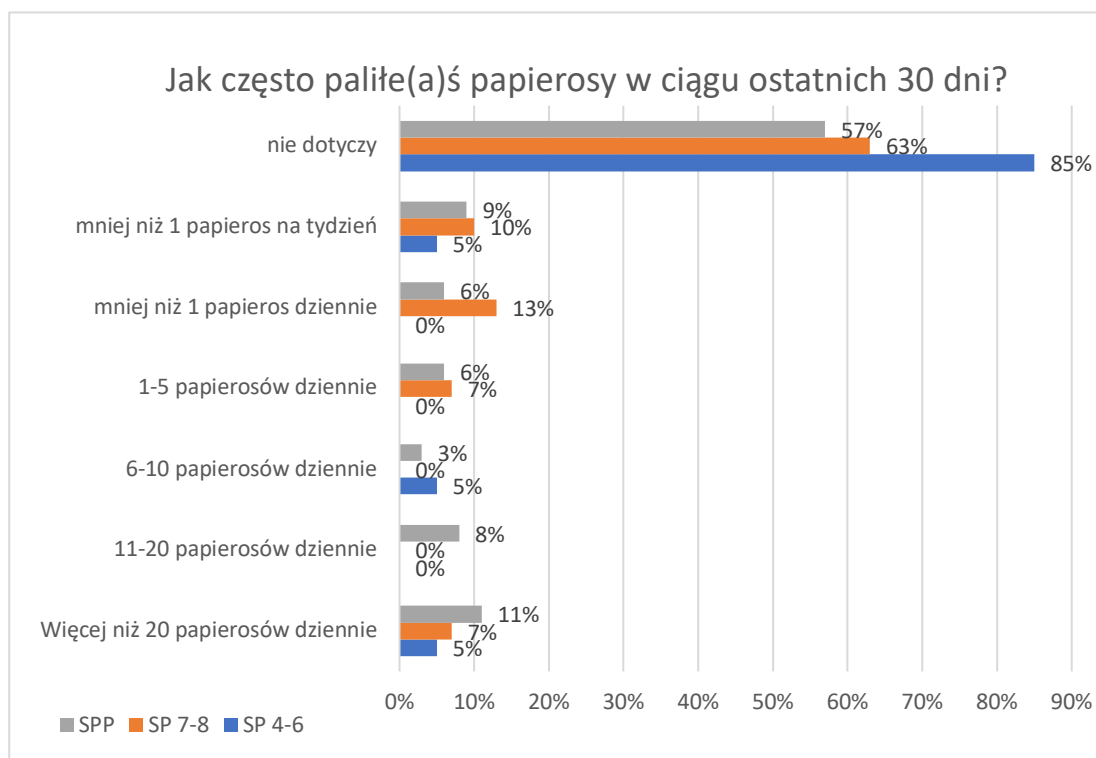

Z odpowiedzi uczniów wynika, że 9% uczniów klas SP 4-6, 25% uczniów klas SP 7-8 oraz 35% uczniów klas SPP ma za sobą inicjację nikotynową.

⁹ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

Najczęściej wskazywanymi powodami **palenia papierosów przez uczniów, którzy mają za sobą inicjację nikotynową, była chęć spróbowania czegoś nowego** (SP 4-6: 21% SP 7-8: 37%, SPP: 40%).

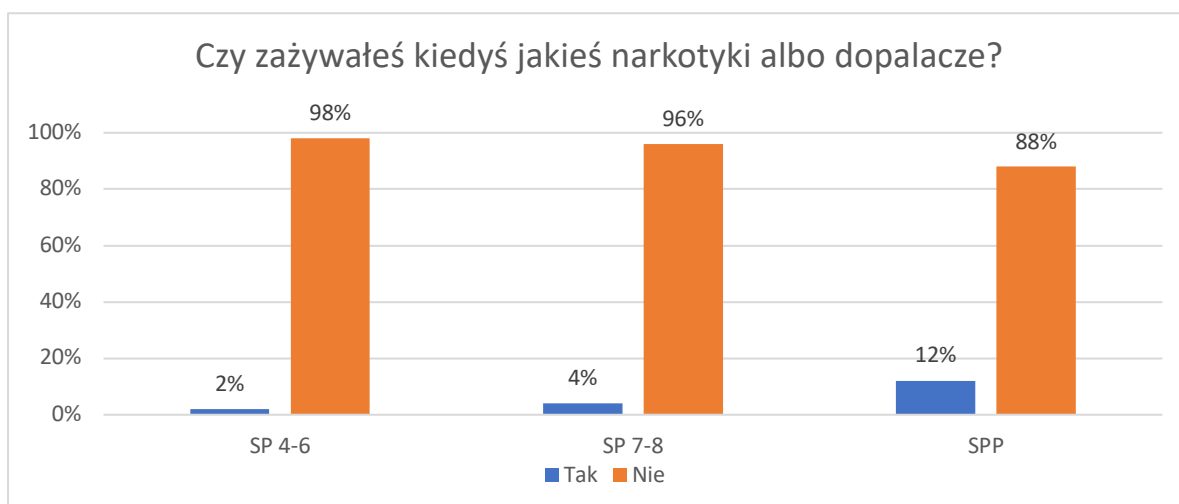
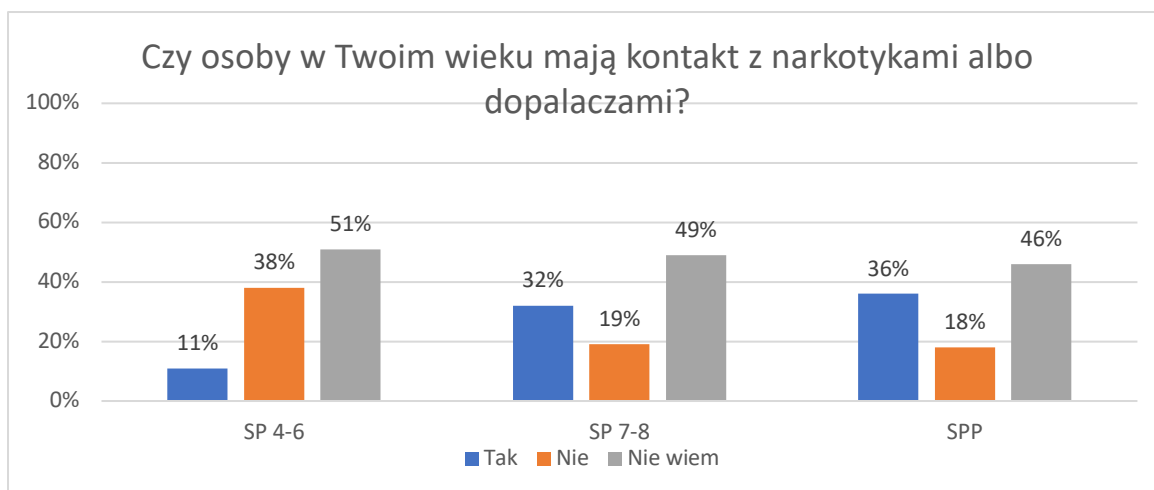
SUBSTANCJE PSYCHOAKTYWNE: NARKOTYKI I DOPALACZE

Wyniki badania ESPAD wskazują na znacznie niższy poziom rozpowszechnienia używania wśród polskiej młodzieży substancji nielegalnych (narkotyki, dopalacze), niż legalnych, zwłaszcza alkoholu i tytoniu. Większość badanych nigdy po substancje nielegalne nie sięgała. Wśród tych, którzy mają za sobą takie doświadczenia większość stanowią osoby, które co najwyżej eksperymentowały z marihuaną lub haszyszem. *Chociaż raz w ciągu całego życia używało tych substancji 21,4% młodszych uczniów i 37,0% starszych uczniów. Na drugim miejscu pod względem rozpowszechnienia używania substancji nielegalnych wśród uczniów gimnazjów jest amfetamina (4,2%), a wśród uczniów szkół wyższego poziomu – ekstazy (5,1%). Aktualne, okazjonalne używania substancji nielegalnych, czego wskaźnikiem jest używanie w czasie ostatnich 12 miesięcy, także stawia marihuanę lub haszysz przetwory konopi na pierwszym miejscu pod względem rozpowszechnienia. W klasach trzecich gimnazjów używa tych środków ponad 16,7% uczniów, w klasach drugich szkół ponadgimnazjalnych – 29,6%.¹⁰¹¹*

Wyniki badań wskazują, że niektórzy uczniowie mogą przejawiać problemy związane z przyjmowaniem narkotyków: 11% uczniów SP 4-6, 32% SP 7-8 oraz 36% SPP wskazuje, że ich rówieśnicy mają kontakt z narkotykami albo z dopalaczami. Dodatkowo, 2% ankietowanych uczniów klas SP 4-6, 4% uczniów SP 7-8 oraz 12% SPP deklaruje, że przyjmowali substancje psychoaktywne takie jak narkotyki lub dopalacze.

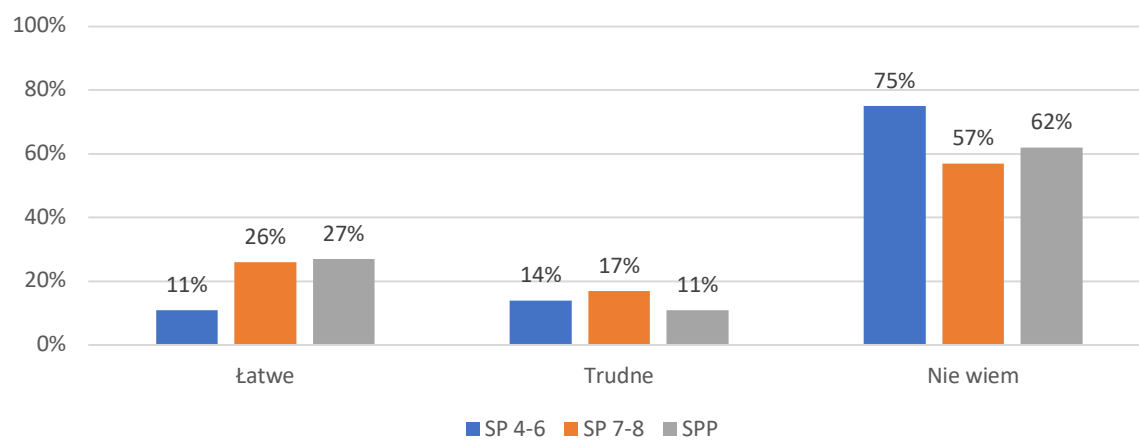
¹⁰ J. Sierosławski, *Używanie alkoholu i narkotyków przez młodzież szkolną. Raport z ogólnopolskich badań ankietowych ESPAD przeprowadzonych w 2019 roku*, Warszawa 2020.

¹¹ Raport z badań ankietowych z 2019 r. obejmował uczniów grupy wiekowej ówczesnych gimnazjów.

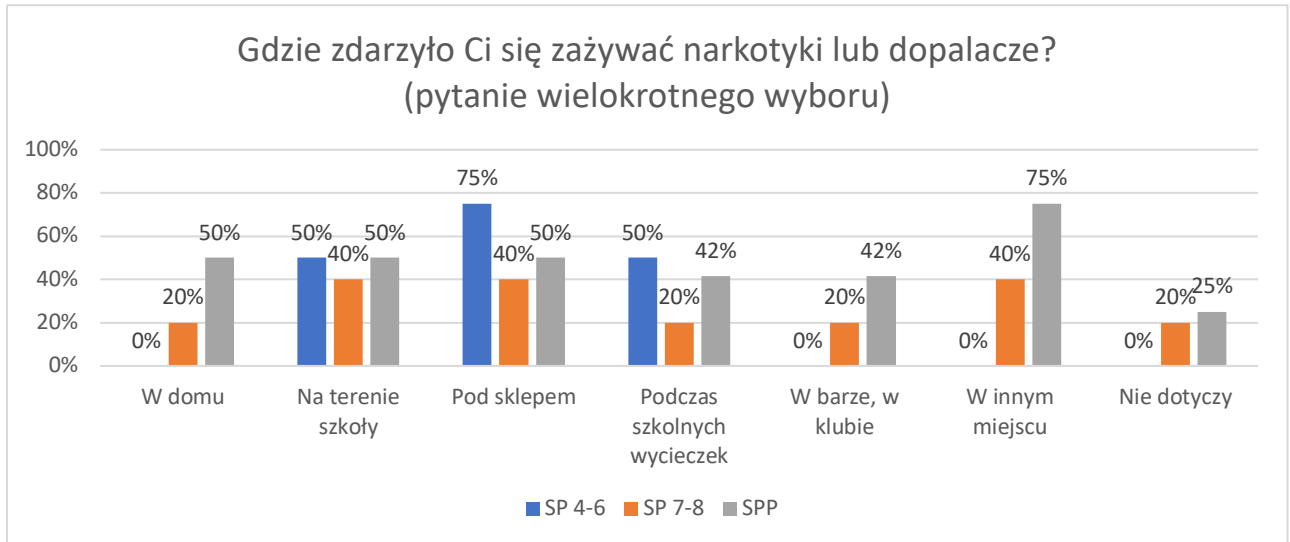

Jeżeli chodzi o subiektywną ocenę dostępności narkotyków i dopalaczy, to uczniowie **najczęściej wskazywali, że nie mają takiej wiedzy** (SP 4-6: 75%; SP 7-8: 57%; SPP: 62%). Jednakże 11% uczniów SP 4-6, 26% SP 7-8 oraz 27% SPP – odpowiedziało, że byłoby to łatwe. Może to oznaczać, że ci uczniowie lub ich znajomi dokonywali już próby zakupu narkotyków lub dopalaczy.

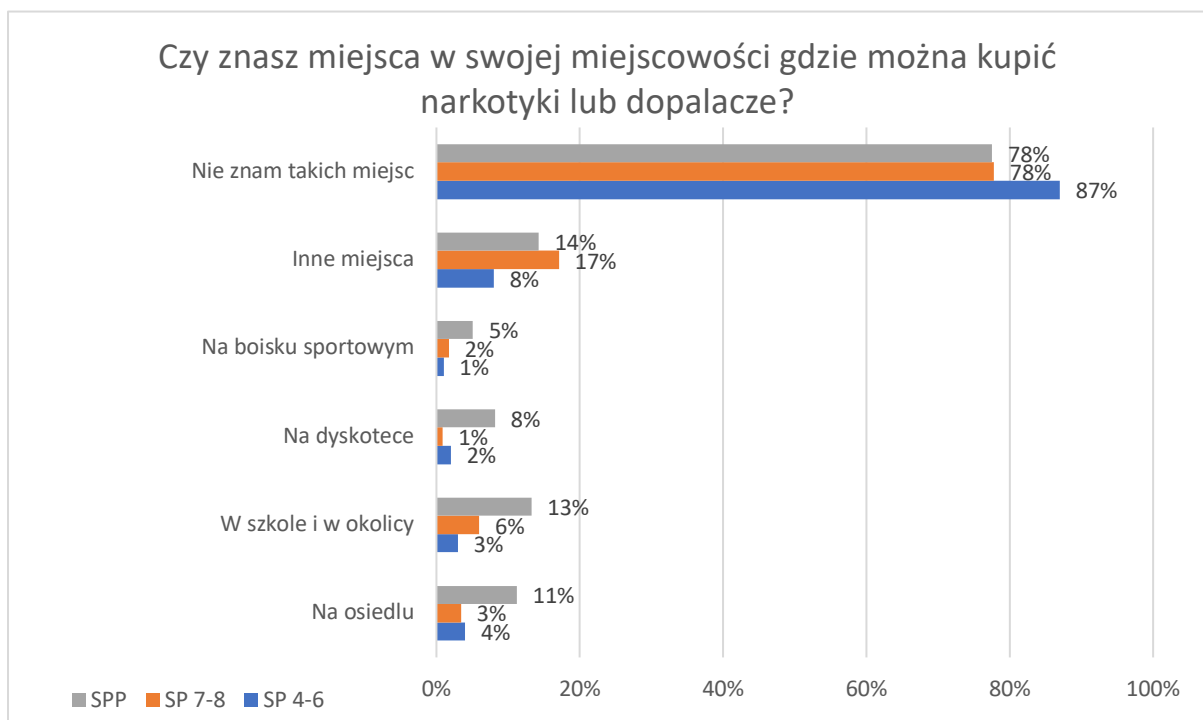
Gdybyś chciał/ła zdobyć narkotyki i/lub
dopalacze w Twojej miejscowości to byłyoby to:

Ankietowani wskazali różnorodne miejsca, w których sięgają po omawiane substancje psychoaktywne - takie jak: dom, pod sklepem czy też w barze. **Niepokojące jest, iż pojawiły się odpowiedzi, które wskazują na to, że uczniowie zażywają narkotyki i dopalacze w szkole, a także podczas wydarzeń przez nią organizowanych.**

Kolejno, zapytano uczniów, czy znają w swojej miejscowości miejsca, w których można kupić narkotyki lub dopalacze. Większość badanych nie posiada takiej wiedzy (SP 4-6: 87%; SP 7-8: 78%; SPP: 78%), **aczkolwiek wśród ankietowanych pojawiały się takie odpowiedzi jak: osiedle, szkoła i jej okolice, a także dyskoteki i boiska sportowe.**

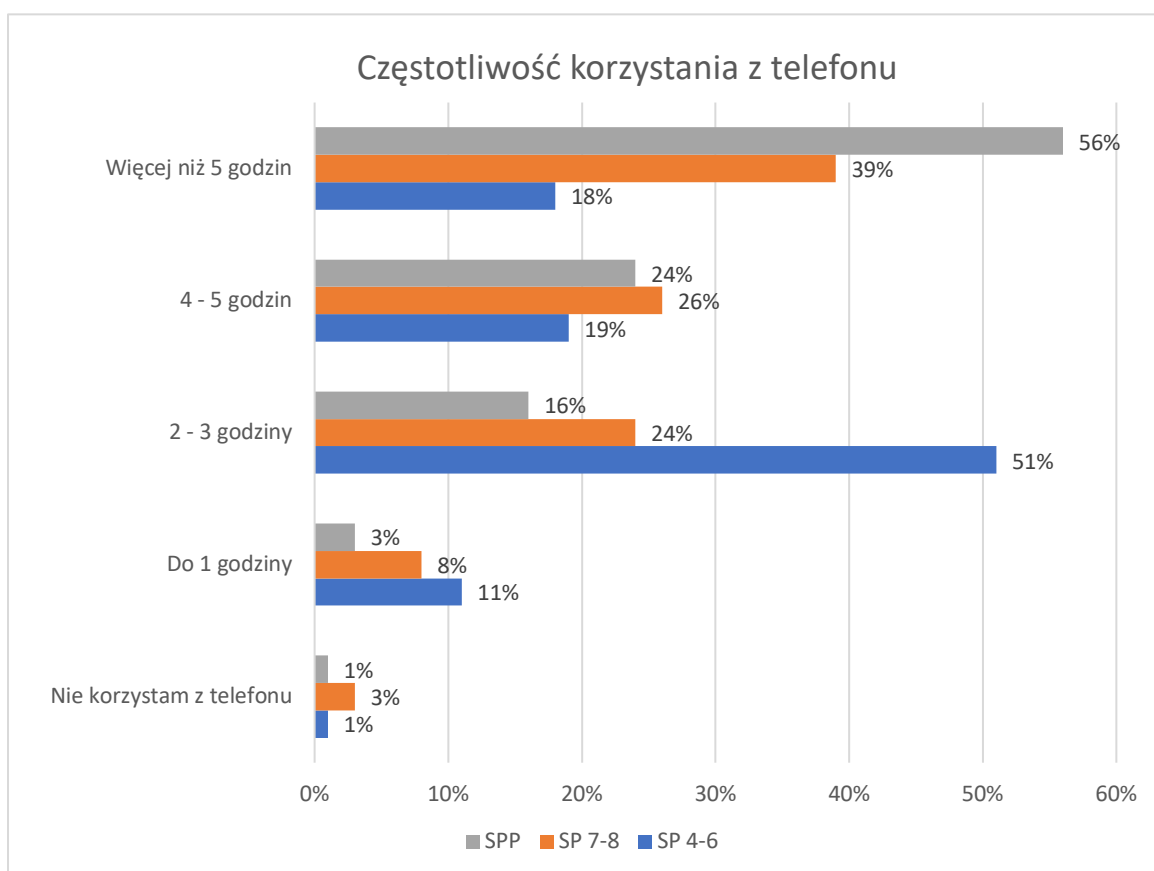
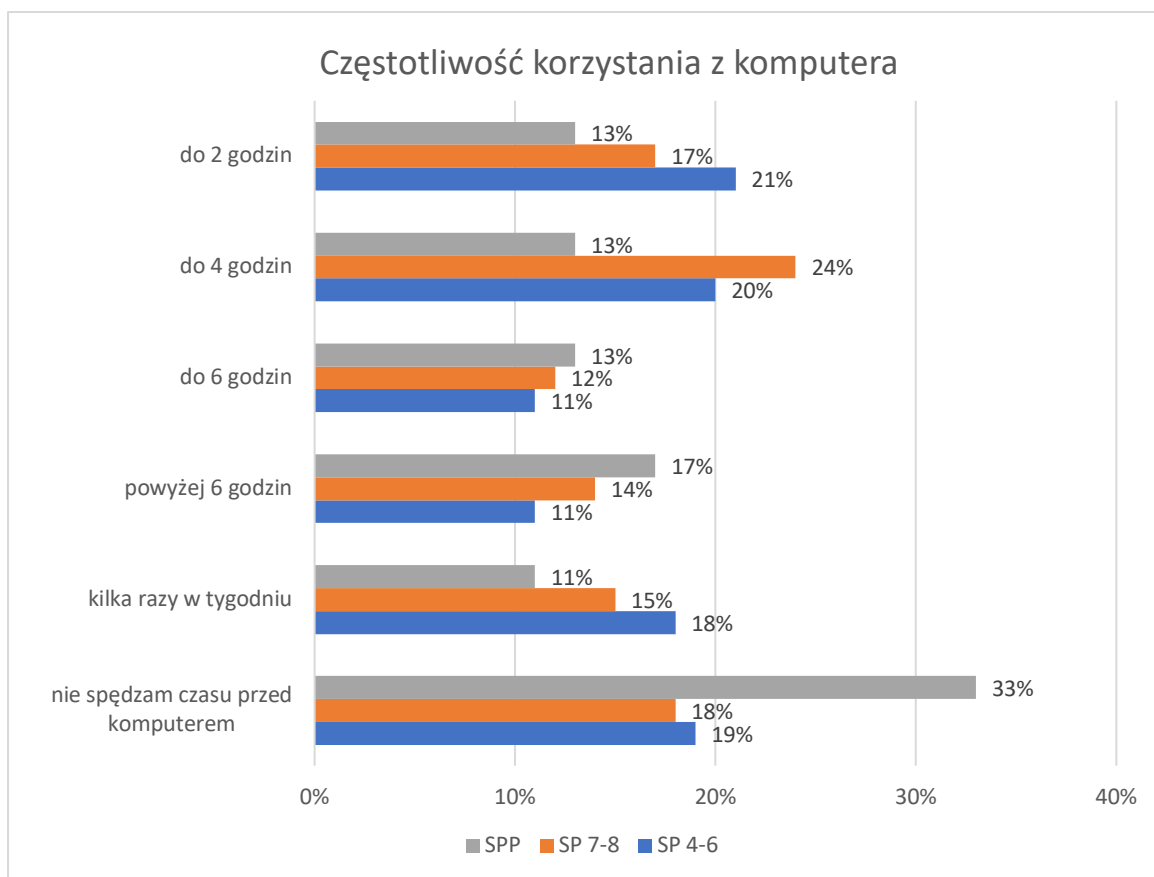
UZALEŻNIENIA BEHAWIORALNE: INTERNET, SMARTFON, HAZARD

Problematyka nieprawidłowego korzystania z Internetu i komputera (w tym, nadużywanie) staje się coraz powszechniejszym zagadnieniem. Komputer i Internet oferują szeroki wachlarz aktywności – zarówno prorozwojowych (dostęp do wiedzy), jak i patologicznych (m.in. dostęp do treści pornograficznych). Jedną z najbardziej rozpowszechnionych aktywności, które można wykonywać będąc online, jest granie w gry czy korzystanie z portali społecznościach. Mimo że odpowiedzialne korzystanie z komputera i Internetu, nawet przez dzieci, niesie ze sobą wiele korzyści, to należy jednak zwrócić uwagę na potencjalne zagrożenia wynikające z nadmiernego, pozbawionego kontroli zaangażowania. Poza skrajnymi przykładami niebezpieczeństwa, jakie wiąże się z nielegalnym użytkowaniem Internetu, pozostaje obszar związany z negatywnymi konsekwencjami dla rozwoju psychospołecznego dzieci i młodzieży. Spędzanie coraz większej ilości czasu przed monitorem komputera ma konsekwencje dla zdrowia fizycznego, ale także dla rozwoju emocjonalnego i społecznego.¹²

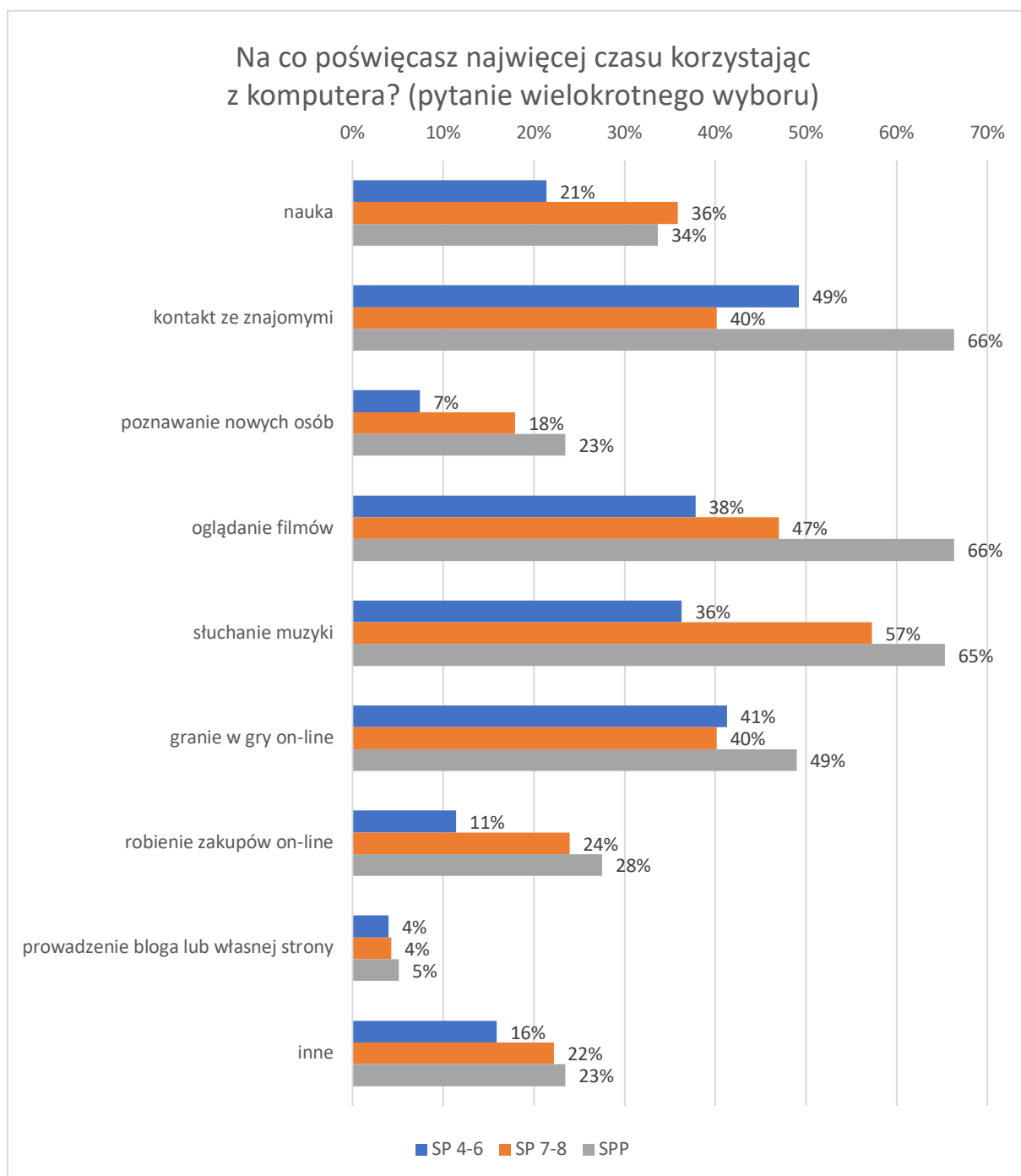
Wraz z wiekiem wzrasta liczba godzin dziennie przeznaczonych na korzystanie z komputera (poza wykorzystaniem komputera do nauki). Co niepokojące część uczniów spędza przed komputerem więcej niż 6 godzin dziennie (SP 4-6 – 11%, SP 7-8 – 14% SPP – 17%).

W przypadku korzystania z telefonu uczniowie deklarują czas: 2-3 godziny (SP 4-6 – 51%; SP 7-8 – 24%; SPP – 16%) oraz 4-5 godzin (SP 4-6 – 19%; SP 7-8 – 26%; SPP – 24%). Znaczna grupa osób korzysta z telefonu powyżej 5 godzin dziennie (SP 4-6 – 18%; SP 7-8 – 39%; SPP – 56%). W praktyce może to oznaczać, że po zakończeniu lekcji korzystanie z komputera i telefonu jest dla nich jedyną formą spędzania czasu.

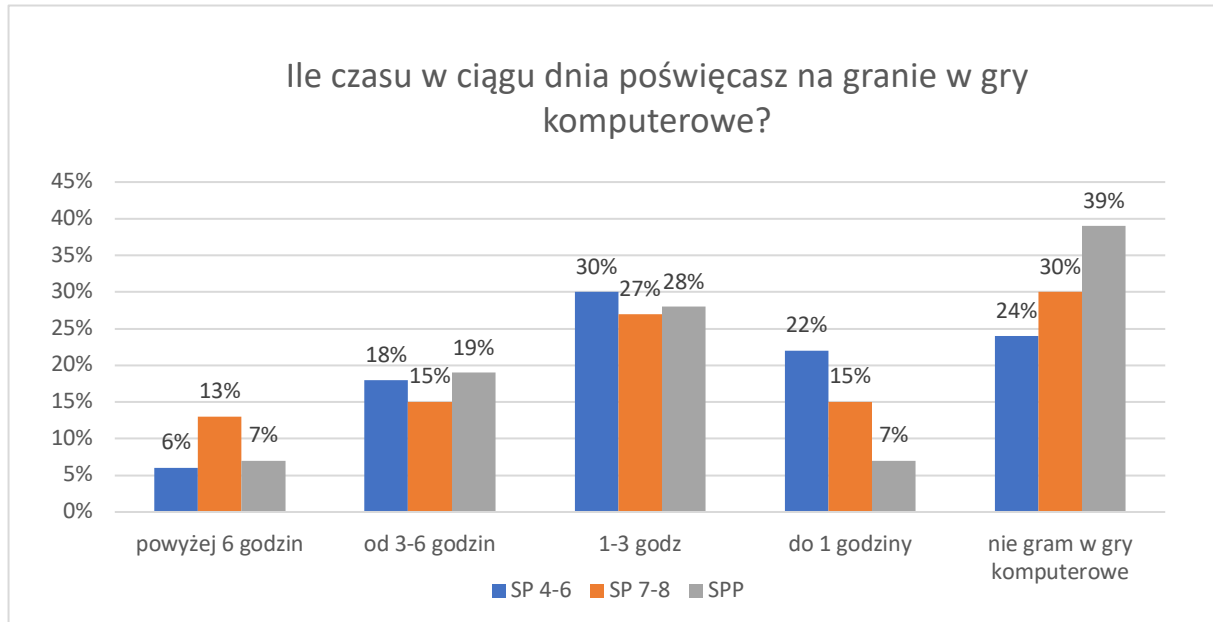
¹²Rowicka M., *Uzależnienia behawioralne. Praktyka i teoria*, Minister Zdrowia, Krajowe Biuro do spraw Przeciwdziałania Narkomanii, Warszawa 2015

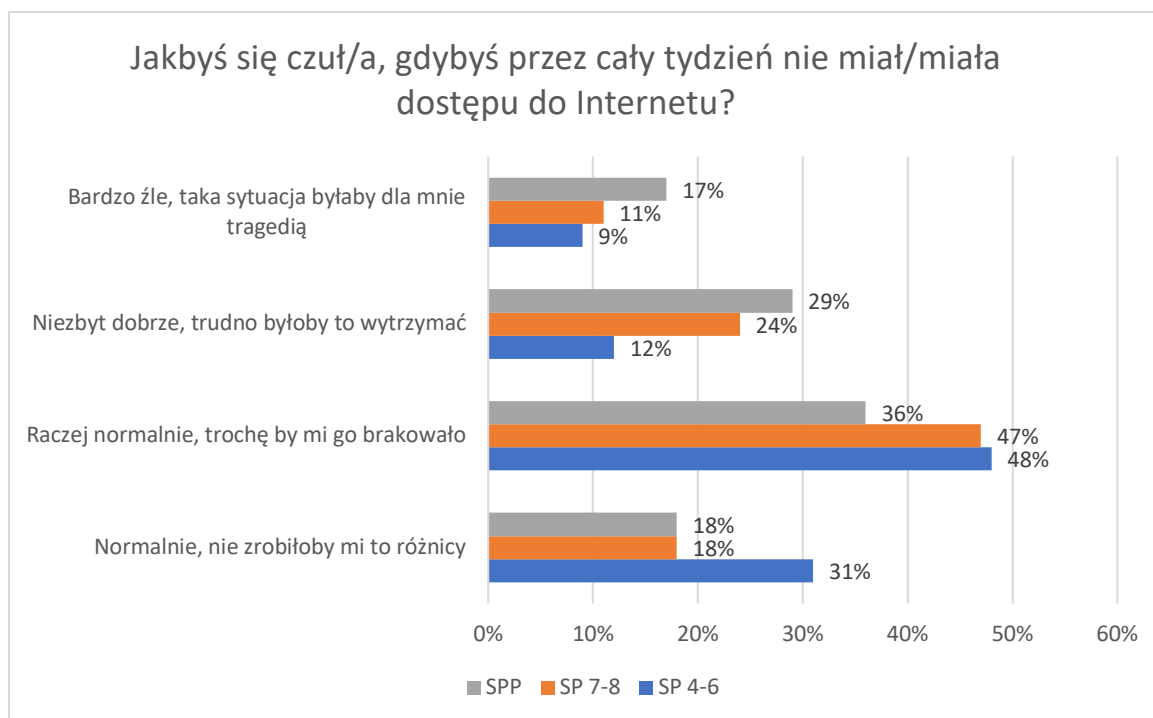
Zapytaliśmy uczniów, w jaki sposób najczęściej wykorzystują komputer. Bardzo często wskazywane były: słuchanie muzyki (SP 4-6: 36%; SP 7-8: 57%; SPP: 65%), nauka (SP 4-6: 34%; SP 7-8: 36%; SPP: 21%), oglądanie filmów (SP 4-6: 38%; SP 7-8: 47%; SPP: 66%), kontakt ze znajomymi (SP 4-6: 49%; SP 7-8: 40%; SPP: 66%) oraz granie w gry online (SP 4-6: 41%; SP 7-8: 40%; SPP: 49%).

Zapytaliśmy uczniów, ile czasu w ciągu dnia poświęcają na granie w gry komputerowe. Optymistyczne są wskazania 24% uczniów klas 4-6, 30% klas 7-8 oraz 39% SPP, ponieważ nie grają w gry komputerowe. Jednakże, aż 24% najmłodszych, 28% średnich oraz 27% najstarszych uczniów poświęca ponad 3 godziny dziennie na tę formę rozrywki.

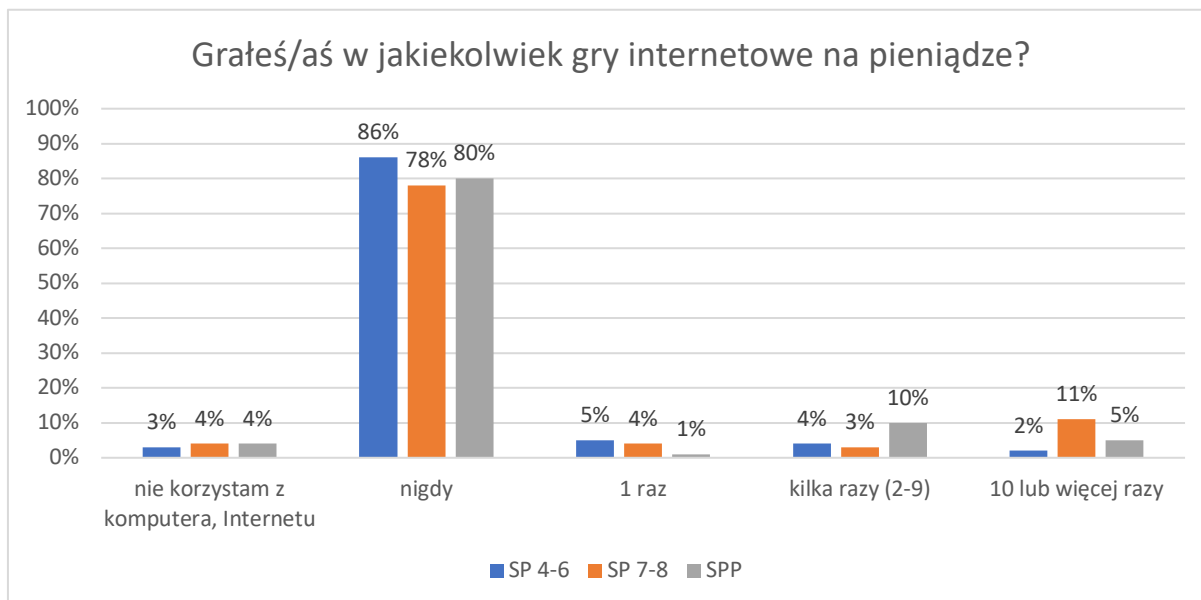
Łącznie 79% uczniów klas 4-6, 65% uczniów klas 7-8 oraz 54% młodzieży szkół ponadpodstawowych deklaruje, że brak dostępu do Internetu nie miałby dla nich znaczenia lub też wpływ ten byłby niewielki. Aczkolwiek, spora część uczniów także przyznaje, że odczułaby brak dostępu do Internetu nawet negatywnie (SP 4-6 – 21%; SP 7-8 – 35%; SPP – 46%), a korzystanie z komputera jest dla nich na tyle istotne, że brak takiej możliwości odczuliby negatywnie do tego stopnia, iż byłoby to dla nich tragedią. Należy tutaj zaznaczyć, że dzieci i młodzież, tak samo jak dorośli, nie zawsze potrafią dokonać „uczciwej” samooceny swoich negatywnych przyzwyczajzeń czy nawyków, dlatego należy mieć na uwadze, że ten odsetek w rzeczywistości może być jeszcze wyższy.

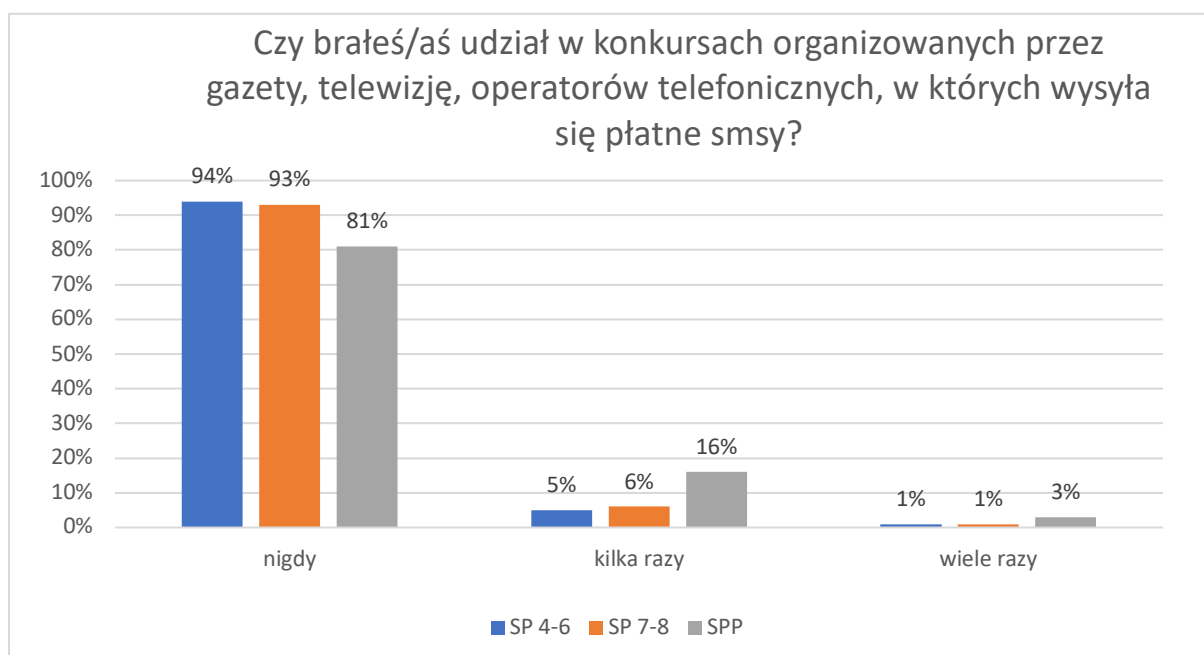
Hazard wydaje się być rozrywką zarezerwowaną dla dorosłych, jednakże w różnorodnej grze hazardowej coraz częściej uwikłane są również dzieci i młodzież. Z badań przeprowadzonych w 2018 roku przez CBOS wynika, że w grupie młodzieży częściej narażeni na uzależnienie od gier hazardowych są chłopcy niż dziewczęta. Jednocześnie ponad połowa nieletnich nie rozmawia z rodzicami, o tym, że gra na pieniądze. Choć, w porównaniu z deklaracjami sprzed 2 lat, mniej młodych ludzi gra na pieniądze i mniej spośród nich jest zagrożonych uzależnieniem od hazardu, to w przypadku 10% chłopców zauważono symptomy wskazujące na wysoki stopień ryzyka uzależnienia od hazardu. Na tle danych zebranych w 2016 roku widoczny jest spadek zainteresowania hazardem. Jednocześnie poprzedni wynik był wyższy niż wykazany w badaniu w 2013 roku. Jak tłumaczą autorzy raportu „Młodzież 2018” – „to swego rodzaju „falowanie” zainteresowania hazardem wśród młodzieży charakterystyczne jest dla niemal wszystkich gier uwzględnionych w badaniu – wyjątek stanowią jedynie konkursy SMS-owe, w przypadku których od 2010 roku notujemy trwały trend spadkowy”. Podobnie jak w latach ubiegłych, najpopularniejszą wśród młodzieży grą typu hazardowego jest Lotto, w które grywa więcej niż co czwarty młody człowiek (28%)¹³.

¹³ CBOS, *Młodzież 2018*, Warszawa 2019.

Uczniowie z Gminy Gniew w sporej większości (SP 4-6: 86%; SP 7-8: 78%; SPP: 80%) nie mają doświadczenia z internetowymi grami na pieniądze. Szczegółowy rozkład odpowiedzi na pytanie o doświadczenie z tą formą hazardu przedstawiono na poniższym wykresie.

Jeżeli chodzi o konkursy polegające na wysyłaniu płatnych smsów organizowane przez telewizję, gazety czy operatorów telefonicznych, badania wskazują, że wśród młodzieży Gminy Gniew nie są one popularne – 94% uczniów klas 4-6, 93% uczniów klas 7-8 oraz 81% uczniów SPP – nigdy nie brało w nich udziału.

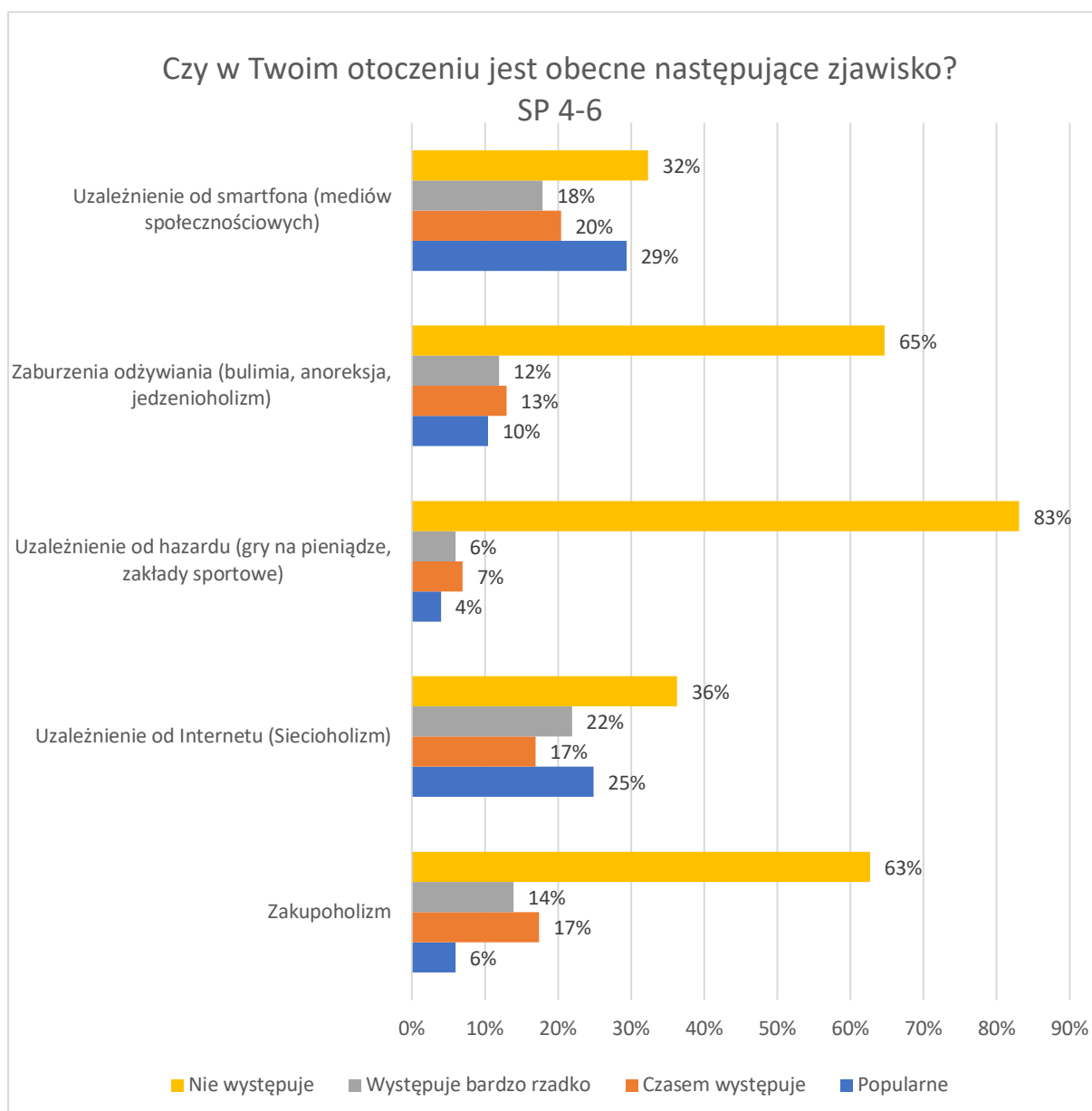

Poprosiliśmy również uczniów Gminy Gniew o wyrażenie swojej opinii na temat różnego rodzaju uzależnień. Respondenci oceniali poszczególne zjawiska uzależnień na skali od nie występującego do występującego bardzo często.

Za najbardziej powszechne uzależnienia behawioralne uczniowie Gminy Gniew uznali:

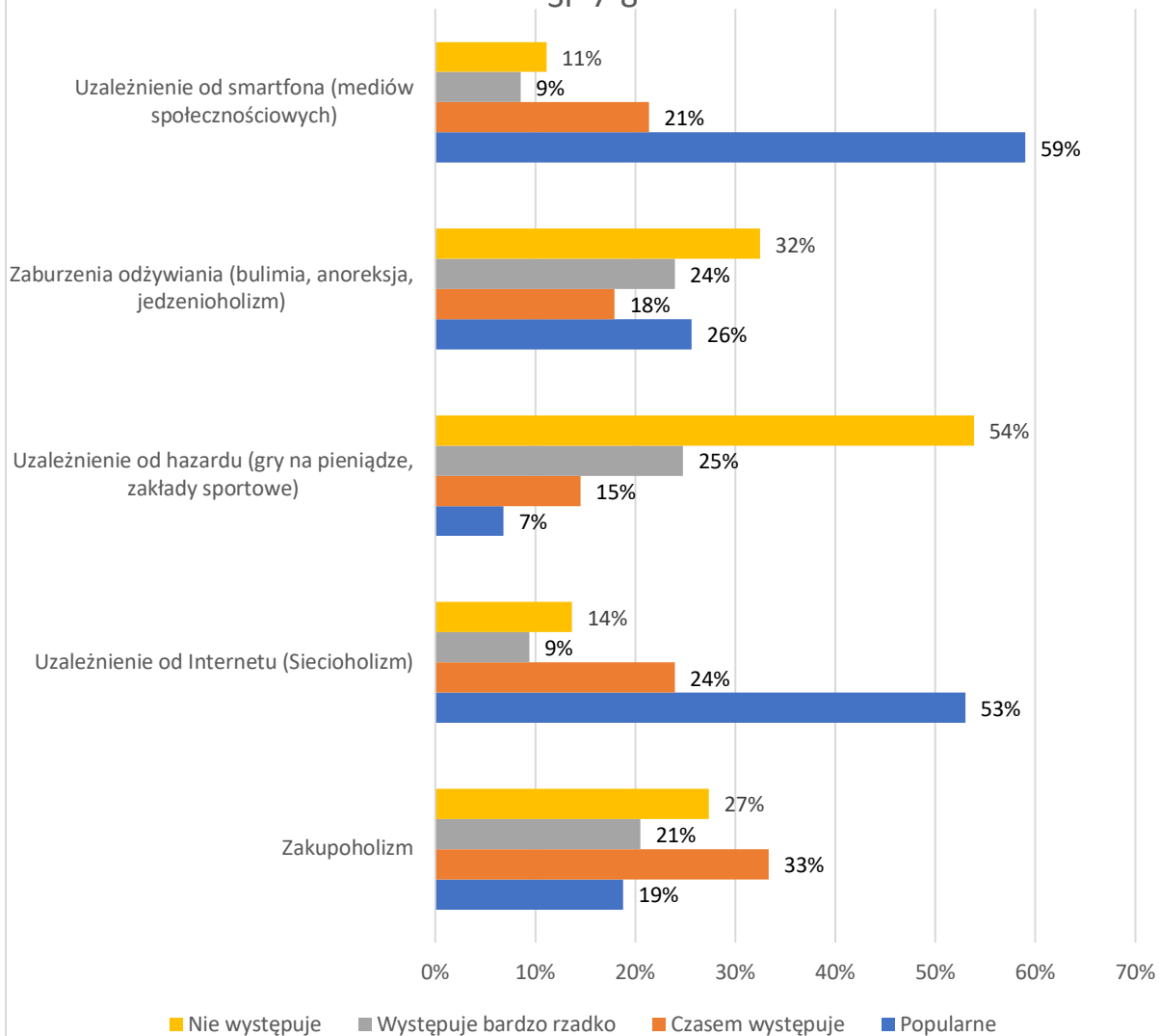
- SP 4-6: uzależnienie od smartfonu (129%) oraz sieciorholizm (25%);
- SP 7-8: uzależnienie od smartfonu (59%) oraz sieciorholizm (53%) oraz zaburzenia odżywiania (%),
- SPP: uzależnienie od smartfonu (58%), sieciorholizm (56%) oraz zaburzenia odżywiania (23%).

Szczegółowy rozkład deklaracji przedstawia poniższe wykresy.

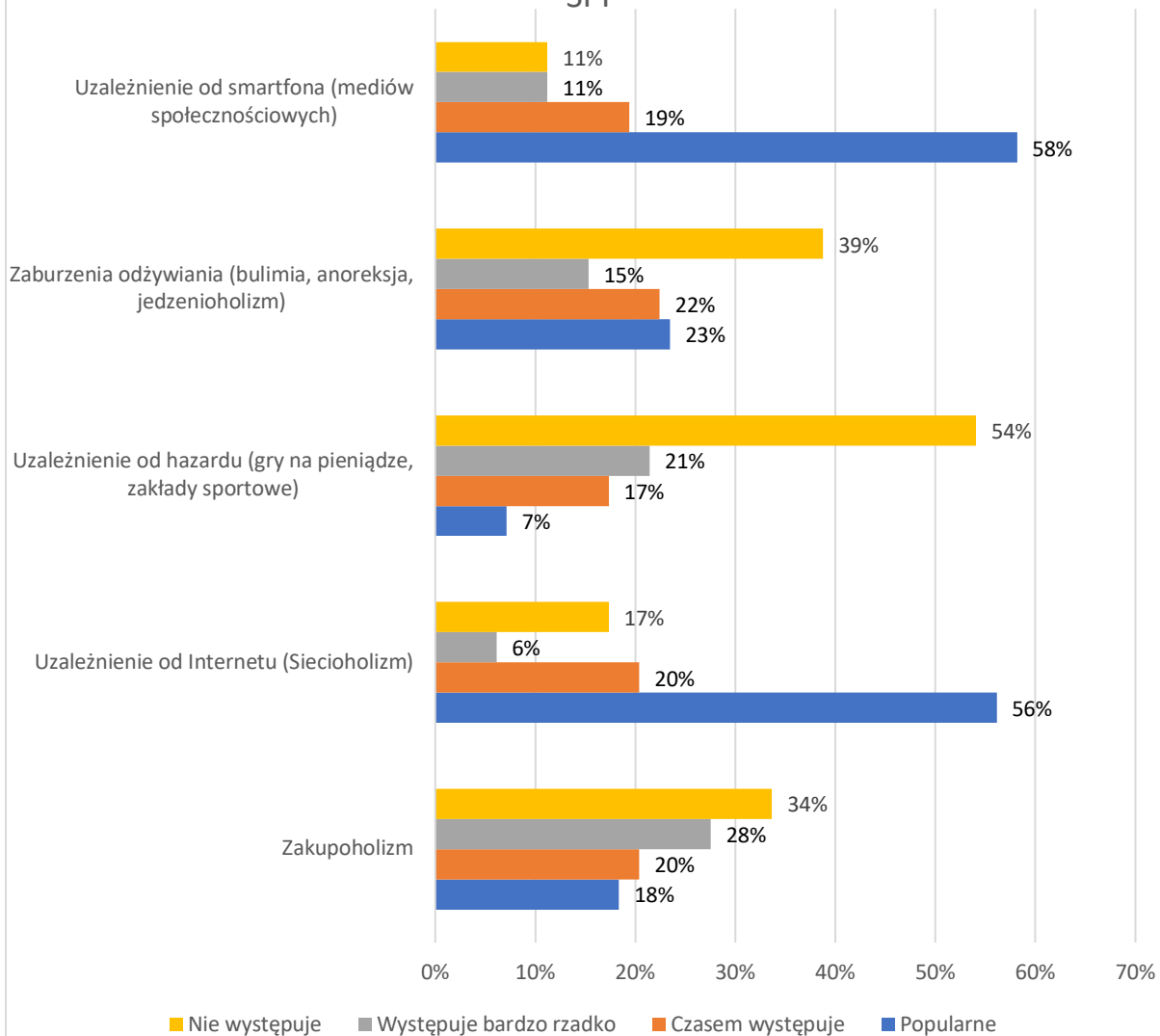
Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

SP 7-8

Czy w Twoim otoczeniu jest obecne następujące zjawisko?

SPP

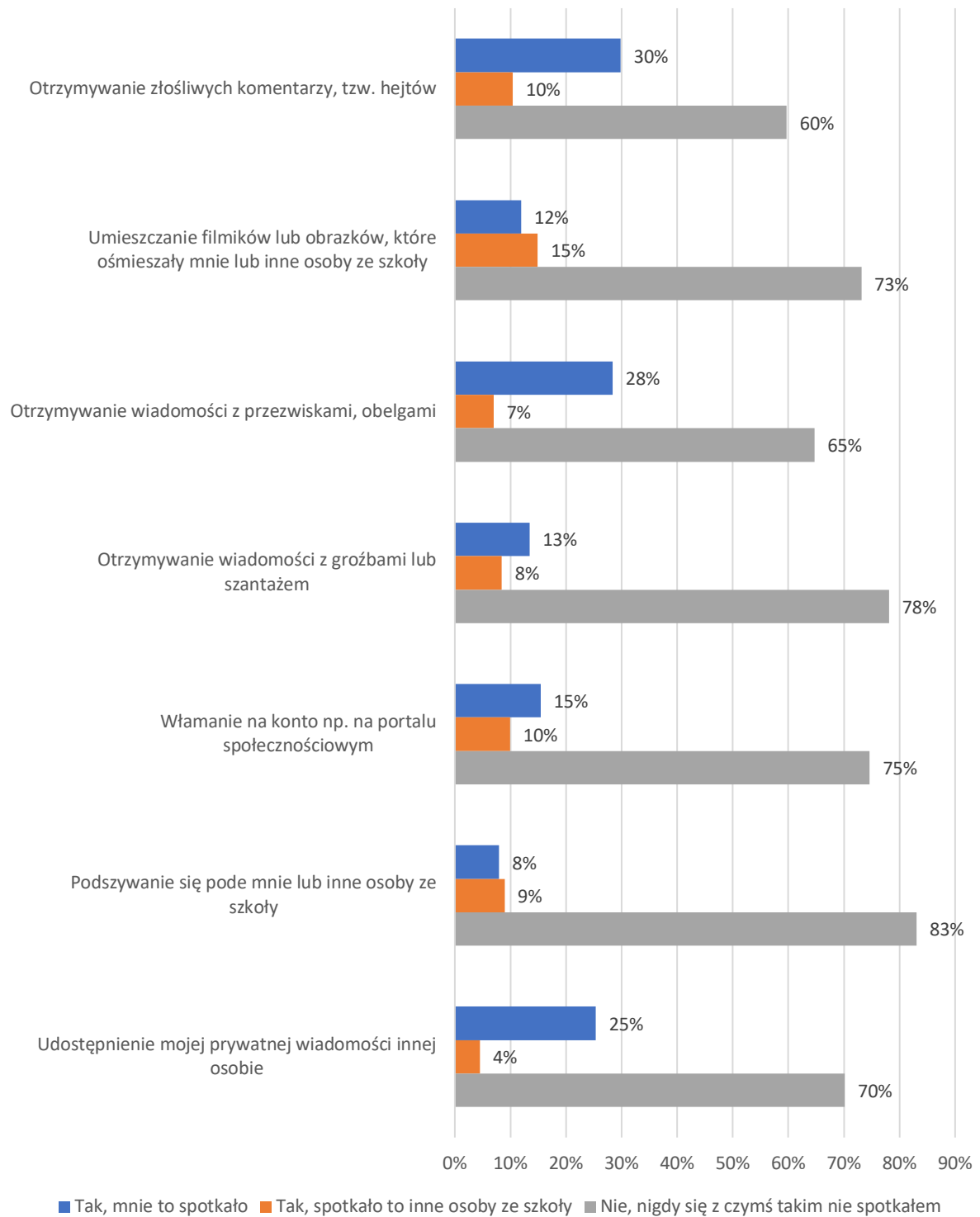
Internet jako nieocenione narzędzie komunikacji, edukacji oraz rozrywki jest atrakcyjnym medium. Należy jednak pamiętać, że korzystanie z Internetu może wiązać się z występowaniem licznych zagrożeń: przestępstw internetowych, cyberbullyingu, stalkingu, sekstingu, szantażu, podszywania się, hatingu. W badaniu postanowiliśmy sprawdzić doświadczenia uczniów związane z cyberprzemocą. Wyniki badań wskazują, że uczniom nie są obce wymienione powyżej doświadczenia.

30% uczniów klas 4-6, 40% uczniów klas 7-8 oraz 48% uczniów klas SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu, nazywanego potocznie przez uczniów „hejtowaniem”. Polega ono na otrzymywaniu obraźliwych komentarzy atakujących bezpośrednio osobę. Komentarze takie są widoczne publicznie w serwisach społecznościowych i często występują w formie zmasowanej – jeden negatywny komentarz powoduje falę kolejnych. Dla dorastającej młodzieży doświadczenie hatingu może być niezwykle traumatyczne. Okres dojrzewania jest czasem, gdy środowisko rówieśnicze stanowi najmocniejszy punkt odniesienia. Odrzucenie, a wręcz nienawiść ze strony innych młodych osób może stanowić zagrożenie dla poczucia własnej wartości i rozwijającej się tożsamości.

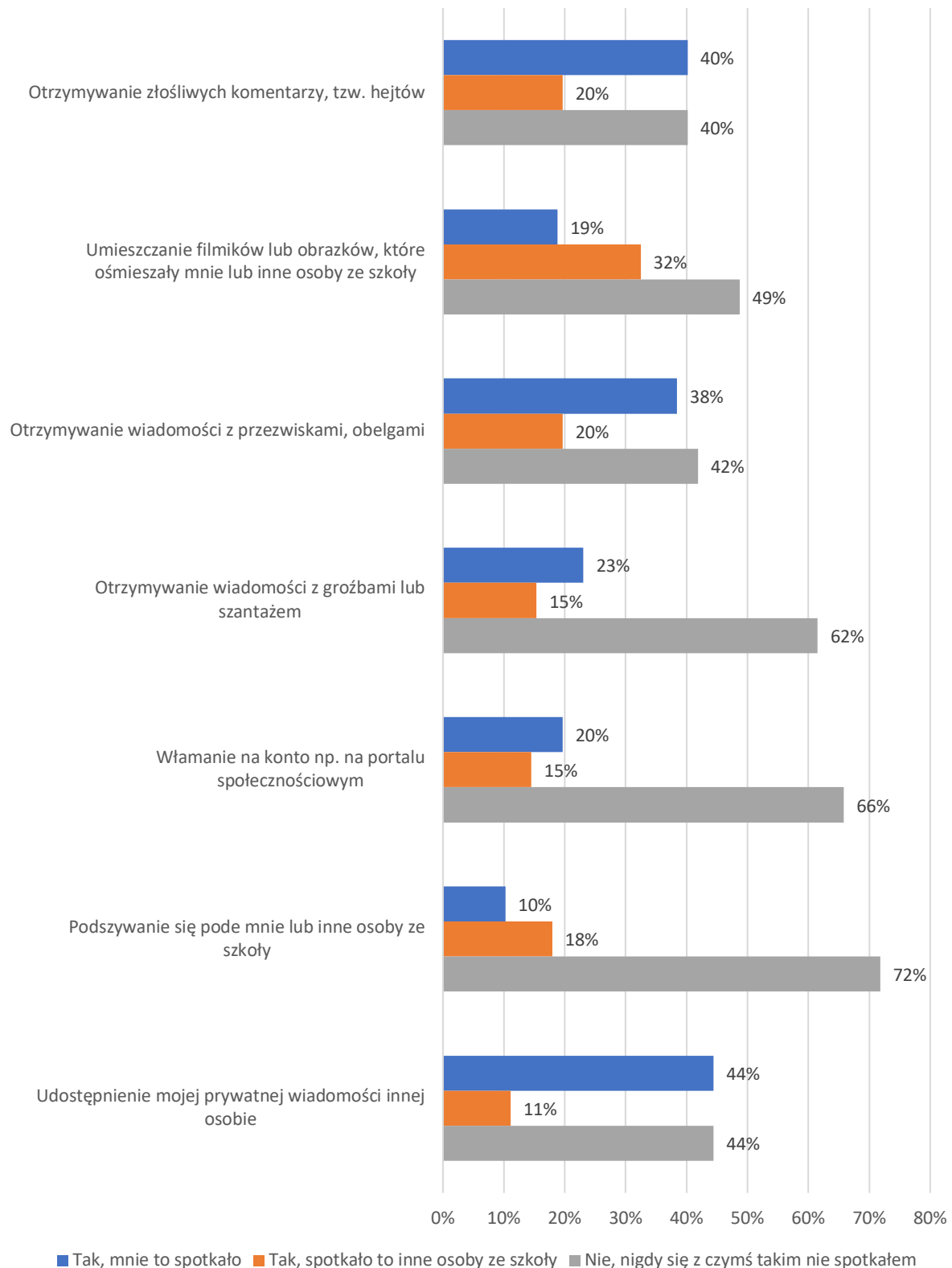
Uczniowie również często byli odbiorcami obraźliwych wiadomości z obelgami i wyzwiskami (SP 4-6 – 28%; SP 7-8 – 38% SPP – 43%), a także byli ofiarami udostępniania osobom trzecim ich prywatnej wiadomości (SP 4-6 – 25%, SP 7-8 – 44%; SPP – 46%),

Wskazuje to na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej, umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych.

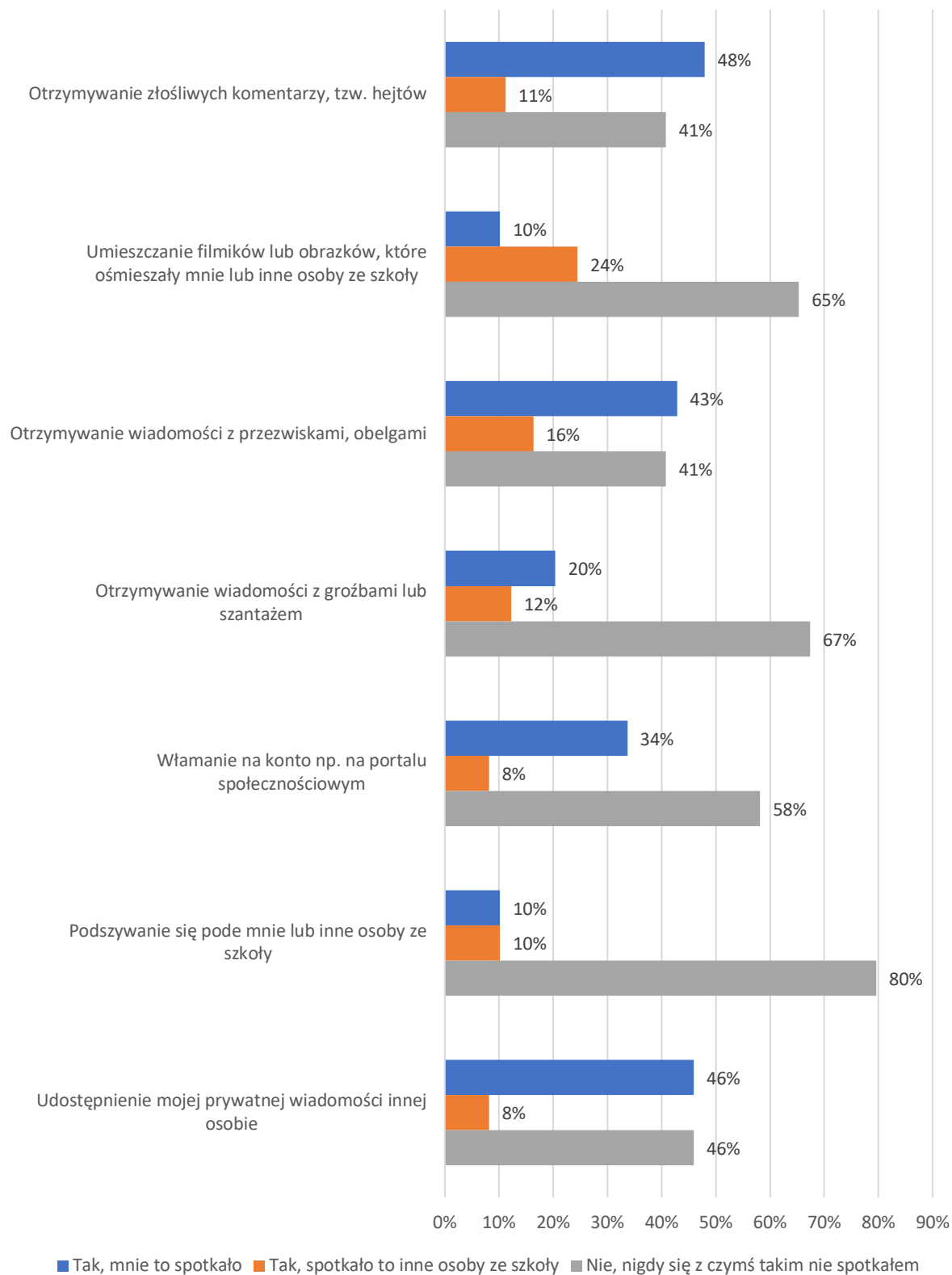
Styczność z cyberprzemocą - SP 4-6

Styczność z cyberprzemocą - SP 7-8

Styczność z cyberprzemocą - SPP

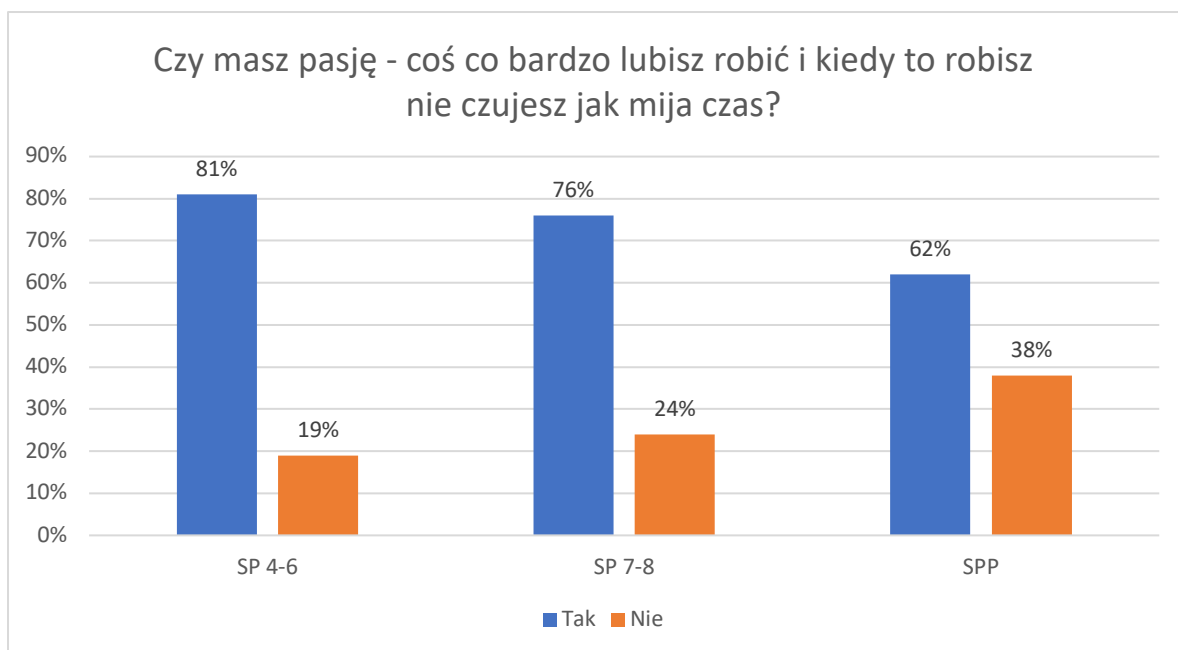
CZAS WOLNY

Wśród ulubionych sposobów spędzania czasu wolnego młodzieży dominują spotkania z przyjaciółmi i znajomymi (86%). Popularną aktywnością towarzyską są też wyjścia do dyskotek i klubów (19%), jednak miłośników tego typu rozrywki po raz kolejny ubyło. Blisko jedna trzecia badanych (31%) najchętniej przeznaczą wolny czas na uprawianie sportu, które jest minimalnie mniej popularne niż dwa lata temu. Po jednej czwartej uczniów lubi spędzać czas grając w gry komputerowe (25%) lub surfując w Internecie (25%), a jedna dziesiąta (10%) – na udzielaniu się w serwisach społecznościowych. Podobnie jak przed dwoma laty odsetki uczniów preferują spędzać wolny czas z książką (17%) lub przed telewizorem (18%). Około jednej ósmej (13%) poświęca czas na aktywności artystyczne, a nieco mniej (9%) chodzi na koncerty. „Nic nierobienie” – spanie, leżenie, odpoczywanie – stanowi preferowaną formę spędzania czasu wolnego niemal jednej trzeciej młodzieży (29%), a jej popularność utrzymuje się od dwóch lat na wyższym niż wcześniej poziomie.¹⁴

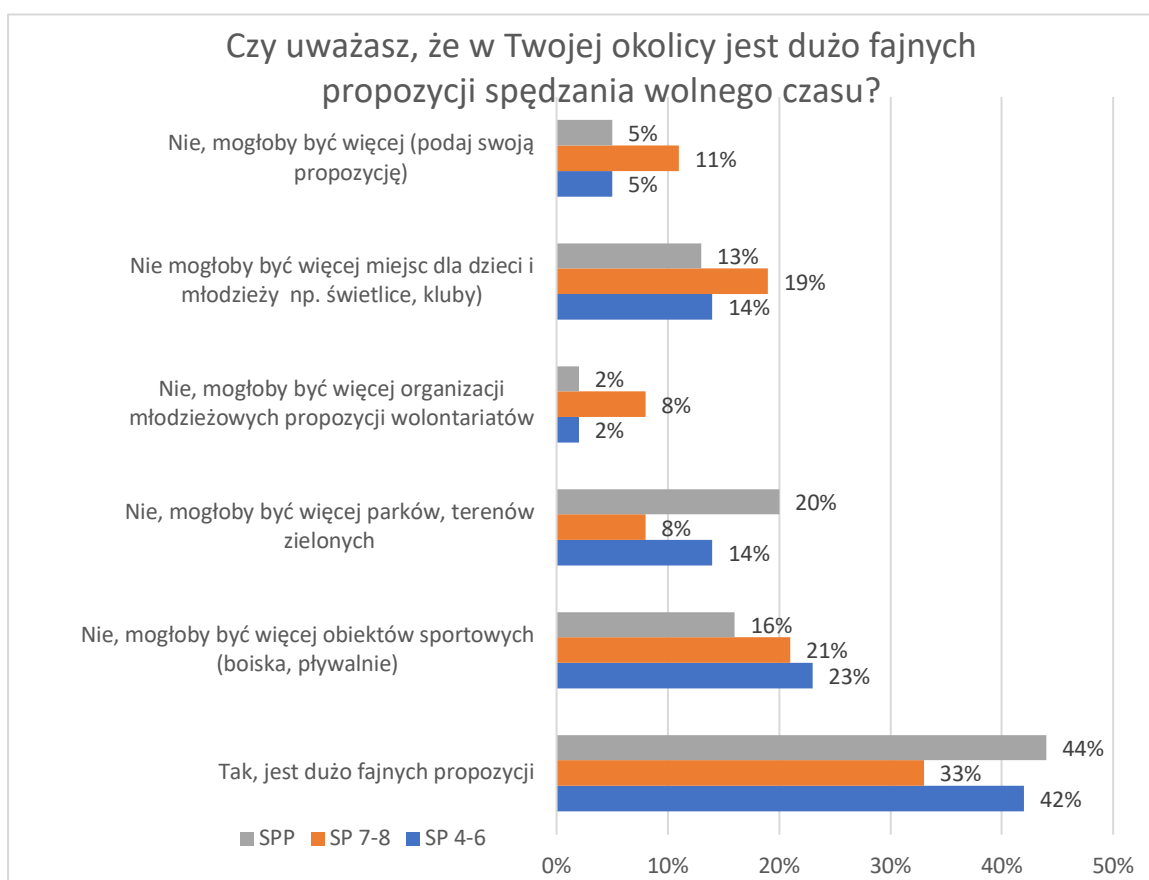
Czas wolny to czas, który pozostaje do dyspozycji dziecka po wypełnieniu obowiązków szkolnych i domowych, na odpoczynek, regenerację fizyczną i psychiczną organizmu, ale także na zabawę oraz rozwój zdolności i zainteresowań.

W pytaniu czy uczniowie mają pasję **81% SP 4-6, 76% SP 7-8 oraz 62% SPP** udzieliło odpowiedzi twierdzącej. Uczniowie w tym pytaniu wskazywali na: aktywności sportowe m.in. piłkę nożną, sztuki walki, pływanie, czytanie oraz słuchanie muzyki, taniec, jazda na rowerze czy hulajnodze, treningi, gotowanie oraz aktywności artystyczne typu śpiew, nauka gry na instrumentach, pisanie wierszy czy rysowanie/malowanie.

¹⁴ Centrum Badania Opinii Społecznej, Komunikat z badań: Młodzież 2018, Warszawa 2019 (dostęp: 5.10.2020 r.)

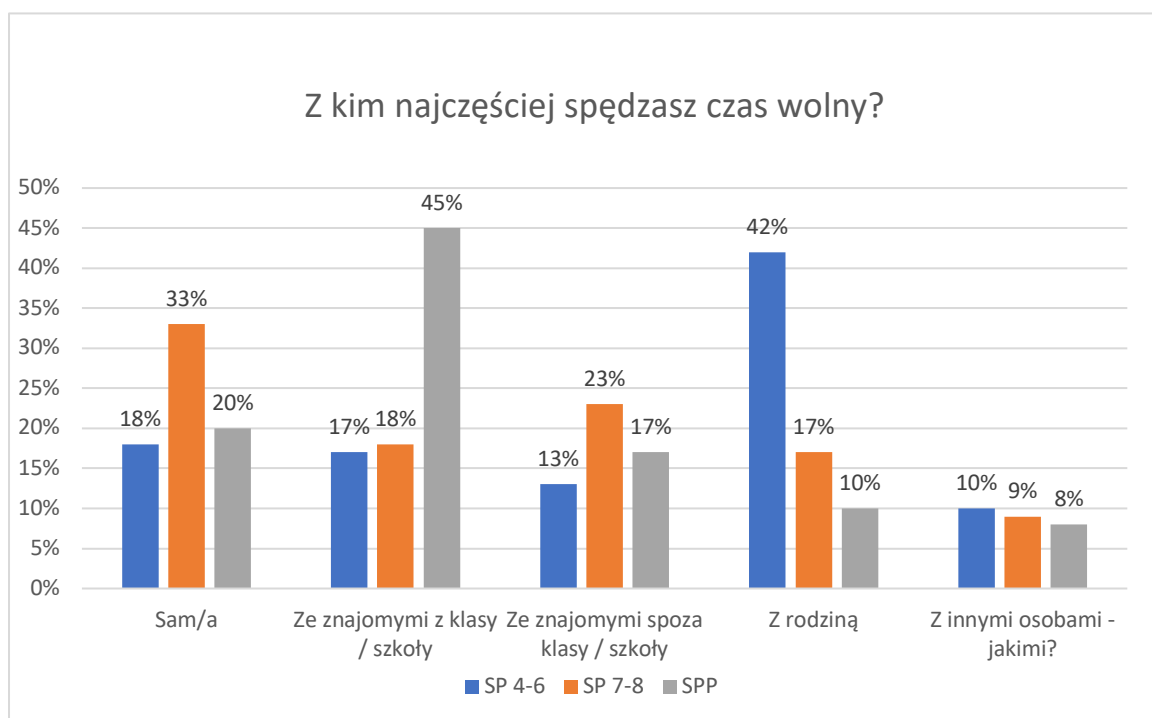

Uczniowie uważają również, że w okolicy jest wiele atrakcyjnych propozycji spędzania wolnego czasu, jednak zaznaczają, iż **mogłoby pojawić się więcej obiektów sportowych oraz miejsc dla dzieci i młodzieży typu świetlice/kluby.**

Największy wpływ na sposób organizowania czasu wolnego przez dzieci ma rodzina, a dokładniej wzorce, jakie w niej panują. To na rodzicach więc spoczywa największy obowiązek rozwijania u swoich pociech umiejętności wykorzystywania czasu wolnego. Wspólne spędzanie czasu, gry i zabawy w gronie rodziny, wspólne spacery i rozmowy pozwalają nie tylko na wspaniałe spędzenie popołudnia czy wieczoru, ale też pozwalają dziecku wykształcić nawyk przyjemnego spędzania czasu wolnego. Im młodsze dziecko, tym większy wpływ mają na jego rozwój osoby znaczące oraz wzorce przez nie przekazywane.

Uczniowie najwięcej czasu wolnego spędzają: z rodziną (SP 4-6 - 42%; SP 7-8 - 17%) oraz ze znajomymi z klasy (SP 4-6 - 17%; SP 7-8 - 18%; SPP - 45%). Część uczniów odpowiedziała, iż woli spędzać wolny czas samemu (SP 4-6 - 18%; SP 7-8 - 33%; SPP - 20%).

PODSUMOWANIE

Dorośli mieszkańcy Gminy Gniew

- W opinii mieszkańców Gminy Gniew najistotniejszymi problemami społecznymi lokalnego środowiska są przemoc domowa (89%), cyberprzemoc (89%) oraz zanieczyszczenie powietrza – smog (88%). Z kolei za najbardziej powszechne uzależnienia mieszkańcy Gminy Gniew uznali: sieciorholizm (98%), alkoholizm (88%) oraz zakupoholizm (77%). Warto wspierać różnego rodzaju akcje promujące rozpowszechnianie wiedzy w poruszanych przez mieszkańców tematach oraz poszukujące rozwiązań zauważonych problemów. Jednymi z prostszych i najbardziej ekonomicznych metod dotarcia do dużej liczby osób są plakaty oraz ulotki edukacyjne.
- Według opinii wyrażonych w ankiecie na temat spożywania alkoholu wydawałoby się, że mieszkańcy **Gminy Gniew odzwierciedlają postawy wobec picia alkoholu o średnim poziomie ryzyka**. Mieszkańcy dość regularnie spożywają alkohol - **kilka razy w miesiącu (54%) oraz raz w tygodniu (12%)**, wypijając przy tym stosunkowo duże ilości **3-4 porcje alkoholu (50%) oraz 5-7 porcji (27%)**. Wydaje się wskazane przeprowadzenie wśród mieszkańców kampanii informacyjnej, mającej na celu zwrócenie uwagi na negatywne skutki spożywania alkoholu na organizm człowieka oraz konsekwencje społeczne związane z jego nadmiernym spożywaniem. Kształtowanie postaw mieszkańców powinno nie tylko wiązać się z oddziaływaniem na poziom ich wiedzy, ale także koncentrować się na dwóch pozostałych składnikach postaw, czyli przekonaniach oraz emocjach, które mają swoje odzwierciedlenie w motywacjach mieszkańców, sięgających po alkohol. Dlatego, należałoby wziąć pod uwagę możliwość zorganizowania szeregu darmowych spotkań otwartych, mających na celu kształtowanie umiejętności i kompetencji społecznych związanych z asertywnością, radzeniem sobie z negatywnymi emocjami czy identyfikacją podejmowanych przez siebie zachowań ryzykownych oraz źródeł ich występowania.
- **Palenie wyrobów tytoniowych** nie jest wśród dorosłych mieszkańców Gminy Gniew rozpowszechnionym nałogiem. 50% badanych zadeklarowało, iż nie pali papierosów.
- Badani respondenci deklarują, że znają w swoim środowisku osoby przyjmujące substancje odurzające tj. **narkotyki i dopalacze. 22% z nich deklaruje, że zna, co najmniej jedną osobę przyjmującą te substancje**. Wskazane jest profilaktyczne

zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.

- Problem uzależnienia od **gier hazardowych** na terenie Gminy Gniew jest zauważalny, lecz nie rozpowszechniony. 9% mieszkańców deklaruje, że grało kiedykolwiek w życiu w internetowe gry na pieniądze. Wśród przyczyn podejmowania gier na pieniądze, na jakie wskazują badani dominują motywy finansowe i rozrywkowe. 51% ankietowanych mieszkańców jest zdania, że od grania w gry hazardowe na pieniądze można się uzależnić. Należałoby zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.
- 1% mieszkańców Gminy Gniew deklaruje, że ma w swoim otoczeniu osoby doświadczające przemocy w rodzinie, a 7% nie jest pewna, ale podejrzewa, że może do tego dochodzić. Dodatkowo 89% badanych zauważa, że przemoc domowa jest powszechnym zjawiskiem w ich lokalnym środowisku. Warto skierować uwagę i działania informacyjno-profilaktyczne na ten obszar działań, ponieważ przemoc domowa jest często zjawiskiem ukrytym, a ofiara często nie wie gdzie udać się po pomoc lub zwyczajnie wstydzi się o nią poprosić.
- 84% mieszkańców dostrzega potrzebę realizacji działań z zakresu profilaktyki uzależnień. Świadczyć to może o wysokim poziomie wiedzy mieszkańców na temat tego, jak istotne jest ograniczanie rozmiarów używania lub nadużywania substancji psychoaktywnych (alkohol, nikotyna, narkotyki, nowe substancje psychoaktywne, leki) oraz zapobieganie różnorodnym szkodom zdrowotnym i społecznym, które są z tym związane.
- **Rekomendowane działania dla dorosłych mieszkańców:**
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej dotyczącej negatywnych skutków zdrowotnych, społecznych i prawnych wynikających z nadużywania alkoholu, a także mechanizmów uzależnienia. W tym celu skuteczne mogą okazać się rozpowszechniane wśród mieszkańców ulotki, broszury lub rozmieszczone na terenie Gminy plakaty i bilbordy. Aby dotrzeć do jak najszerszego grona odbiorców, warto

wykorzystać przy tym nowe media. Warto również wykorzystać tablice informacyjne w miejscach publicznych. Kampania powinna uwzględniać również informacje dla mieszkańców Gminy, na temat możliwych form pomocy w przypadku uzależnienia od alkoholu (także jeśli chodzi o kogoś znajomego lub członka rodziny).

- Inicjowanie współpracy pomiędzy instytucjami oraz organizacjami działającymi w obszarze uzależnień.
- Organizowanie szkoleń i kursów mających na celu podnoszenie kompetencji zatrudnionej kadry oraz zaangażowanie tych podmiotów w prowadzenie kampanii społecznych. Ważne przed przeprowadzeniem szkoleń, jest przekazanie grupom, które mają być objęte szkoleniem, krótkich ankiet mających na celu zbadanie ich potrzeb szkoleniowych.
- Wprowadzanie do podstawowej opieki zdrowotnej programów wczesnego rozpoznawania i krótkiej interwencji (WRKI) wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Organizowanie szkoleń dla lekarzy i pielęgniarek w zakresie rozpoznawania wzorów spożywania alkoholu przez pacjentów i podejmowania interwencji wobec osób pijących alkohol ryzykownie i szkodliwie.
- Przeprowadzenie kampanii informacyjnej na temat konsekwencji prowadzenia pojazdów pod wpływem alkoholu oraz podejmowanie działań mających na celu zmianę przekonań i postaw uczestników ruchu drogowego poprzez wzmacnianie postawy braku tolerancji dla spożywania alkoholu wśród osób kierujących pojazdami.
- Współpraca z Policją, na przykład w celu rozpowszechniania przez nich ulotek, broszur i materiałów edukacyjnych podczas kontroli drogowych na temat wpływu alkoholu na organizm.
- Rozpowszechnianie ulotek, broszur i plakatów, na których znajdować się będą informacje zachęcające do rzucenia palenia oraz sposoby i metody, które mogą w tym pomóc.
- Podjęcie działań profilaktycznych wykorzystując przy tym strategię informacyjną mającą na celu edukację mieszkańców z zakresu szkodliwości nikotyny na zdrowie palacza i osób w jego najbliższym otoczeniu
- Wskazane jest zwrócenie szczególnej uwagi na dostępność oraz rozpowszechnienie informacji na temat działań podejmowanych przez władze lokalne w zakresie

przeciwdziałania uzależnieniu od narkotyków i dopalaczy, a także rozpowszechniania wiedzy o negatywnych skutkach ich zażywania.

- Należałoby mimo wszystko zwrócić większą uwagę na dostępność oraz rozpowszechnianie informacji na temat instytucji, do których może zgłosić się osoba uzależniona od hazardu, a także mechanizmów uzależnienia zarówno w środowisku dorosłych, jak i dzieci oraz młodzieży.

Sprzedawcy napojów alkoholowych

- Rozkład deklaracji sprzedaży alkoholu pozwala sądzić, iż sprzedawcy **odpowiedzialnie podchodzą** do sprzedaży alkoholu osobom niepełnoletnim. W przypadku wątpliwości, co do wieku osoby kupującej alkohol 60% badanych deklaruje, że zawsze sprawdza dowody potwierdzające wiek a 37% robi to często. 73% badanych sprzedawców deklaruje, że nigdy nie sprzedali alkoholu osobie niepełnoletniej. Zestawiając te wyniki z opiniami badanych uczniów w szkołach z terenu Gminy Gniew, zalecane jest przeprowadzenie kampanii informacyjnej z zakresu odpowiedzialnej sprzedaży napojów alkoholowych i wyrobów tytoniowych.
- Sprzedawcy napojów alkoholowych w Gminie Gniew deklarują, że przypadki próby kupna alkoholu przez osobę poniżej 18 roku życia zdarzają się najczęściej kilka razy w roku (20%), kilka razy w miesiącu (47%).
- Kampania informacyjna może, zatem obejmować szkolenie dla sprzedawców, akcje z wykorzystaniem techniki Mystery Shopping i dystrybucję materiałów typu plakaty, naklejki do umieszczenia w punktach. Rekomenduje się także zapoznanie pracowników punktów sprzedaży napojów alkoholowych z procedurą skutecznej odmowy, wzmocnienie umiejętności asertywności oraz ukazanie sposobów wspomagających współpracę sprzedawców z Policją.

Dzieci i młodzież szkolna

- **Inicjację alkoholową** ma za sobą: 4% uczniów klas 4-6 szkół podstawowych, **22% uczniów klas 7-8 SP oraz 41% uczniów szkół ponadpodstawowych**. Alkohol to substancja, do której dostęp dla uczniów, w porównaniu do narkotyków czy dopalaczy, jest zdecydowanie łatwiejszy. Jego spożywanie jest też powszechnie tolerowane, traktowane, jako element tradycji czy kultury, a wręcz nieodłączny

element wielu życiowych wydarzeń — niestety często osoby dorosłe nie widzą problemu w tym, że akceptują włączanie w ten „zwyczaj” osób niepełnoletnich. W związku z tym warto organizować kampanie informacyjne czy specjalne wydarzenia o charakterze profilaktycznym, prowadzone przez specjalistów, skierowane do ogółu mieszkańców, podczas których będą mieli oni okazję zapoznać się ze specyfiką problemów i sposobami ich przeciwdziałania. Jeśli uczniowie nie otrzymują informacji od osób dorosłych, że tego typu zachowania nie powinny być akceptowane, mogą zacząć z biegiem czasu włączać je, mniej lub bardziej świadomie, w repertuar własnych zachowań. Niebagatelna rola w przeciwdziałaniu tego typu sytuacjom przypada szkołom i nauczycielom mających kontakt z rodzicami, ale także władzom samorządowym, które mogą postarać się włączać w lokalne programy przeciwdziałania problemom uzależnień oddziaływania skierowane na edukację i promocję zachowań pożądanych u rodziców oraz pozostałych mieszkańców gminy. Grupa rówieśnicza stanowi nieodłączny element prawidłowego rozwoju społecznego nastolatków, dzięki której nabywają umiejętności komunikacyjnych, empatii, pracy w grupie itp. Ważne przy tym, by środowisko szkolne, rodzinne itd. umożliwiała młodym ludziom spędzanie wolnego czasu w sposób, który będzie dla nich bardziej atrakcyjny niż np. wspólne picie alkoholu. Warto, więc zadbać o dostępność zajęć sportowych oraz rozwijających inne pasje i hobby oraz organizację różnego rodzaju akcji i wydarzeń, które będą mogły być alternatywą dla spotkań „zakrapianych” alkoholem czy innymi używkami (należy tutaj zaznaczyć, że spotkania ze znajomymi stanowią dla prawie połowy uczniów główny sposób spędzania wolnego czasu). Równie przydatne będzie organizowanie szkolnych warsztatów, podczas których młodzież będzie mogła wspólnie wypracowywać pożądane postawy wobec zagrożeń.

- Badania wykazały, że pewien odsetek badanych młodych mieszkańców Gminy Gniew palił lub nadal pali wyroby papierosowe. Do palenia papierosów chociaż raz w życiu przyznaje się 9% uczniów klas 4-6; 25% uczniów klas 7-8 oraz 35% uczniów SPP. Jednocześnie niepokojący jest względnie bardzo łatwy dostęp dzieci i młodzieży do wyrobów tytoniowych i napojów alkoholowych. Jego ograniczenie jest zadaniem leżącym w obowiązku osób dorosłych. Rekomenduje się podejmowanie działań budujących świadomość zagrożenia związanego z poszczególnymi używkami poprzez warsztaty profilaktyczne, szkolenia dla nauczycieli lub pogadanki profilaktyczne dla rodziców.

- Jak wynika z badań problem zażywania substancji psychoaktywnych takich jak narkotyki czy dopalacze występuje wśród uczniów starszych klas szkół Gminy Gniew (SP 4-6: 2%; SP 7-8: 4%; SPP: 12%). W związku z powyższym należy zwrócić uwagę na profilaktykę narkotykową wśród uczniów. W przypadku zażywania substancji psychoaktywnych bardzo ważne jest prowadzenie regularnych zajęć profilaktycznych z zakresu przeciwdziałania uzależnieniom. Najbardziej sprzyjające okoliczności do kontaktu z substancjami psychoaktywnymi stwarzają wakacje oraz czas wolny, dlatego też dzieci w tym okresie powinny zostać otoczone szczególną uwagą opiekunów i uświadamiane w kwestii niebezpieczeństw, jakie wiążą się z zażywaniem substancji psychoaktywnych. Zaleca się podjęcie obserwacji w placówkach oświatowych, w celu identyfikacji uczniów zażywających środki psychoaktywne.
- **Uczniowie przyznają, że doświadczają w szkole przemocy w różnorodnych formach (fizycznej bądź psychicznej).** Zauważalne jest to w szczególności przy deklaracjach o codziennych doświadczeniach w tym zakresie. Otrzymane wyniki mogą posłużyć za zachętę do organizowania szkolnych warsztatów, podczas których dzieci i młodzież będą miały okazję do wspólnego zastanowienia się nad alternatywnymi sposobami rozładowywania negatywnych emocji i skutecznymi sposobami rozwiązywania konfliktów, bez używania przemocy. Należy także ciągle udoskonalać szkolne systemy przeciwdziałania i reagowania na przemoc, w które włączać trzeba rodziców, od których dzieci i młodzież czerpią wzorce w zakresie stosowania przemocy, jako rozwiązania codziennych problemów.
- **Uczniowie deklarują w większości stosunkowo rozsądną ilość czasu spędzanego przy komputerze.** Jednakże należy sumować to z czasem korzystania z telefonu oraz oglądania telewizji. Trzeba wspierać wszelkie inicjatywy rozwijające różnorodne pasje uczniów, tak, aby były bardziej atrakcyjną formą spędzania czasu po szkole niż surfowanie po mało oferujących stronach internetowych. Samo korzystanie z komputera może być bardzo pożyteczne dla młodych ludzi, ale należy pomóc im w wyborze odpowiednich stron i portali. Istotne jest, aby włączać w te działania rodziców, którzy mają możliwość nadzorowania tego, jak ich dzieci wykorzystują domowe komputery i inne urządzenia z dostępem do Internetu.
- Wyniki uczniów dotyczące zagrożeń związanych z nowymi technologiami (doświadczenia w zakresie cyberprzemocy) wskazują na konieczność edukacji z zakresu bezpiecznego korzystania z Internetu: wspierania świadomości prawnej,

umiejętności ochrony przed niebezpiecznymi sytuacjami, wiedzy dotyczącej ochrony własnych danych, ale także profilaktyki zachowań agresywnych i nauki polubownego rozwiązywania konfliktów rówieśniczych w przestrzeni wirtualnej. **30% uczniów SP 4-6; 40% uczniów klas SP 7-8 oraz 48% uczniów SPP doświadczyło w przestrzeni internetowej zjawiska hatingu. Uczniowie dość często otrzymywali wiadomości z obelgami (SP 4-6 - 28%; SP 7-8 - 38%; SPP - 43%) oraz często padali też ofiarą udostępniania ich korespondencji osobom trzecim (SP 4-6 - 25%; SP 7-8 - 44%; SPP - 46%).**

Rekomendowane działania dla środowiska szkolnego:

- **Organizacja spotkań, pogadanek, zajęć i warsztatów dla uczniów, które będą:**
 - wskazywały negatywne skutki picia alkoholu, palenia papierosów i uzależnienia od tych substancji,
 - uświadamiały uczniom jak uzależnienie wpływa na życie,
 - rozwijały asertywną postawę – umiejętność odmowy,
 - kształtowały postawy wolne od używek oraz promowały zdrowy styl życia,uczenie zasad bezpiecznego korzystania z Internetu,
oraz będą miały na celu:
 - poznanie zasad ochrony danych osobowych w Internecie przez uczniów,
 - uczenie zasady stosowania ograniczonego zaufania do osób poznanych w sieci oraz postawy wzajemnego szacunku w Internecie,
 - kształtowanie w młodych ludziach czujności w stosunku do innych szczególnie nieznanym,
 - dostarczenie uczniom wiedzy dotyczącej zarówno korzyści, jak i zagrożeń płynących z użytkowania Internetu,
 - kształtowanie postaw uczniów sprzyjających podejmowaniu racjonalnych decyzji związanych z czasem i doborem treści programów komputerowych oraz Internetu,
 - podnoszenie świadomości uczniów dotyczących ograniczeń prawnych wynikających z korzystania z sieci,
 - ukazanie wpływu hazardu na funkcjonowanie młodego człowieka,
 - poznanie alternatywnych form spędzania wolnego czasu,
 - poznanie wpływu jaki ma na życie hazard,

- pokazanie jak budować pozytywny obraz samego siebie.

○ **Poszerzanie wiedzy i kompetencji nauczycieli oraz rodziców poprzez szkolenia i spotkania otwarte w tematyce:**

- ✓ Przyczyn wchodzenia w uzależnienie, charakterystyki substancji psychoaktywnych.
- ✓ Wskazania miejsca nauczyciela i rodzica w procesie szeroko pojętej profilaktyki uzależnień.
- ✓ Ukazania znaczenia i oczekiwanych skutków programów profilaktycznych.
- ✓ Sposobów wyjścia z uzależnienia.
- ✓ Ukazania roli komunikacji w relacjach z dzieckiem i uczniem.
- ✓ Przedstawienie mechanizmu i konsekwencji uzależnienia.
- ✓ Zwrócenie uwagi na różne formy uzależnienia.
- ✓ Przekazanie rzetelnej i dokładnej wiedzy o specyfice czynności uzależniających oraz ich wpływie na organizm i psychikę młodych ludzi.
- ✓ Omówienie poszczególnych uzależnień behawioralnych tj. pracoholizm, internetoholizm, jedzenioholizm, zakupoholizm i uzależnienie od hazardu, gier, zakładów, seksu.
- ✓ Omówienie: ZUI – Zespół Uzależnienia do Internetu, wpływ komputera i Internetu na młodego człowieka, rodzaje aktywności dzieci i młodzieży w sieci, zalety korzystania z Internetu.
- ✓ Najpopularniejsze zagrożenia Internetu.
- ✓ Jak chronić własne dziecko – poradnik dla wychowawców klas i nauczycieli, sposoby ochrony dzieci przed zagrożeniami w sieci.
- ✓ Nowe zagrożenia m.in: sexting – nastoletnia auto-pornografia w sieci, cyberprzemoc, era informacji i manipulacji medialnej, kampanie społeczne dotyczące zagrożeń związanych z Internetem.
- ✓ Programy pozwalające kontrolować dostęp dzieci do komputera i Internetu.